

De Drieban van Varen naar Rijden

Ruilverkaveling De Drieban

Samenstelling : D. de Waal, namens de werkgroep Land en Pand.

Mede mogelijk gemaakt door: Elizabeth Grent Fonds, Cultuurfonds voor West- Friesland, en het Zuster Schoenmakerfonds.

Afb.1

De overhaal van de Westerbuurt van voor 1941, gezien vanaf de noordoostkant. Aan de zuidzijde van de weg was nog een wegsloot. Hierdoor was de Westerbuurt een smalle weg met nauwelijks bermen.

Aan het radje rechts Gerrit Dijkstra, de jongen met de transportfiets is Jan de Graaf, bij de schuit Piet Bobeldijk en daarachter met de fiets Klaas Visser met de mand aan het stuur.

Voorwoord.

Het is nu ongeveer 40 jaar geleden dat het landschap van de polder De Drieban ingrijpend is veranderd.

Voor de werkgroep Land en Pand van de Historische Vereniging Suyder Cogge was dat aanleiding om de feiten rond deze verkaveling op een rij te zetten.

Om deze veranderingen te kunnen vastleggen, zijn de volgende bronnen geraadpleegd.

- Oude kadastrale kaarten.
- Personen, die bij de uitvoering betrokken waren.
- Agrariers, die de uitvoering hebben meegemaakt.
- Het archief van de Historische Vereniging Suyder Cogge.
- De plakboeken, die zijn samen gesteld door mevr. H.G. Wolthuisen – Koolhaas. Deze plakboeken bevatten artikelen van het Noordhollands Dagblad, de Enkhuizer Courant en Het Vrije Volk van 1957 tot 1968.
- De door J. Krul beschikbaar gestelde notulen van de vergaderingen van de Plaatselijke Commissie.
- Informatie die is verstrekt door diverse personen, waaronder J. Rinkel, T. Sluis en P. Beemster.

De informatie, die dit heeft opgeleverd, is chronologisch in dit document verwerkt.

Venhuizen, 2004.

Afb.2

De Kadijk gefotografeerd vanaf de brug van de voormalige spoorlijn anno 1962 of eerder. Op de achtergrond zijn te zien de Hoge Steg en de boerderijen met bomen van Tersluis. Op de voorgrond lopen de pinken van de gebroeders Vis. De Hoge Steg was een voetbrug over de Kadijk op de plaats waar nu het Padlandbos is.

Inhoudsopgave.

Hoofdstuk 1 Inleiding. [klik hier](#)

Hoofdstuk 2 Omschrijving van het oude landschap. [klik hier](#)

Hoofdstuk 3 De voorbereiding tot de ruilverkaveling. [klik hier](#)

Hoofdstuk 4 De bestuurlijke begeleiding van de ruilverkaveling. [klik hier](#)

Hoofdstuk 5 De praktische uitvoering van de ruilverkaveling. [klik hier](#)

Hoofdstuk 6 De agrarier na de ruilverkaveling. [klik hier](#)

Hoofdstuk 7 Opmerkingen en conclusies. [klik hier](#)

N.B. Van de meeste plattegronden is de genoemde schaal niet meer correct.

Afb.3

Deze foto is genomen vanaf de toren van de Ned. Herv. kerk in noordelijke richting voor 1963. De oude kavelsloten zijn in het land goed zichtbaar. De Kerkweg is nog niet aangekleed met de trottoirs. Op deze foto is ook de coöperatieve potterhut te zien van de hervormde tuinders van het dorp Venhuizen.

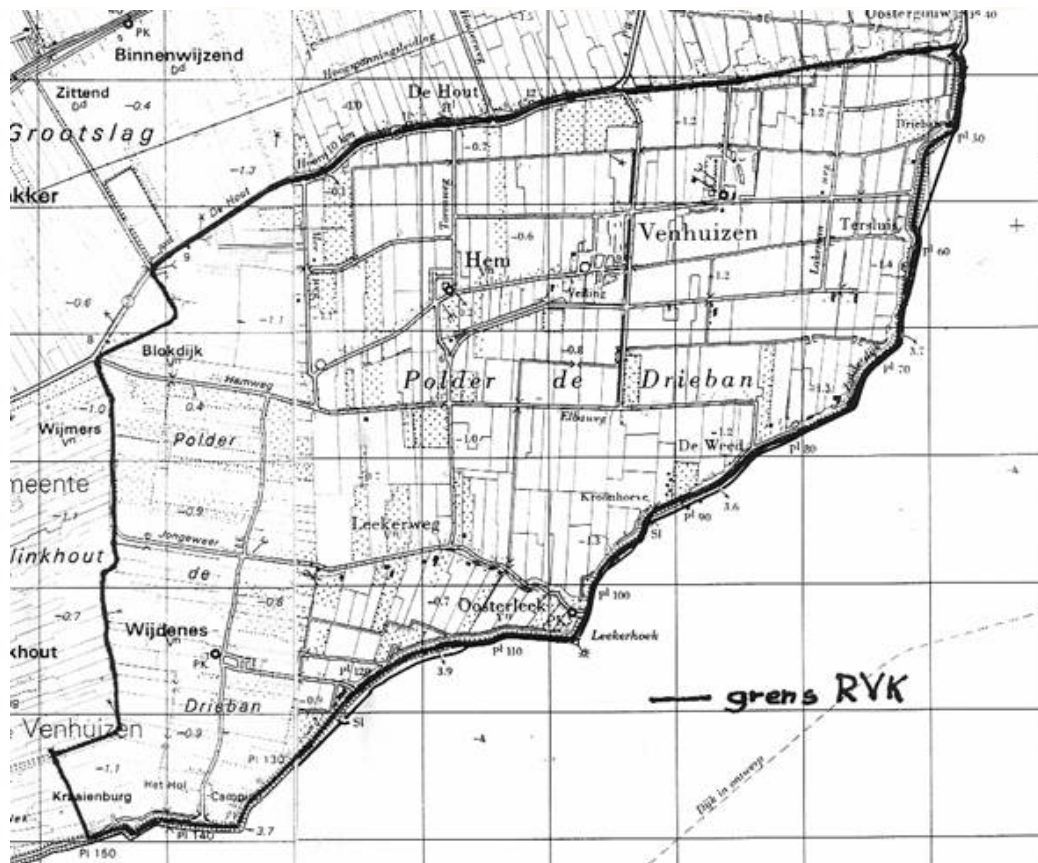
Hoofdstuk 1

Inleiding

De polder De Drieban is in de jaren 1963 t/m 1967 verkaveld. De polder De Drieban lag toen nog in de twee gemeenten Venhuizen en Wijdenes. Tijdens de uitvoering van de verkaveling zijn deze gemeenten gefuseerd.

Verkaveld wil zeggen dat de oude polderstructuur is aangepast aan de toenmalige eisen en inzichten voor een optimaal landbouwkundig gebruik.

Afb. 4

Deze kaart geeft met de dikke lijn het gebied van de ruilverkaveling aan.

In de praktijk betekende dit:

- Ieder perceel landbouwgrond moest een voldoende economische omvang hebben van minimaal 2-3 hectare.
- De bereikbaarheid van deze percelen moest per as optimaal zijn, dus moesten er wegen worden aangelegd.
- Om het land optimaal te kunnen gebruiken moest het maaiveld van het land ruim boven het polderpeil liggen. Hierdoor kon de afwatering van de gronden door middel van drainage plaatsvinden. Om die reden werd het polderpeil verlaagd.
- Om deze werken te kunnen uitvoeren, kwam binnen de begrenzing van de ruilverkaveling het gehele oppervlak onder tijdelijk beheer van de ruilverkavelingcommissie. Na de uitvoering van het werk kregen de eigenaren hun (nieuwe) oppervlak weer toegewezen.

Afb. 5

Dit landschap trof men in de winter van 1963 aan om te verkavelen. Vanaf de spoorbrug over het Kerkwater is de brug van

het Landpad te zien. Rechts de woningen van het Kerkeveld en in het midden de boerderij van de familie Burger. De foto is genomen vanaf de spoorbrug over het Kerkwater. Op het ijs mevrouw Sluis.

Recreatie.

Om de recreatie enige ruimte te geven in het gebied van de ruilverkaveling, was in de polder Venhuizen een recreatie park ontworpen. Dit park zou rondom de boerderijen van Tersluis moeten komen.

Hiervoor had men ongeveer 20 hectare gereserveerd, terwijl men buitendijks een achthaven wilde aanleggen. Om de invulling financieel mogelijk te maken, moesten er recreatiebungalows worden gebouwd en verkocht.

Deze planologische ingreep moest later via een wijziging van het bestemmingsplan worden goedgekeurd.

In de jaren 70 van de vorige eeuw haalde dit plan de meerderheid niet in de gemeenteraad van Venhuizen.

Het plan is daarna afgevoerd en de percelen zijn door de eigenaren voor andere doeleinden gebruikt en/of verkocht.

Waarom de RVK De Drieban als een van de eerste grote ruilverkavelingen in Noord-Holland in uitvoering is genomen, wordt duidelijk als we in grote lijnen de geschiedenis van het ontstaan van het voormalige landschap bekijken. Op de bijgaande kaart is polder De Drieban aangegeven door een omkadering. De hele polder De Drieban, het gebied omsloten door de Blokdijk en de Provinciale weg, en enkele percelen gelegen in de Schellinkhouter polder langs de Wijmers, vielen binnen het te verkavelen gebied.

Afb.6

Een foto van het Kerkwater, genomen vanaf de spoorbrug in oostelijke richting. Deze grote sloot liep van de Ned. Herv. kerk van Venhuizen naar de Zuiderdijk, waar nu het gemaal van De Drieban staat. Met de uitvoering van de ruilverkaveling is deze sloot nagenoeg geheel gedempt. Met de ruilverkaveling heeft men het polderpeil ter plaatse 70 cm lager gemaakt. Deze foto geeft meteen het grote probleem van het te verkavelen land van dit gedeelte van de polder weer, n.l. de grote oppervlakten aan water.

Afb.7

Uitzicht over de polder van Venhuizen vanaf het Kerkeveld (zomer 1962) in zuidoostelijke richting. Op de voorgrond zijn de landhoofden te zien van de voormalige spoorbrug over het Kerkwater, terwijl op de achtergrond een bouwersboetje te zien is.

Hoofdstuk 2

Het oude landschap

De meeste Westfriezen hebben zich ong. 1400 – 1200 jaar geleden hier gevestigd. Ter plaatse was een groot veenlandschap ontstaan. Dit veenlandschap strekte zich uit van Zeeland tot de huidige monding van het Vlie (tussen Vlieland en Terschelling). Dit moeras was voor de afwatering doorsneden met veenstromen.

Langs en nabij deze veenstromen zijn de eerste Westfriezen gaan wonen. De enige mogelijkheid om zich over wat grotere afstand te verplaatsen, was varen.

Om land te gebruiken, ging men haaks op de veenstromen of de zandruggen (Hemmerbuurt, Binnenwijzend, Wijdenes en Schellinkhout) sloten graven voor een betere afwatering. Sommige van deze sloten werden zo groot dat men daarin met boten kon varen.

Om het oppervlak van het land enigszins droog te houden, maakte men smalle, nogal bol liggende akkers. Het regenwater kon er dan makkelijk aflopen. Men groef om de 30 Drechterlandse roeden een slootje (afwatering of veescheiding). In nu geldende maten is dat 60-70 meter. Op die wijze heeft men de polders Hem, Venhuizen en Wijdenes ingericht.

Afb.8

Het oude gemaal in volle glorie. De woning van de machinist is het enige wat nog rest, van wat op deze foto is te zien. Op de foto is ook nog een paal van de bovengrondse aanvoerkabel te zien, die dwars door de polder ging, voor de levering van elektriciteit voor de twee elektrische aangedreven pompen.

Door het ontwateren oxideerde het veen en zakte het maaiveld, met als gevolg dat men dijken moest aanleggen om water van buitenaf te keren (o.a. de latere Omringdijk). Veen bestaat uit restanten van planten, die in een waterrijke omgeving niet verrotten. Wordt veen ontwaterd dan rotten de plantenresten alsnog weg, dit noemt men de oxidatie van veen. Weer later, nadat het maaiveld nog verder was gezakt, ging men in de 16e eeuw watermolens en in de 20e eeuw een stoomgemaal bouwen.

Het stoomgemaal van polder De Drieban stond nabij het huidige motorgemaal aan de Zuiderdijk. In de 20e eeuw is er een samenwerking tot stand gekomen tussen de polders Hem/Venhuizen en Wijdenes. Men ging toen samen een stoomgemaal bouwen aan de Zuiderdijk in Venhuizen. Daar stonden de watermolens van de polder Hem/Venhuizen.

De inrichting van polder De Drieban van voor 1963 was in feite door de eerste bewoners gemaakt en was tot de uitvoering van de ruilverkavelingswerken nagenoeg niet veranderd.

Over het ontstaan van de polder De Drieban zijn nog de volgende opmerkingen te maken.

In het begin waren de dorpen (bannen) Hem, Venhuizen, en Wijdenes en Oosterleek, min of meer zelfstandige gemeenschappen met een eigen "bestuur". Dit "bestuur" regelde alle problemen die binnen de leefgemeenschap voor kwamen, zoals de onderlinge verhoudingen, het gebruik van de gemeenschappelijke landerijen, maar ook de aanleg en het onderhoud van sloten (zorg voor water) en waterkeringen.

Al snel is er een samenwerking ontstaan tussen de dorpen Hem en Venhuizen.

Dit heeft in de 17e eeuw geresulteerd in de bouw van een gezamenlijk gemeentehuis, het voormalige Polderhuis aan het Westeinde.

Afb.9

De molens van de polder van Wijdenes. Deze molens zijn na de bouw van het gemaal De Drieban in 1919 gesloopt. Het enige wat nog van deze molengang over is, is de waterlozing buitendijks in het Markermeer. Dit is nu het haventje van Wijdenes.

In 1918 heeft het Provinciaal Bestuur deze samenwerking beloofd met de oprichting van de polder De Drieban, waarbij ook de oprichting van veiling De Zuiderkogge een rol speelde.

De polder Wijdenes had twee watermolens nabij het haventje van Wijdenes. Na het samenvoegen van de polders Venhuizen/Hem en Wijdenes zijn alle watermolens gesloopt.

Door de bouw van het stoomgemaal kon het waterpeil worden verlaagd van 1.50 – NAP naar 1.70 – NAP.

Deze veiling heeft men in 1916 opgericht, en als vestigingsplaats koos men de overgang van de lage polder van Venhuizen (polderpeil 170 – NAP) naar de hogere polder van Hem (polderpeil 150 – NAP). Tevens was deze veiling gelegen langs de in 1913 geopende spoorlijn. Tuinders uit Wijdenes konden nu ook varend naar De Zuiderkogge.

Afb.10

Veiling De Zuiderkogge anno 1946. Op deze foto is de kolk bij de veiling te zien. Rechts op de achtergrond is de verkleedruimte van voetbalvereniging De Valken, bij de toegangsbrug staat het loket voor de kaartverkoop. Op de achtergrond in het midden is de stolp van de familie Hofland aan het Kadijk te zien. De schuiten zijn geladen met aardappelen.

Drieban wil zeggen drie bannen, drie dorpen, nl: Hem, Venhuizen en Wijdenes. De banne Oosterleek telde in dit verhaal niet mee vanwege de beperkte omvang. De polder De Drieban werd omsloten door:

- de Zuiderdijk van de Oostergouw tot Kraayenburg
- de Wijmers
- de Blokdijk
- De Hout (provinciale weg)
- de Westerbuurt
- de Buurt
- de Oostergouw.

Dit gebied viel ongeveer samen met RVK De Drieban en is groot 2.316,91 ha.

Vooraf het zuidelijke gedeelte van de polder Hem/Venhuizen bestond uit veel vaarland, percelen land die geheel omringd waren door sloten.

Afb.11

Uitzicht op de polder vanachter het Kerkeveld, met uitzicht op het Kerkwater en op de achtergrond Tersluis.

De schuiten, die men gebruikte, waren 1.80 m breed en 4 tot 5 m lang, terwijl de diepte in het water, als de schuit geladen was, 50 tot 60 cm bedroeg. Aan gewicht kon men er ongeveer 2000-3000 kg mee vervoeren.

De polder Hem/Venhuizen was aan het eind van de 19e eeuw en begin 20e eeuw een ideaal gebied om in te richten voor de tuinbouw. Daarnaast kwam er ook veel grasland en weinig bouwland voor. Het overige gedeelte van de polder (banne Wijdenes) was voornamelijk in gebruik voor veeteelt en fruittuinen.

Economisch was er behoefte aan tuinbouw en fruitteelt want:

- de bevolking in de steden nam toe, dus er kwam een grotere vraag naar tuinbouwproducten.
- de bevolking op het platteland nam eveneens toe, waardoor arbeid in voldoende mate aanwezig was.

Om nu tuinder te kunnen worden had men nodig:

- wat simpel gereedschap, zoals een spitgreep, schop, schraper, steker en een kruipersbroek.
- een schuit met een kloet.
- een woning met een schuurtje, waar men zonodig varend kon komen.
- een stuk land van 1/2 tot 2 ha.

Wat betreft dit laatste ging men veelal creatief te werk. De bestaande veeteeltbedrijven werden opgedeeld in kleinere tuinbouwbedrijfjes. Meestal waren dit veeteeltbedrijven, die werden opgedeeld onder de kinderen. Het land wat voor de veebedrijven niet economisch lag, werd vaak aan een tuinder verhuurd. Ook de kerken en de kerkelijke instellingen speelden door verhuur van hun landerijen een belangrijke rol.

Het slotenpatroon van het dorp Venhuizen leende zich uitstekend voor tuinbouw. Er was veel vaarland, wat voor de veebedrijven niet interessant was om te blijven gebruiken.

Tot 1930 woonde men in Venhuizen voornamelijk langs de Oostergouw, de Buurt, Westerbuurt, Kerkweg, Kerkeveld, Westerkerkweg, het Twijver en het Kadijk (De Steert). In Hem en Wijdenes was de situatie hetzelfde, men woonde langs de doorgaande wegen.

Zijstraten en nieuwbouwplannen waren er nog niet.

Bijna alle woningen, die langs deze wegen lagen, waren ten opzichte van het toen geldende polderpeil hoog gelegen en waren per schuit bereikbaar. Een uitzondering hierop vormde de westzijde van het Twijver. Ook de noordzijde van de Westerkerkweg was alleen in noordelijke richting vanaf de Houtervaart bevaarbaar. In Hem en Wijdenes was er geen behoefte om te varen, omdat door de

inrichting van het land de noodzaak om te varen niet zo aanwezig was. Er waren weinig of geen vaarsloten. Vanuit de woningen en stolpboerderijen van de genoemde straten zijn de eerste tuinders gestart met hun bedrijf.

Het vervolg hierop was dat in 1916 een veiling in Hem werd opgericht nabij de overhaal in de Waterloozing en langs de kort daarvoor geopende spoorlijn. Een restant van deze overhaal is nog steeds zichtbaar bij het APK – station van Besseling.

Afb. 12

Tot de ruilverkaveling waren de overhalen in gebruik. Op deze foto is de overhaal bij de veiling te zien. Op de achtergrond is het schut zichtbaar, waarmee men het polderpeil van de polders Hem en Wijdenes regelde. Op de foto staan: ?, Ans Bruinberg en Vera Tol- Beemster.

Om een indruk te geven van het aantal vaarsloten, worden deze stuk voor stuk met naam genoemd en besproken. Omdat de polder indertijd van noord naar zuid is ingericht, lopen de sloten noord - zuid of oost - west.

De volgende oost – west lopende vaarsloten waren aanwezig, zie ook de bijgevoegde kaart:

- a. de Weimers, deze sloot liep ten zuiden van de Oostergouw, de Buurt, en de Westerbuurt in de richting van De Hout. In de Kerkweg was naast het perceel Kerkweg 6 een hoge brug. Het verlengde van de Weimers ging over in de Houtervaart. Deze liep door tot de Meeweg. De Houtervaart diende om het overtollige water af te voeren van de polder gelegen tussen de Meeweg, Hemweg, Blokdijk en De Hout. Omdat het polderwater van Hem een hoger niveau had dan het water van de Venhuizer polder, was ter hoogte van het perceel De Hout 21 een schutsluisje. Omdat de melkfabriek het oppervlaktewater van de Sluissloot(west) van Hem sterk vervuilde, is op een gegeven moment dit sluisje naar de Sluissloot (west) verplaatst.
- b. het Kerkwater, deze sloot liep vanaf het stoomgemaal naar de Ned. Hervormde kerk van Venhuizen. Langs de zuidzijde van het Kerkeveld zette hij zich slingerend voort achter de woningen van de Westerkerkweg, tot aan waar nu ongeveer de Markerwaardweg loopt.

Afb. 13

Op deze kaart zijn alle vaarsloten aangegeven. De ondergrond is een kadastrale ondergrond, die rond 1900 is opgenomen. De schaal is ongeveer 1: 12500.

- c. de Kadijk, deze liep, en loopt nog steeds, van Tersluis aan de Zuiderdijk naar het Kadijk. Vervolgens kon men na enige bochten verder in de richting van Hem varen in de Waterloozing (Hem).
- d. de Waterloozing (Hem) liep min of meer in rechte lijn van het Kadijk naar de Elbahoeve. Na de samenvoeging van de polders in 1919 kon men van hieruit naar de Stofmolen en in de polder Wijdenes komen. Deze sloten zijn grotendeels gedempt.
- e. de Waterloozing (Venhuizen) liep, en loopt, van de Blokkerhoek aan de Zuiderdijk tot aan de Wierkersloot. Tijdens de ruilverkaveling is deze sloot doorgetrokken tot achter de sportvelden in Hem.

De vaarsloten welke van noord naar zuid liepen, zijn de volgende:

1. de Zeegersloot liep vanaf het Kerkwater tot aan de Kadijk en is als scheidingsloot nog steeds aanwezig. Door de Burgemeester Zijpweg wordt hij echter in twee stukken gedeeld.
2. de Lakemansloot liep vanaf de Buurt tot aan de Waterloozing (Venhuizen). Het gedeelte vanaf de Buurt tot aan het Kerkwater is gedempt. Het gedeelte tussen het Kerkwater en de Kadijk is verbreed en als hoofdwatergang in het waterafvoerplan van de ruilverkaveling opgenomen. Het gedeelte tussen de Kadijk en de Waterloozing (Venhuizen) is nog aanwezig, maar wordt door de Koggeweg in twee stukken gedeeld.
3. de Koescheiding liep tussen de Buurt en het Kerkwater en is gedempt.
4. de Hilkersloot liep eveneens tussen de Buurt en het Kerkwater. Deze sloot is nu een simpele scheidingsloot en gedeeltelijk gedempt. De naam leeft nog voort in de naamgeving van een woning aan de Burgemeester Zijpweg. De woning staat nabij de gedempte sloot.

5. de Padsloot of Parssloot liep tussen de Weimers en het Kerkwater. Van deze sloot is het noordelijke gedeelte gedempt, het zuidelijke gedeelte vormt de scheidingssloot tussen de woningen van de nieuwbouw en de oostelijk gelegen landerijen.

Afb.14

Uitzicht over de Kadijk bij de Hoge Steg in oostelijke richting. Op de achtergrond is Tersluis zichtbaar. Op de voorgrond een gedeelte van de Hoge Steg. Op de Hoge Steg staan mevrouw Sluis en mevrouw Burger met hun kinderen.

6. de Armekinderssloot liep tussen het Kerkwater en de Kadijk en is gedempt.

In de polder waren verder nog de volgende sloten aanwezig, die eveneens gedempt of niet meer herkenbaar zijn:

7. de Weedersloot, tussen de Waterloozing en de Zuiderdijk.
8. de Uitgang, tussen de Kadijk en de Waterloozing.
9. de Koescheiding, tussen de Kadijk en de Zuiderdijk.
10. de Kampsloot, tussen de Westerkerkweg en de Waterloozing.
11. de Wierkersloot, tussen de Westerkerkweg en de Waterloozing (Venhuizen).

Afb.15

Een unieke overhaal

Vrijdag is in Venhuizen de operatie Overhaal gereedgekomen. Het betreft hier de verplaatsing van de oude overhaal aan de Westerbuurt.

Door het dempen van de sloot langs de Westerbuurt voor het verbreden van het weggedeelte moest de raad een beslissing nemen over het al of niet voortbestaan van de overhaal. Er bleek bij de raad geen twijfel: houden.

Toen moest er een andere plaats worden gezocht. Die vond men een paar honderd meter verder, ter hoogte van de boerderij van Konijn. Daar staat hij nu.

Want hij is nog onmisbaar. De overhaal is namelijk de enige verbinding tussen de polders Drieban en Grootslag. Volgens de ex-directeur van het Zuiderzeemuseum, de heer S. J. Bouma, is deze overhaal een van de oudste van het land en zeker de laatste die nog met de hand wordt bediend.

Hij is niet zo heel vaak meer in gebruik. Wat wel plezierig is voor het moderne verkeer, omdat men op ongeveer een kwartier oponthoud moet rekenen, als er een schuit over moet.

De foto laat — op de oude plaats — zien hoe dat in zijn werk gaat.

Uit dit krantenbericht van februari 1957 blijkt, dat de beslissing is genomen om de overhaal op de Westerbuurt te verplaatsen in westelijke richting. De verplaatsing vond men nodig om de weg te kunnen verbreden voor het toenemende verkeer.

12 de Sluissloot (Venhuizen oost).

Deze sloot liep van de Westerbuurt/Kerkweg tot nabij de Zuiderdijk (De Weed). Via de Koescheiding was de Zuiderdijk bereikbaar. Voor het varen was deze sloot belangrijk omdat in de Westerkerkweg nabij huisnummer 4 een hoge brug was. Via deze brug en een bevaarbare sloot achter de woningen aan de westzijde van de Kerkweg kon men naar de Westerbuurt varen. Naast het perceel Westerbuurt 5 lag de overhaal (zie afbeelding 1).

Met de overhaal kon men een schuit over de Westerbuurt trekken en kwam men in de Houterpolder. Via de Bullesloot, de Slimtocht en de Overtoomsloot kon men naar de polder Het Grootslag. In de Wijzenddijk (nu gedeeltelijk Provinciale weg) waren twee sluisjes (voor 1936 overhalen). Een ervan bevond zich nabij Bovenkarspel. Hierdoor was de Broekerhaven varend bereikbaar, wat weer belangrijk was voor de afvoer van fruit en tuinbouwproducten.

13. Sluissloot (Venhuizen west)

Deze sloot liep van de Houtervaart in zuidelijke richting naar het Westeinde.

In het Westeinde was een brug zodat men door kon varen naar de Waterloozing (Hem).

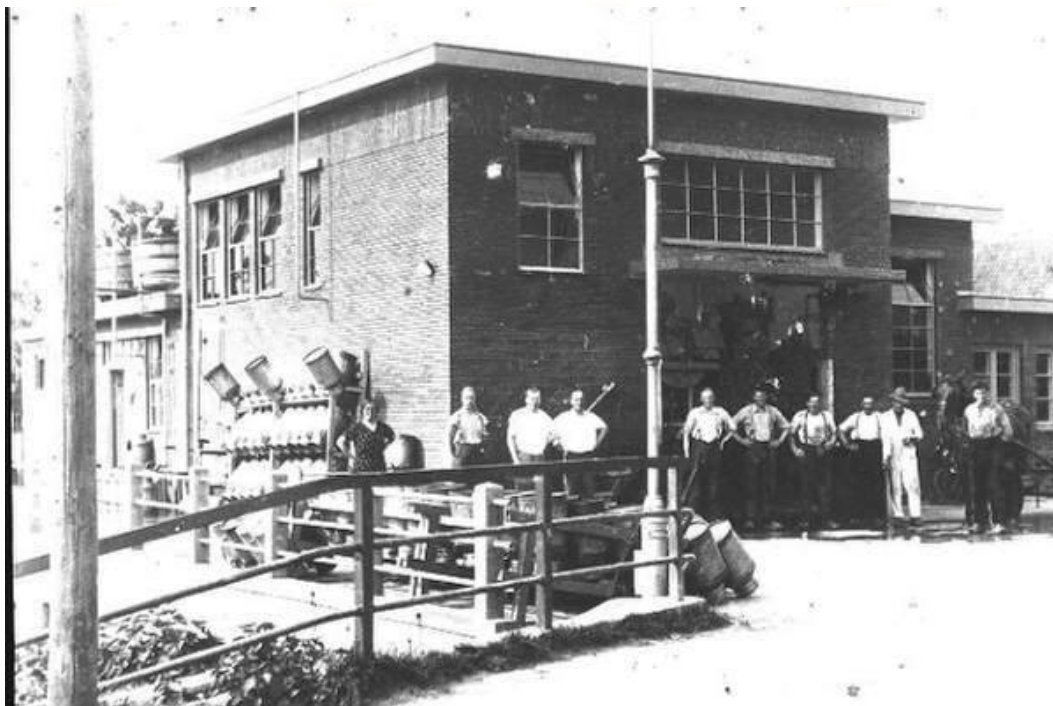
14. Sluissloot (Hem oost)

Deze sloot liep van de Houtervaart naar de Hemmerbuurt ter hoogte van huisnummer 67.

In de Hemmerbuurt was een brug, waar men onderdoor kon varen naar de Waterloozing (Hem). Een restant van deze vaarsloot is nog te zien langs de Koggeweg; het oude bruggenhoofd van de spoorlijn is nog aanwezig.

Door een verschil in hoogte van het waterpeil was er in de Houtervaart een sluisje

Afb.16

Een foto van de melkfabriek in Hem. De melk werd toen nog met bussen aangevoerd. Links op de foto is de leuning van de brug in de Hemmerbuurt te zien (Sluissloot west).

15. Sluissloot (Hem west)

Door deze sloot werd de Houtervaart verbonden met de Waterloozing (Hem). In de Hemmerbuurt was een brug nabij de melkfabriek. Nabij de Houtervaart was een sluisje om het verschil in waterpeil op te vangen. Omdat de melkfabriek in de jaren 50-60 een sterke verontreiniging van het oppervlaktewater veroorzaakte, is dit sluisje vervangen door een aantal stuwdammetjes in de Houtervaart. Het varen was hier al vervangen door rijden. De melkfabriek is in de zestiger jaren gesloten.

16. Er liep een vaarsloot van de Hemmerbuurt (Elbahoeve) naar de Stofmolen, en verder de polder van Wijdenes in. In de Molenweg nabij de Stofmolen was een brug. Deze sloot is tijdens de ruilverkaveling gedempt.

17. Meewegsloot of Molentocht.

Vanaf de Stofmolen in zuidelijke richting liep, en loopt nog steeds, een sloot naar de Zuiderdijk. Hier sluit deze aan op de Dijkgracht. Over de Dijkgracht was in de Zuideruitweg een brug.

18. Vanaf de Molentjes liep een sloot naar de Zuideruitweg. In de Zuideruitweg was een brug. Verder was het aantal te bevaren sloten nabij de woningen in Venhuizen opmerkelijk groot.

Voorbeelden hiervan zijn:

19. De oostzijde van het Twijver.

Achter deze woningen liep een sloot, zodat iedere woning zijn eigen aanvaart had. In de Heijmanszstraat was nabij perceel no. 7 een hoge betonnen brug, en tussen de Heijmanszstraat en Pastoor Suidgeeststraat liep een bevaarbare sloot. Hierdoor was de Kadijk bereikbaar. Ook was er een brug in de Nieuwstraat (16-18). Via deze brug kon men de percelen aan het Twijver bereiken. Verder was er langs de Kadijk een openbare loswal nabij het Twijver. Deze loswal is nu nog aanwezig.

Afb.17

Deze foto geeft een overzicht van de loswal aan de Tuinstraat. De bebouwing op de achtergrond is van het Twijver. Duidelijk is te zien wat deze loswal voor de RVK voor de tuinders van Venhuizen betekende. Op de foto staan: Klaas Sijs met twee kinderen in de schuit, op de stoep Jaap Groot Cz., Klaas Groot Cz, Klaas van 't Hof Jnz, Jan Stam, en Jaap Stam op de wagen.

20. het Kerkeveld.

Aan de oostzijde van het Kerkeveld liep een grote sloot, die in noordelijke richting achter de woningen van de Kerkweg liep. In de Stationslaan was een hoge brug. Langs de zuidzijde van de Stationslaan liep een sloot naar de Kerkweg, met een brug in de Kerkweg. Hierdoor kon men een rondje varen om de kerk van Venhuizen. In welke mate deze sloten werden gebruikt, blijkt uit het gegeven, dat bij het perceel Kerkweg 95 een coöperatieve bewaarplaats stond voor pootaardappelen. Deze schuur staat er nog steeds.

Loswallen waren er aan de Oostergouw naast nummer 19, op de kruising van Kerkwater en Kerkweg, en bij De Steert (nu de Tuinstraat) nabij cafe De Roode Leeuw. Via deze loswallen konden de tuinders hun producten naar de schuren bij hun woningen brengen. Ook konden hun producten vanaf deze loswallen per as verder worden getransporteerd.

Uit verhalen van enkele inwoners van Venhuizen, die direct met de tuinbouw te maken hadden, blijkt dat anno 1963 het gebruik van motorschuiten beperkt was. Ongeveer een tiental tuinders beschikte over een motorschuit. De rest moest het met de kloet doen.

Vergeleken met de polder Het Grootslag, een soortgelijke vaarpolder, was dit een laag aantal.

Erg belangrijk voor de tuinders waren ook twee voetpaden.

Deze paden waren belangrijk om lopend over het land het eigen perceel te kunnen bereiken.

Het voetpad van de Kerkweg/Westerkerkweg naar De Weed: het Padland.

Over het Kerkwater, de Kadijk en de Waterlooizing, waren hoge bruggen gebouwd. Over een scheidingsslootje was een lage brug gemaakt. Men sprak dan ook over een Hoge Steg en een Lage Steg. Met hoog opgeladen schuiten kon men onder deze bruggen door varen. Dit voetpad lag in het huidige landschap van de Padlandschool, door het Padlandbos, via de percelen Koggeweg 16, Elbaweg 6 en verder naar De Weed (nabij Zuiderdijk 23).

Een vergezicht op de Ned. Herv. kerk van Venhuizen vanaf de Hoge Steg, de voetbrug over de Kadijk. Links is in het landschap de verhoging van de spoorbaan zichtbaar.

Het voetpad van Hem (Marktweg) naar Oosterleek.

Dit pad liep van de veiling De Zuiderkogge via de overhaal, die daar was voor de bouwerschuiten, en een stuw naar de Leekerweg/Oosterleek.

Ook de oude treinbaan werd wel als voetpad gebruikt, want de onderbaan was nog grotendeels aanwezig. Vanaf het Kadijk (De Steert) ging men lopend naar het land via de oude treinbaan. Daar waar de spoorlijn belangrijke sloten kruiste, waren bruggen gebouwd. Als men de spoorlijn vanaf de Buurt in de richting van Wijdenes volgde, kwam men de volgende bruggen tegen. De eerste brug was over de Weimers, de volgende in de Stationslaan, vervolgens over het Kerkwater, de Kadijk, de Wierkersloot, De Waterloozing/ Kadijk, de Sluisloot (west, Venhuizen), Sluissloot (oost, Hem), de Hertog Willemweg en de Meewegsloot of Molentocht. Van de brug over de Wierkersloot lagen alleen nog de houten baddingen. Hierover liep men naar de andere kant; ze lagen ongeveer 1.50 m tot 1.80 m boven het water. Voor iemand die last had van hoogtevrees was dit even een moeilijk moment. Er is een tuinder bekend, die kruipend over deze balken naar de overzijde ging.

Het dorp en de polder Venhuizen waren rijk aan water. Hierdoor had het dorp een eigen identiteit. Langs de Kerkweg en de Westerkerkweg was gedeeltelijk een wegsloot met bruggetjes naar de woningen. Dit was geheel verschillend van Hem en Wijdenes, waar geen wegsloot voor kwam. In Hem en Wijdenes waren ook de bedrijven anders. Hier kwam veel meer fruitopstand voor, terwijl verhoudingsgewijs ook meer tuinders zich bezig hielden met zaadteelt.

Afb. 19

De Ned. Herv. kerk van Venhuizen gezien vanaf de zuidzijde. Links op de foto het klaphek van het landpad, rechts op de foto is opa Vis een pas gekalfde koe aan het melken. Het klaphek staat op een brug over het Kerkwater.

Wat nagenoeg alleen in West-Friesland voorkwam, was de aanwezigheid van een bolk. Een bolk was een stortplaats van tuinbouwproducten, die niets waard waren. Omdat men er toch van af moest, werden ze op een perceel grond gestort waar ze konden verrotten. Er was ook een bolk in de polder Venhuizen. Deze bolk lag ingeklemd tussen de spoorlijn, het Padland en de Kadijk. Het is nu een gedeelte van het Padlandbos.

Uniek voor de polder Venhuizen was een aantal windmolens, die bij de huizen van De Weed stonden. Deze molentjes waren er om water op te pompen uit de dieper gelegen veenlagen. Met dit water kwam ook moerasgas mee omhoog. Via een speciaal gemaakte sproeiinrichting in een ijzeren tank werd het water van het brongas gescheiden. Een tiental molens verrichtte zo hun werk. In de polder zelf stond ook nog een windmolen die een onderbemaling verzorgde. Deze molen stond aan de Kadijk ongeveer 150 meter in westelijke richting van de huidige Lakemanweg.

Om een indruk te geven welke producten men teelde, volgen de getallen van het Centraal Bureau Statistiek over het jaar 1962 van de toenmalige gemeente Wijdenes.

Oppervlakte

	Appels	57.1400 ha
	Peren	61.0100 ha
	Pruimen	2.8900 ha
	Zwarte bes	8.3700 ha
	Aalbes	10.0800 ha
	Kruisbes	1.8100 ha
	Bloembollen	50.3800 ha
	Bijgoed	3.7300 ha
Zaadteelt	Groente	1.3800 ha
	Bloemen	4.7300 ha

De teelt van bloembollen omvatte niet alleen tulpenbollen, maar ook krokussen, narcissen en hyacinten. Er was ook nog een bescheiden areaal aan kassen, 800 m². Hiervan was 120 m² verwarmd en in gebruik voor bloemeteelt.

De bollenpellers aan het werk anno 1930.

Onder bijgoed verstond men knolgewassen zoals begonia's, dahlia's, anemonen, ranonkels en zaai­zaad.

Als de het oppervlakte van bovengenoemde tuinbouwproducten bekijkt, dan blijkt dit ongeveer een derde van de gemeente Wijdenes te zijn. Om de kleinschaligheid van de bedrijven weer te geven: in 1959 waren er in de gemeente Wijdenes 326 agrarische bedrijven, waarvan 73 tuinbouw- en 253 landbouwbedrijven, verdeeld over een oppervlakte van 600 tot 700 ha.

De diversiteit van bedrijfsvoering was groot. Een mooi voorbeeld is het bedrijf van P. Appel aan De Weed. Deze tuinder teelde waarschijnlijk voor de zaadteelt: 60 RR Phlox, 80 RR Lupines, 100 RR Bieslook, 40 RR Scabiosa, 80 RR Pyrethrum en 75 RR Margrietten. Een RR(roe) is ongeveer 15 m².

Een tuinder teelde voornamelijk bloembollen en daarnaast diverse soorten kool, aardappelen, rode bieten, uien en witlof.

Afb.21

De Coöperatieve Zaaizaad Vereniging West-Friesland aan de Kerkbuurt van Wijdenes. Deze coöperatieve vereniging is in 1976

opgeheven c.q. overgenomen door de firma Sluis en Groot in Enkhuizen. De gebouwen zijn in 1980 gesloopt.

Hoofdstuk 3

Vorbereiding tot de ruilverkaveling.

Als we bovengenoemde gegevens op een rij zetten, was het voor de land- en tuinbouw van belang dat er veranderingen kwamen. De mechanisatie in deze bedrijfstak was in opkomst. Bij een varend bedrijf was dat in onvoldoende mate te realiseren. De enige weg tot verbetering in de structuur van de landerijen was de uitvoering van een ruilverkaveling. Het verzoek tot een ruilverkaveling is in 1954 door twee instanties ingediend:

- het bestuur van de Land- en Tuinbouwbond, afdeling Venhuizen/Hem.
- het bestuur van het waterschap De Drieban.

Deze aanvraag leidde er toe, dat in 1959 van de Centrale Cultuurtechnische Commissie een rapport verscheen over een mogelijke uitvoering van een ruilverkaveling in de polder De Drieban.

In dit rapport werd besproken:

- Het eigendom van de percelen grond. Een bodemkaart, waarop was aangegeven de bodemkundige situatie. Een cultuurkaart, waarop was aangegeven het gebruik van de bodem, zoals grasland, fruitopstand, tuinbouw enz. Een hoogtekaart, waarop was aangegeven het waterpeil van de sloten en, summier, de hoogte van de landerijen.
- Bedrijfsgegevens, waarbij werd aangegeven de bedrijfsgrootte, het gebruik van eigen grond en het gebruik van gepachte grond.
- Aanvullende gegevens, zoals onderbemalingen, de waterinlaat, bedrijfsgebouwen en de afstand van het bedrijfsgebouw tot de gebruikte landerijen.

Afb.22

Uitzicht vanaf de spoorbaan op de Ned. Herv. kerk van Venhuizen. Links in de sloot ligt een schuit van een bouwer bij een boetje. Op de achtergrond de boerderij van de familie Burger en de koeien van de familie Vis. De sloot werd de Woltersloot genoemd.

3.1 Overleg met andere instanties.

Er was overleg gevoerd met diverse instanties om hun wensen mogelijk te kunnen meenemen in de uitvoering.

Deze instanties waren onder andere:

- De Dienst Zuiderzeewerken.
Deze dienst verzocht om een trace voor de aanleg van een weg naar de nog aan te leggen Markerwaard.
- De Provinciale Waterstaat.

Met deze instantie is overleg gevoerd over:

- *het plan van nieuwe wegen.
- *het plan van waterlopen en bemalingen.
- *de aanleg van een parallelweg langs de Provinciale weg.

➤ Staats Bos Beheer.

Deze instantie had belang bij het handhaven van bepaalde landschappelijke en natuurwetenschappelijke terreinen, zoals de moerassen langs de Zuiderdijk. Verder maakte deze instantie een beplantingsplan voor de gehele ruilverkaveling.

➤ Gemeente.

Deze instantie had er belang bij om bepaalde gronden in zijn bezit te krijgen voor o.a. woningbouw, sportvelden en dergelijke

➤ Veiling De Zuiderkogge.

Met het veilingbestuur werden afspraken gemaakt over de aanleg van wegen rond de veiling.

Afb.23

De platte grond van polder De Drieban rond 1900. De bebouwing bevindt zich nog bijna geheel op de kreekruggen. Bebouwing van zijstraten kwam nog niet of nauwelijks voor.

➤ Waterschap De Drieban

Dit waterschap moest na de ruilverkaveling het nieuw ingerichte gebied gaan beheren.

In het rapport werd uitvoerig besproken:

3.2 Toelichting van de oude situatie.

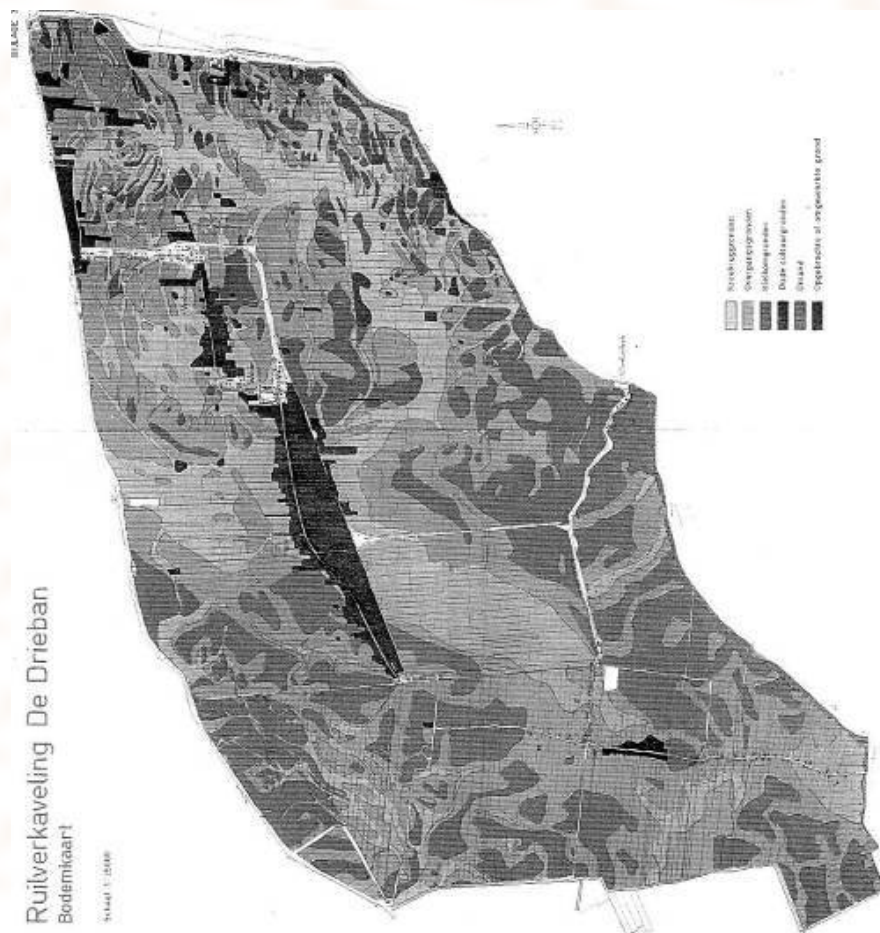
3.2.1 Het gebruik van de gronden.

Dit resulteerde in het volgende overzicht:

* grasland 1300 ha

* bouwland	120 ha
* tuingrond	630 ha
* boomgaard	200 ha
* water, wegen, e.d.	100 ha
* bebouwing	50 ha
* onland (moeras)	50 ha

Afb.24

Deze kaart geeft de samenstelling van de ondergrond weer, zoals deze in 1960 is bepaald. Uit deze kaart en de vorige blijkt dat de bebouwingen van de dorpen nog geheel op de kreekruggen stonden.

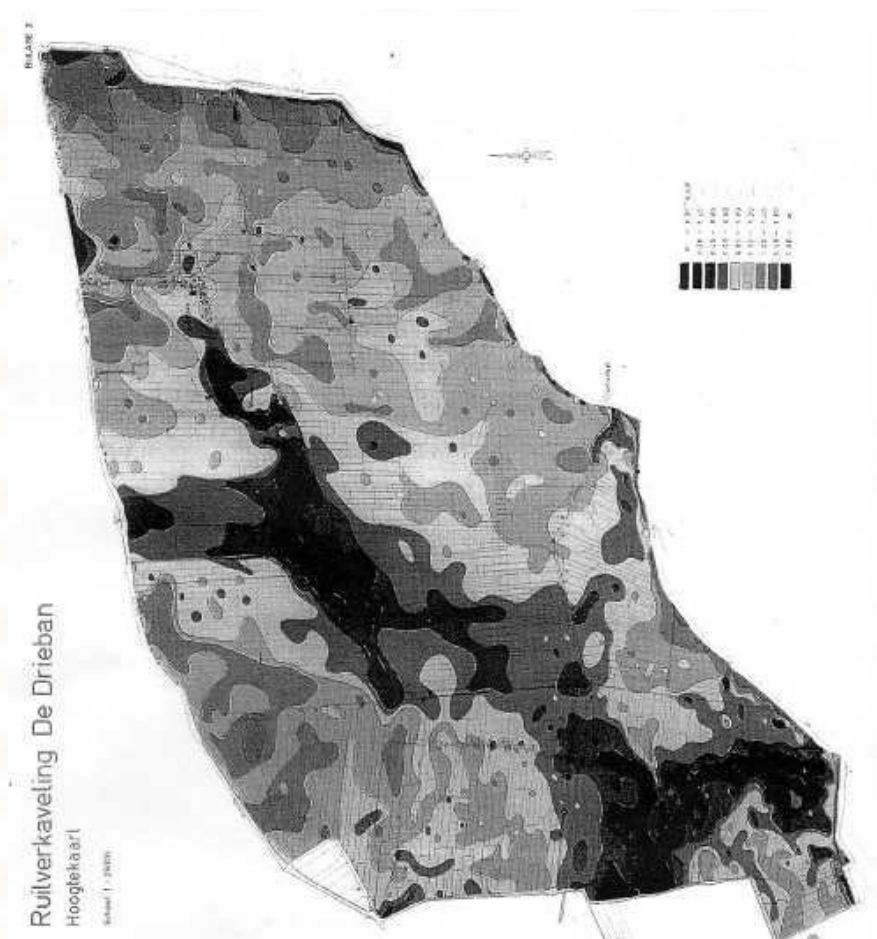
3.2.2 Bodemgesteldheid.

Met betrekking tot het bodemoppervlak werd aangegeven dat de kreekruggen op een gemiddelde hoogte van 0.25 m + NAP liggen, en de laagste delen tot 1.80 m – NAP (NAP=Normaal Amsterdams Peil=gemiddelde hoogte zeespiegel).

De grondsoort varieert van zeer fijn zand (zavel) op de kreekruggen tot zwaardere kleigronden verder weg van de kreekruggen. In de teelaarde komt nagenoeg geen koolzure kalk voor. In de blauwgrijze ondergrond komt juist veel kalk(schelpen) voor. Er zijn plaatselijk gronden met dikke lagen teelaarde, maar ook komt er plaatselijk pikklei voor.

Het grote verschil in bodemopbouw van de ondergrond is opvallend. De geschiktheid van de grond voor een bepaalde gebruik is dan ook niet zo makkelijk aan te geven.

Afb.25

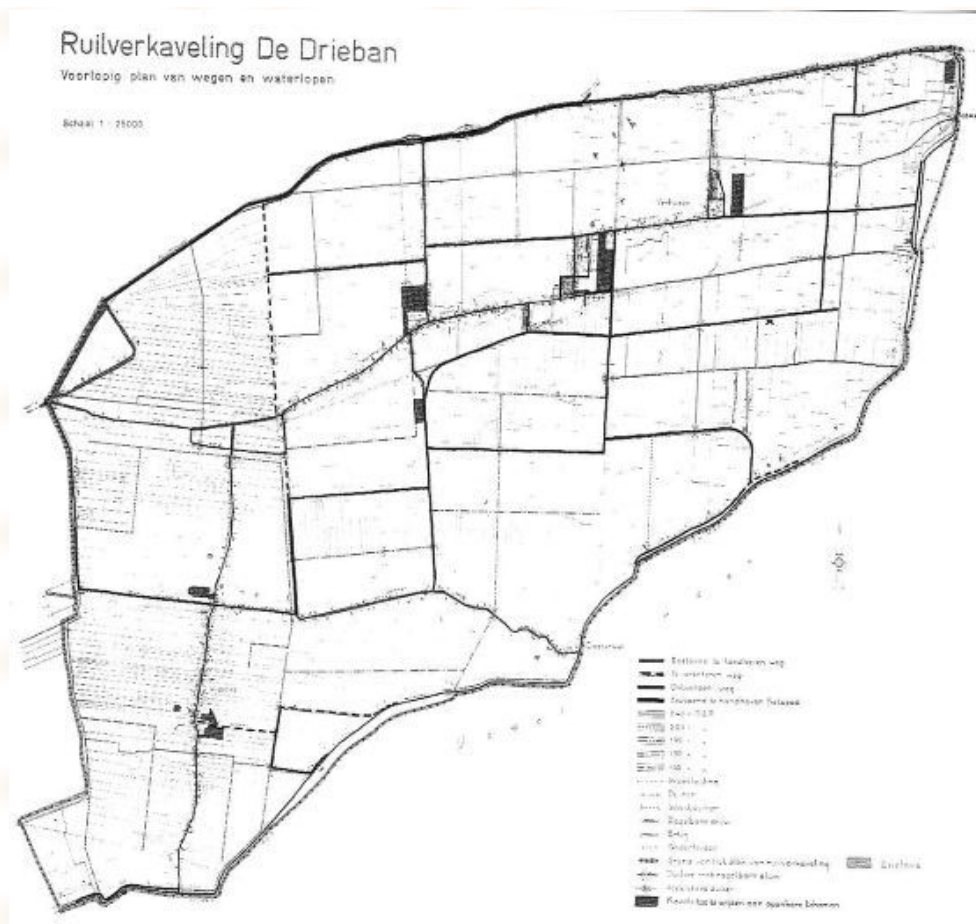
Deze kaart van De Drieban geeft een indicatie van de hoogteligging van de te verkavelen terreinen.

3.2.3 Waterhuishouding.

Het waterschap De Drieban kende:

- een bovenpolder met een zomerpeil van 1.47 m - NAP
- een benedenpolder oostelijk met een zomerpeil van 1.75 m - NAP
- een benedenpolder westelijk met een zomerpeil van 1.70 m - NAP
- de Oosterleekerpolder met een zomerpeil van 1.70 m - NAP

Afb.26

Op deze kaart zijn de toekomstige wegen ingetekend. Deze wegen zijn een leidraad geweest voor de aanleg van de definitieve wegen. Bij de uitvoering heeft men nogal wat wijzigingen toegepast. Deze kaart is gebruikt voor het maken van een kostenoverzicht.

Ten opzichte van bepaalde maaiveldhoogten was de drooglegging onvoldoende. Dit diende te worden verbeterd. Daarnaast waren de kreekruigten te diep ontwaterd.

Omdat de hoogte tussen het polderpeil en het maaiveld te klein was, kon drainage beperkt worden toegepast, en dan alleen met een onderbemaling. Er werd reeds 140 ha onderbemalen.

De gehele polder werd bemalen door 2 centrifugaalpompen, die werden aangedreven door elektramotoren. Een van deze pompen kon ook worden aangedreven door een stoommachine. De capaciteit van deze bemaling was 280 m³/min bij een opvoerhoogte van 1.60 m. Het gemaal lag in de laaggelegen noordoosthoek van de polder De Drieban op de plaats van het huidige gemaal aan de Zuiderdijk.

Verder werden nog de aanwezige inlaatwerken in de Zuiderdijk genoemd. Hiermee kon water uit het toenmalige IJsselmeer worden ingelaten.

Afb.27

VRIJDAG 22 NOVEMBER 1957

Polder „De Drieban“ Plan voor ruilverkaveling is bijna gereed

Weldra voorlichtingsavonden te Venhuizen en Wijdenes

VENHUIZEN — Op de vergadering van hoofdingelanden van polder De Drieban in café Graaf te Venhuizen kwam de begroting voor 1958 aan de orde die volledig werd goedgekeurd. Zij sloot op een bedrag van f 119.347,41 met een geraamd batig slot van f 7.751,55. De voorzitter, de heer Jae. Laan, kon tot zijn genoegen medelen dat ondanks de hevige regens in de afgelopen zomer het met de waterlozing goed is gegaan, op enkele moeilijke plaatsen na. Zoals bij de molentjes van Wijdenes en in het zuidelijk gedeelte van Hem. De plannen tot verbetering van deze waterafvoer zullen in 1958 worden verwezenlijkt.

Zevenhonderd meter van de 2 km lange sloot van de veiling naar de Lekerweg zal volgens het bekende systeem met een dragline etc. worden verbreed en uitgediept. Voorts zullen er brughoofden worden weggeruimd. De gemeente betaalt hiervoor de meeste kosten zoals op de laatste raadsvergadering besloten werd. De Drieban bleek hier wel erkentelijk voor. Ook het bouwen van een nieuwe brug bij Bot op Elba valt in zekere zin in dit verbeteringsplan; aan deze brug zal De Drieban in de kosten f 500 bijdragen.

Ofschoon de mogelijkheid bestaat dat binnen enkele jaren met de ruilverkaveling een aanvang zal worden gemaakt, achtte de voorzitter het toch van het grootste belang niet langer te wachten met het uitsnijden van genoemde zieke plekken in de polder. De kosten hieraan besteed zijn beslist niet overbodig of weg, ook al zou

men zeer spoedig met de ruilverkaveling beginnen. Reeds heeft ir. Verwey van de Cultuurtechnische dienst doen weten dat de plannen voor ruilverkaveling in een ver gevorderd stadium verkeren. In verband hiermee komt men van deze dienst op 10 en 11 december in de cafés Sijm te Hem, Brugman te Wijdenes en Graaf te Venhuizen met openbare voorlichtingsavonden en -middagen.

De voorzitter deed nog uit de gaten hoe hard er gewerkt is met de machines in de abnormaal natte septembermaand. De Drieban heeft de beschikking over een grote pomp die 200 en een kleine die 80 kubieke meter water per minuut kan verwerken. Op elektrische kracht kunnen beide pompen met tegelijk aan het werk, omdat de grote pomp ook met stoom kan worden gedreven konden deze twee machines toch gelijk in de weer, zodat in de tien ergste septemberdagen maar liefst 2.680.000 kubieke meter water kon worden weggewerkt. De heren die de machines hebben bediend en hun assistenten bracht de voorzitter dank voor hun accuratesse.

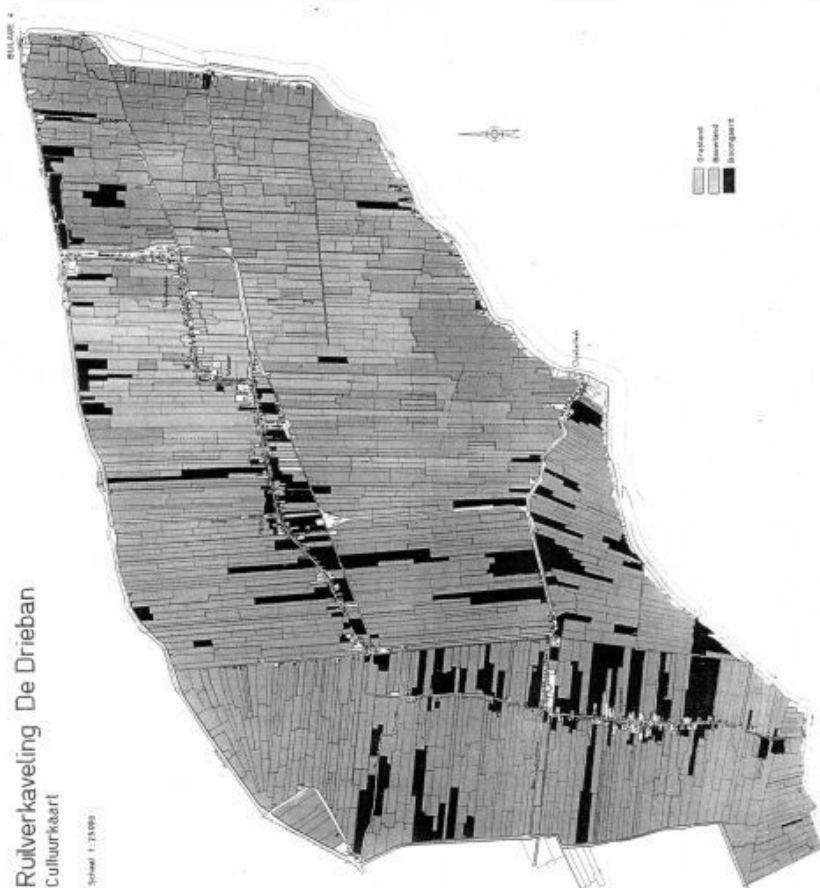
Een krantenbericht over een voorlichtingsavond over de plannen voor de RVK.

3.2.4 Ontsluiting van het gebied.

- De polder De Drieban is gedeeltelijk een vaarpolder (benedenpolder oost en gedeeltelijk bovenpolder oost). Dit vereiste verandering, dus moesten er wegen worden aangelegd.
- Wegen zijn alleen aanwezig in de lintbebouwing, zoals de (Wester)Buurt, Kerkweg, Westerkerkweg, Twijver, Westeinde, Hemmerbuurt, Noorderuitweg, Kerkbuurt, Zuideruitweg, Molenweg, Leekerweg en Oosterleek. Daarnaast waren er enkele verbindingswegen zoals de Torenweg, Meeweg en Hemweg, en de doodlopende Wijmers.

De Zuiderdijk was van oudsher van een weg voorzien.

Deze wegen moesten al het verkeer verwerken. Daarentegen was er naast de agrarische bedrijvigheid slechts een fabriek in het gebied aanwezig en dat was de melkfabriek in Hem.

De kaart van het gebied met betrekking tot het gebruik van de bodem.

3.2.5 Verkaveling

Het systeem van verkavelen, dat men bij de ontginning van de wildernis ongeveer 1000 jaar geleden had toegepast, was nog aanwezig. Loodrecht op de kreekruggen had men sloten gegraven, afhankelijk van het eerste gebruik om de 35 of 70 meter. Deze lange percelen waren doorsneden door dwarsslotjes. De gemiddelde perceelgrootte bedroeg anno 1960 slechts 0.85 ha. Om inzicht te geven in de verhoudingen van eigenaren, huurders, perceelgrootte en het gebruik, zijn een drietal tabellen overgenomen uit het rapport van de ruilverkaveling.

Tabel 1. Verdeling van de eigendommen over de verschillende grootten.

Klasse	Aantal	totale oppervlakte ha	gemiddeld eigendom ha
<1/2	334	34	0.10
1/2-2	151	202	1.33
2-5	195	622	3.20
5-10	82	560	6.83
10-15	24	297	12.12
15-20	11	193	17.54
20-25	11	243	22.09
> 25	4	187	46.67
-----	-----	-----	-----
	812	2338	2.88

Tabel 2. Verdeling van de bedrijven over de verschillende grootten en de verhouding eigendom/pacht.

Oppervlakte

Grootte in ha	Aantal bedrijven	Totaal oppervlak in ha	Oppervlak		Oppervlakte		in % instellingen		
			eigendom ha	In % pachtland ha	In % gepacht van fam. en dorps gen.	gepacht van uitwonende eigen			
½-1	50	37	22	59	15	41	38	3	--
1-2	127	188	137	73	51	27	17	5	5
2-3	84	208	151	73	57	27	17	5	5
3-5	82	318	196	62	122	38	25	5	8
5-10	71	486	313	64	173	36	21	10	5
10-15	30	355	122	34	233	66	32	32	2
15-20	19	332	137	41	195	59	20	30	9
20-25	8	173	93	54	80	46	13	30	3
>25	6	186	76	41	110	59	14	44	1
	-----	-----	-----	--	-----	---	-----	-----	-----
	477	2283	1247	55	1036	45	22	19	4

Tabel 3. Grootte van bedrijven naar soort.

Grootte in ha	Grootte van weide	Bedrijven aantal tuinb	Naar soort bedrijven fruitt.	1 kavel	Bedrijven 2- 1 kavels	Bedrijven 4-6 kavels	Totaal aantal bedrijven
1-2	---	97	30	89	37	1	127
2-3	---	67	17	48	34	2	84
3-5	8	64	10	36	44	2	82
5-10	28	36	7	37	27	7	71
10-15	29	1	---	14	13	3	30
15-20	18	1	---	3	8	8	19
20-25	8	---	---	3	5	---	8
>25	6	---	---	---	3	3	6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	97	302	78	270	180	27	477

Uit de tabellen kan men de conclusie trekken dat de kleine bedrijven overwegend tuindersbedrijven zijn. Veel van deze bedrijven waren gelegen ten noorden en ten zuiden van het Twijver en de Westerkerkweg.

Het baggeren van de sloten voor de ruilverkaveling. De bagger werd in de winter vanuit de schuit achter een kade op de wal gehoosd. Deze kade werd van enkele steken grond opgezet. Na de winter werd de ingedroogde bagger als vruchtbare grond over het land verspreid, waardoor men minder kunstmest of stalmest hoefde te gebruiken. Op de foto staan Daan Feller en opa Kracht. Zoals op de foto te zien is, werd de bagger in de schuit gebracht met de baggerbeugel. In de schuit waren 2 dichte schotten aangebracht, waartussen de bagger werd geladen. De achterstevan en de voorpunt moesten de volle schuit drijvende houden. Het werken met de baggerbeugel was een kunst apart, het legen van de beugel moest met een wipje gebeuren. Hierdoor wipte de bagger de beugel uit. Bij dikke bagger werd een net gebruikt, en bij dunne bagger een zak. Deze werden met een leren veter of een palingvel aan de beugel bevestigd.

In het rapport worden de volgende onderdelen besproken:

3.2.6 Sociale en economische structuur.

De situatie, die men in de jaren 60 aantrof, was als volgt.

Veel veeteeltbedrijven waren in het verleden opgedeeld in tuinbouw- of fruitteeltbedrijven. Dit is in het vorige hoofdstuk behandeld. Voor deze opdeling kwamen uiteraard die percelen in aanmerking, die voor de veeteelt het meest ongunstig lagen. Anno 1960 was de verdeling in oppervlakte: 58% grasland, 33% bouwland inclusief de tuinbouw, en 9% boomgaard.

Van de bouwgronden wordt globaal 300 ha door groenten, 220 ha door bloembollen, 120 ha door akkerbouw en grove tuinbouwproducten, en 120 ha door zaadteelt ingenomen. Verder is 3200 m² glas aanwezig, 1200 m² voor groente en 2000 m² voor fruit.

Aangaande de fruitbedrijven wordt er gememoreerd, dat de meeste bedrijven te klein zijn. Vooral bij deze bedrijven wordt de arbeid vaak verzorgd door het hele gezin (70%). Vaak blijft men hierop voortborduren omdat de kinderen in het bedrijf blijven. Bij onvoldoende oppervlak van grond komt op deze manier een verkapte werkloosheid voor.

Afb.30

Deze foto geeft een beeld van de Hoge Steg, de voetbrug over de Kadijk. De foto is van de oostkant genomen, op de achtergrond is vaag het dorp Venhuizen achter de spoorbaan te zien.

3.3 Verbeteringen van de oude situatie

De eerder geschetste situatie vereiste een andere inrichting van het landschap om de agrarische bedrijven beter te kunnen inrichten en zo de productiviteit door mechanisering en intensivering te kunnen opvoeren. Hiervoor had men de volgende wijzigingen bedacht.

3.3.1 Plan van wegen.

Bij het ontwerpen van een plan van wegen is rekening gehouden met het ontstaan van de meest economische kavels grond. De nieuwe tuinbouwkavels zouden dan ook maximaal 400 meter diep worden. Men zou de kavels nog van een drainage kunnen voorzien.

Wegen zouden loodrecht op het aanwezige verkavelingsplan worden ontworpen. Zo werd vermeden dat men kavels moest gaan draaien. Verder zou men rekening houden met het verkeer in de dorpen, naar de melkfabriek en de veiling. Dit plan van wegen is voor de uitvoering enigszins gewijzigd. In de huidige situatie is o.a. de Hoge Weg geheel verdwenen. De Hoge Weg was een dijkje dat de Hemmerbuurt met de Leekerweg verbond.

3.3.2 Waterbeheersing.

Voor de waterbeheersing zou men meerdere peilen vast stellen in verband met:

- De hoogteligging van de landerijen.
- Het gebruik van de landerijen.
- De bodemgesteldheid.

Het was de bedoeling om het land in de winter 90 cm boven het polderpeil te houden. Ook werd toen al de mogelijkheid geopperd om zomers te kunnen beregenen. Het plan van waterlopen werd zodanig ontworpen, dat twee hoofdsloten het overtollige water naar het huidige gemaal moesten afvoeren. Verder werd de polder verdeeld in gebieden met winterpeilen van 1.40 m, 1.70 m, 1.95 m, 2.00 m en 2.40 m – NAP. Grote sloten zou men niet dempen vanwege het vele grondverzet. Ook ging men er van uit het bestaande gemaal te handhaven. De laatste veronderstelling heeft men in de praktijk niet kunnen waarmaken.

Ook werden de waterinlaten in de Zuiderdijk genoemd. Doorspoeling van het polderwater in de omgeving van de melkfabriek was noodzakelijk. De reeds aanwezige inlaat met de mogelijkheid van doorspoeling zou men niet vervangen. Bij de Appelhoek heeft men later toch een grotere inlaat aangebracht.

Door het verkleinen van het wateroppervlak in en rond de dorpen werd de gemeente gedwongen om een rioleringsplan op te stellen. De gemeente dacht er aan om een eigen rioolwaterzuivering te bouwen ten zuiden van het Kadijk.

Uitzicht op de polder van Venhuizen vanachter het Kerkeveld in zuidelijke richting. Op de voorgrond het Kerkwater en op enige afstand het landpad, dat over de spoorbaan loopt in zuidelijke richting. Het aanzien van het landschap doet vermoeden dat de foto in april 1963 is gemaakt, na de strenge winter. Het gras was toen op vele plaatsen doodgevroren en de vorst was nog niet uit de grond.

3.3.3 Kavelinrichting.

Zoals eerder is aangegeven, kwamen de nieuwe kavels allen met een ontsluiting aan de verharde weg. Ieder bedrijf zou zo zijn eigen uitrit op een weg krijgen.

3.3.3.1 Tuinbouw.

Dit waren bedrijven van beperkte omvang. Van belang was het oppervlak aan tulpen, dat de tuinder verbouwde. Verder moest er twee man op een bedrijf kunnen werken. Met betrekking tot de grootte werden de volgende eisen gesteld:

- * 2.5 ha - hiervan moest 0.5 ha tulpen zijn met voldoende bijgoed en groenten.
- * 4.0 ha - minder tulpen, b.v. 2500 / 3000 m², meer bijgoed en groenten.
- * 7.0 ha - uitsluitend hard fruit.
- * 8.0 ha - het zuivere vollegronds groenten/aardappelen bedrijf.

Door deze eisen kregen ongeveer 50 bedrijfjes die kleiner waren dan een hectare, geen toewijzing van een nieuwe kavel. Deze bedrijven werden uitgekocht. Daarentegen werden ongeveer 40 bedrijven in de grootte van 1-2 ha vergroot tot 2.5 ha.

3.3.3.2 Grasland.

Voor het toekomstige gebruik van het grasland zal er naar worden gestreefd de percelen minimaal 60 meter breed te maken. Tusseliggende- en dwarsslotjes zouden zoveel als mogelijk worden gedempt, afhankelijk van de beschikbare grond. Voor de afwatering zou men gaan begreppelen en op enkele plaatsen zou men gaan draineren.

3.3.3.3 Boomgaarden.

In verband met de kosten zouden deze in principe niet worden gerooid. Ook de tusseliggende sloten zou men niet gaan dempen. Alleen de overhoeken, die door de aanleg van wegen zouden worden doorsneden, kwamen voor rooien in aanmerking. Alle boomgaarden zouden aan de verharde weg komen.

3.3.3.4 Grondonderzoek.

In het gehele verkavelingsblok zouden alle gronden worden bemonsterd en geanalyseerd. De uitkomst ervan is terug te vinden in de bodemkaart. Deze kaart is een leidraad geweest voor het toekomstige grondgebruik.

3.3.3.5 Bedrijfsverplaatsingen.

Verplaatsingen van bedrijven achtte men noodzakelijk om het resultaat van de ruilverkaveling te kunnen benutten. Op de toe te wijzen kavels moesten nieuwe bedrijfsgebouwen komen. De financiering kon met hulp van de ruilverkaveling plaats vinden. De oude gebouwen in de dorpen moesten hun agrarische bestemming verliezen. Men dacht ongeveer 10 veeteelt- en 40 tuindersbedrijven te gaan verplaatsen.

Afb.32

Een foto van de Houtervaart anno 1960. Op de foto zijn de boerderijen van de families Laan, Sluis en Meissen, (De Hout 72, 68 en 47) te zien. Wat opvalt, zijn de hoge bruggen in de Houtervaart. Op deze vaart is later de parallelweg naast de Provinciale weg aangelegd.

3.3.3.6 Bedrijfsvergroting.

Dit was alleen aan de orde als de boer of tuinder zijn hoofdbestaan in de land- en tuinbouw had en dit ook kon voort zetten. De volgende eisen werden gesteld aan:

* **Weidebedrijven.**

Deze moesten groter dan 15 ha worden. Bedrijven kleiner dan 5 ha kwamen niet voor vergroting in aanmerking.

* **Tuinbouwbedrijven.**

Na de uitvoering van de ruilverkaveling kon o.a. door mechanisatie, een ruimere gewaskeuze en intensivering, met een gelijk oppervlak een grotere opbrengst worden verwacht. Ditzelfde kon worden verwacht voor de teelt onder glas.

De financiering van kassen was toen nog een punt voor nadere bestudering.

* **Fruitbedrijven.**

Er waren 47 bedrijven met een grootte van 1-3 ha. Hiervan kwamen slechts 18 bedrijven in aanmerking voor vergroting tot 7 ha. Voor deze vergroting hoopte men de gronden van de te saneren bedrijven op te kopen.

Afb.33

De verkaveling van polder „De Drieban” Uiteenzetting door Cultuur- technische dienst

VENHUIZEN — Tijdens een praatmiddag in café Graaf is de tuindersbevolking in het oostelijk deel van polder De Drieban geïnformeerd door de heren Van Dam en Verwey van de Cultuur technische dienst over het voorpolige verkavelingsplan, dat onder meer aangeeft hoe in de toekomstige polder het verloop van wegen en water zal zijn. Het eerder geprojecteerde plan van de verkaveling is enigszins gewijzigd. Zo zal men nu gebruik maken van enkele bestaande waterlopen, in tegenstelling met het vorige plan, waarin men de hoofdsloten dicht wou zooten en nieuwe waterlopen graven. Men komt aldus op een kostenverlaging van een ton. Enige wegen komen te vervallen. De grote weg, die vanaf de Provinciale weg, nabij de splitsing Venhuizen, via Oosterleek en over een nieuw te bouwen brug naar de Markerwaard zal lopen, wordt breder dan de gewone ontsluitingswegen maar niet duurder, de extra kosten zijn voor het Rijk en de Provincie.

Daar het hoogteverschil van de polder niet onbelangrijk is, kreeg men bij het waterpeil een compromis. De twee hoofdwaterlopen geven de toekomstige polder toch een verlaging van 45 tot 50 cm, vergeleken bij het huidige peil. Deze hoofdwaterlopen krijgen een breedte-variantie van 3 tot 14 meter. Met twee invoerplaatsen van water uit het IJsselmeer zal de waterhoogte worden geregeld.

Het bouwland krijgt 's winters een ontwateringspeil van een meter twintig, beneden het maaiveld. Ieder perceel komt aan de harde weg te liggen. Het schuiten-vervoer verdwijnt.

De kavels krijgen bij het bouwland een lengte van 400 meter of langer en worden natuurlijk gedraineerd. De drainage mondt naar twee zijden uit; op de achtersloot van de kavel en op de wegsloot.

Van „De Drieban”, die 2500 ha groot is, zullen er 600 ha zg. „op de schop” gaan. Hierin worden dus alle sloten gedempt. Deze 600 ha wordt als tuinbouwgrond bedoeld en ligt zoveel mogelijk bijeen.

Anders staat de zaak bij het grasland, hier worden de bestaande sloten uitgediept en verbeterd. Slechts enkele worden gedempt. Uit de aard der zaak wordt de financiële bijdrage voor de ingelanden door deze minder ingrijpende werkwijze in het algemene plan geringer.

Het financiële plan komt op het gemeentehuis ter inzage. Ook de lijst van stemgerechtigden. Daar men uitgaat van het bestaande kadaster moet hierop door de belanghebbenden worden gelet. De praktijk bij andere verkavelingen heeft uitgewezen, dat er nog stemming, welke nog in dit jaar zal plaatshebben, wordt er een plaatselijke commissie benoemd. Deze wordt door de technische diensten bijgestaan en behartigt alle gevallen, die zich bij het ruilverkavelen alzo voor alemen te doen, ook de schattingen der gronden.

De behandelde stof gaf de aandachtig luisterende schare nogal wat redenen tot het stellen van vragen. Deze konden meestal geruststellend door de heer Van Dam worden beantwoord. Van de fruitbedrijven — een van de lastigste problemen bij een verkaveling — zal de grond gewoon worden geschat en de bomen, die ventueel moeten verdwijnen, worden verrekend.

De bestaande drainage wordt geschat naar de waarde van het ogenblik. Wie land bij zijn huis inbrengt, heeft later weer recht op grond bij huis. Hetzelfde geldt voor de inkoop van goede of wel slechte grond. Langs de wegen wordt boombeplanting aangebracht en indien men het wensig, wordt er ook gratis voor beplanting naast of achter het huis gezorgd.

Een krantenbericht over een „praatmiddag” over de RVK.

3.3.4 Krotopruiming.

Door bedrijfsverplaatsingen hoopte men de slechtste gebouwen te kunnen laten slopen. Voor aankoop van deze gebouwen zou men de Stichting Beheer Landbouwgronden inschakelen.

Inderdaad zijn enkele gebouwen gesloopt, maar de meeste zijn ingebruik genomen als burgerwoningen.

Afb.34

Volgend jaar beslissing over ruilverkaveling Drieban?

Kosten komen op bijna 11 miljoen

VENHUIZEN. — Zeer waarschijnlijk zal het in maart 1960, uitkomen of het ruilverkavelingsplan van polder De Drieban wordt uitgevoerd, dan vindt de stemming n.l. plaats van de ingelanden, dit ligt in ieder geval in de bedoeling van de betreffende instanties, maar er kan natuurlijk nog iets onvoorziens tussenkomen. Aldus werd medegedeeld op de ruilverkavelings-voorlichtingsavond

van de Cultuur Technische Dienst Noord-Holland.

Voor deze in café „Landsmans Welvaren" gehouden avond bestond een zeer grote belangstelling, vooral van de zijde der belanghebbenden. De heer ir. Bontekoe en zijn assistenten kregen een groot aantal vragen te beantwoorden betreffende de mogelijkheden maar ook vooral de mogelijke moeilijkheden die zich bij een ruilverkaveling kunnen voordoen. Volgens de heer Bontekoe zullen de meeste van de geopperde moeilijkheden wel nooit aan de orde komen, wat hij echter geen reden vond om ze met een paar woorden af te doen. Op alle gestelde vragen werd dan ook nauwkeurig en met grote kennis van zaken uiteraard, ingegaan. Zo werden er vele details over polderindeling en waterafvoer besproken.

Alle bedrijven dienen aan een harde weg te komen. Hier toe moeten er enkele nieuwe wegen worden aangelegd van in totaal een 29 km. lengte. De Drieban is ongeveer 2400 ha groot, van 600 ha slechts moeten de sloten gedempt worden.

Deze grond wordt gedraineerd en krijgt een kaveldiepte van 400 meter, dit betreft voornamelijk tuinbouwgrond. Het meeste grasland blijft in de oorspronkelijke staat, behoudens het recht trekken der sloten, bovendien dient elk stuk een perceelsbreedte van minstens 60 meter te krijgen. Verder zal er op alle percelen een grond onderzoek plaats hebben. Bij uitgifte der grond kan ieder hier dan zijn bemesting naar richten. Naar bedrijfsvergroting zal worden gestreefd dit vraagt 260 ha. Of het er van komen kan hangt van de ingelanden zelf af: dit moet op volkomen vrijwillige basis geschieden.

De kosten van dit voorlopige plan waarin alle voorzieningen zijn opgenomen, zijn geraamd op f 10.800.000 (tien miljoen achthonderduizend). Door de ingelanden moet hiervan in 30 jaar drie en een half miljoen worden opgebracht. De rest of 68 pct. van de totale kosten wordt gesubsidieerd.

En elders

Omtrent de uitvoering van het ruilverkavelingsplan van de polder de Drieban, zal waarschijnlijk in maart 1960 een stemming onder de ingelanden worden gehouden. Dit werd medegedeeld op de ruilverkavelingsavond van de Cultuur Technische Dienst Noord-Holland, gehouden in café Landsmans Welvaren te Venhuizen.

Ir. Bontekoe en zijn assistenten gaven antwoord op verschillende vragen betreffende mogelijkheden en moeilijkheden bij een ruilverkaveling. Vele details over polderindeling en waterafvoer werden besproken. De kosten van het voorlopige plan worden geraamd op f 10.800.000,—: de ingelanden zelf moeten hiervan f 3.500.000,— in dertig jaar opbrengen: de rest van de totale kosten wordt gesubsidieerd.

De gemeenteraad van Venhuizen komt dinsdag 29 december bijeen; onder meer zal de begroting 1960 worden behandeld. Verder wordt voorgesteld aan de onderwijzer van de o.l.s. te Venhuizen, de heer W. Koelemay, op zijn verzoek eervol ontslag te verlenen.

Tevens zal de rekening 1958 worden vastgesteld; deze geeft een tekort aan op de gewone dienst van f 50.322,87 en op de kapitaaldienst van f 176.808, 43.

Het krantenbericht over de voorlichtingsavond over de RVK.

3.3.5 Utiliteitswerken

De ruilverkaveling zou zorgdragen dat de nieuw te bouwen bedrijven werden aangesloten op de netten van het drinkwater en elektriciteit. Ook de bestaande percelen die niet waren aangesloten, kregen deze aansluitingen.

3.3.6 Landschapsplan

Staats Bos Beheer zou een landschapsplan opstellen.

Dit plan ging er van uit dat er een verschil ontstaat tussen het open gebied van de zuidelijke polders van Hem en Venhuizen, en de met boomgaarden gestoffeerde gebieden van de dorpen Hem en Wijdenes.

Verder wilde men de moerassen langs de Zuiderdijk in stand houden.

Nog een plaatje van de loswal aan de Tuinstraat, maar nu gezien in de richting van De Steert.

3.3.6 Toewijzing van kavels aan openbare lichamen.

Het was de verwachting om aan de gemeenten (Venhuizen en Wijdenes) ongeveer 15 ha grond toe te wijzen en wel op de volgende plaatsen.

Uitbreidingsplan Kerkweg (AVOB- dorp)	+/- 3.0 ha
Uitbreidingsplan Twijver (Past. Suidgeeststraat)	+/- 4.5 ha
Uitbreidingsplan Hem	+/- 3.0 ha
Verleggen Hemweg	+/- 1.5 ha
Rioolwaterzuivering	+/- 0.5 ha
Uitbreidingsplan Jongeweer	+/- 1.0 ha
Uitbreidingsplan Twuiver	+/- 1.5 ha
Begraafplaats	0.2 ha

De gemeenten dienden deze oppervlakten in de ruilverkaveling zelf te kopen, zodat ter plaatse de grond kon worden toegewezen.

Aan de provincie Noord-Holland zou ongeveer 2 ha grond worden toegewezen voor de reconstructie van de provinciale weg Hoorn –Enkhuizen en de aanleg van een parallelweg langs deze weg.

3.3.7 De te maken onkosten.

Door de Heidemij (nu Arcadis) was een kostenoverzicht gemaakt, wat er als volgt uitzag:

Kosten opname veldwerk.	f 60.000, -
Wegen.	f 2.421.464, -
Waterbeheersing.	f 1.868.413, -
Diverse voorzieningen.	f 48.510, -
Onvoorzien	f 209.549, -

Hierbij kwamen nog de volgende kosten:

Voorzieningen aan gemaal en inlaatduiker.	f 100.000, -
Kosten grondonderzoek.	f 60.000, -
Administratieve kosten, schattingen, schadevergoedingen, etc.	f 750.000, -

Verlies op overname gebouwen.	f 200.000, -
Bouwen 10 boerderijen gem. 17 ha.	f 943.000, -
Utiliteitswerken : waterleidingen en elektriciteit.	f 296.800, -

Totaal f	10.799.800, -

Afb.36

Afb. 36 Niet alle tuinders hadden een vaarbedrijf. Op deze foto worden druiven opgehaald bij de fam. Beemster, De Hout 55.

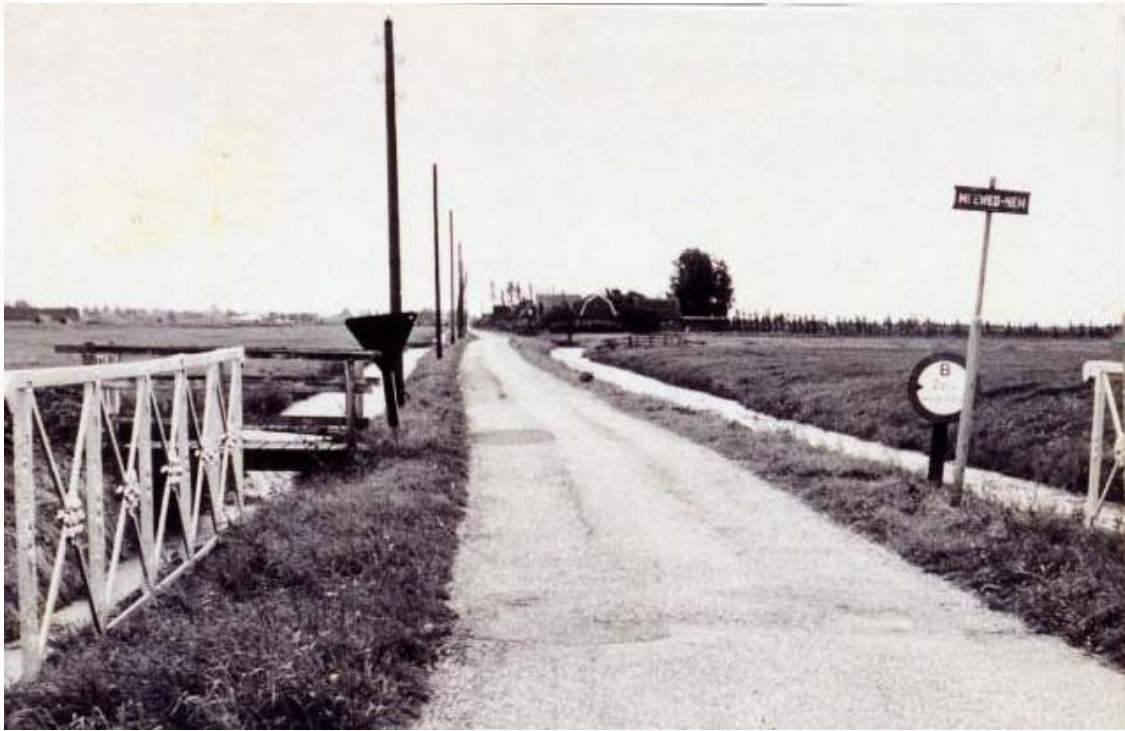
Deze kosten werden door de overheid voor 68 % gefinancierd.

Om oppervlakten van grond te kunnen uitruilen was er de verwachting, dat de Stichting Beheer Landbouwgronden ongeveer 260 ha zou kopen. Het benodigde geld, f 250.000, - zou door het rijk worden betaald.

Kosten die wel door de plaatselijke agrariers moesten worden betaald, zijn de volgende:

Verplaatsing van veeteeltbedrijven en tuindersbedrijven.	f 450.000, -
Aanpassingen voor de afvoer van afvalwater.	f 100.000, -
De eerste inplant op fruitteeltbedrijven.	f 160.000, -
De investeringen voor de bouw van 20 kassen.	f 500.000, -

	f 1.210.000,-

Afb. 37 Een beeld van de Meeweg voor de RVK. De foto is genomen vanaf het fietspad langs De Hout.

Verder werden de kosten van het landschapsplan van Staats Bos Beheer volledig door deze instelling voor hun rekening genomen. De kosten hiervan waren begroot op f 120.750, -.

De f 1.210.000, - uit bovenstaande kolom zou door de overheid worden voorgefinancierd.

Via de zogenaamde ruilverkavelingsrente moesten de niet gesubsidieerde bedragen, ongeveer f 3.497.000,-, worden terugbetaald over een periode van 30 jaar.

Deze omschreven voorstellen werden door de Cultuur Technische Dienst uit Haarlem in stemming gebracht.

Op dinsdag 12 april 1960 is hierover een stemming gehouden in veiling De Zuiderkogge. Iedere grondgebruiker en grondeigenaar kon daar zijn stem uitbrengen.

De uitslag van deze stemming was:

Van de 999 stemgerechtigde ingelanden hadden zich 744 stemmen voor een ruilverkaveling uitgesproken. Tegen het voorstel waren 255 stemmen. Met betrekking tot het grondoppervlak was de verhouding als volgt, voorstanders 1515 ha en tegenstanders 969 ha.

Uiteraard had ook een groep tegenstanders actie gevoerd.

Afb.38

Afb. 38 Een in tweeën geknipt artikel uit de krant van woensdag 16 april 1960 met commentaar op de uitslag van de stemming over de ruilverkaveling.

Afb.39

RUILVERKAVELING IN "DE DRIEBAN"

Wanneer wij de toestand van de agrarische bedrijven landelijk bezien, moet worden vastgesteld, dat ruilverkaveling in sommige gebieden verbetering kan brengen, nl. in gebieden, waar de ligging en de waterhuishouding voor bijna 100% slecht is te noemen en de kwaliteit der gronden vrijwel gelijk is.

Als wij echter de toestand in onze polder bezien, kan dan worden geconstateerd, dat de toestand zó slecht is, dat ruilverkaveling noedzakelijk moet worden geacht?

Wij menen beslist van niet!!!

Is het dan niet zó, dat behalve een beperkt deel schuitemland, wat eigenlijk apart verkaveld zou kunnen worden, vrijwel iedereen het land heél goed per schuit kan bereiken, ofwel het land helemaal of vrij dicht bij huis heeft, of zelfs het huis op het land heeft en aan de harde weg!

Al deze mensen hebben geen ontsluiting nodig en zijn reeds in staat, intensief te werken! Waarom dan hoge verkavelingskosten? En dan investeringen voor een tractor en dergelijke? Per schuit is goedkoop!

Bovendien is er voor velen het enorme nadeel, dat talrijke kavels worden doorsneden. Een polder is ook geen bouwdoos, waar alles netjes op zijn plaats kan worden gezet.

En de kosten? Zal ook de begroting niet worden overschreden? Zie rapport, blz. 22.

Zal het niet zó worden, dat er in plaats van vreugde 30 jaar huilen van kost?

Zeker, er is plm. 68% subsidie, maar de miljoenen voor de inwoners zullen er moeten komen, hoe men het ook wendt of keert!

Nu één van de twee: of de ingelanden, waar weinig of niets gebeurt, en ook de mensen met een huis en een klein stukje grond betalen weinig - en dan zal de druk voor de anderen zó groot worden, dat het misschien nimmer dag meer voor hen zal worden, of zij betalen wel, maar dan is het een liefdadigheid, welke kapitaal kost (!) al is het voor de een meer en de ander minder, en ondanks de subsidie!

WATERBEHEERSING

Wij dienen de waterbeheersing niet zó te zien, dat dit alléén via ruilverkaveling kan geschieden.

Wanneer in "De Drieban" wateroverlast heeft plaats gehad, dan is v.n.l. de oorzaak hiervan geweest, dat de poldersloten vol zaten met bagger.

Worden deze sloten schoon gehouden, dan is het vrijwel onmogelijk, dat het water niet weg kan. Een klein voorbeeld: ziet men langs de Meeweg te Hen, waar de sloten bijna geheel leeg zijn, nu één poldersloot die is uitgediept?

Het schoonhouden van de poldersloten kan thans voor een groot gedeelte op mechanische wijze geschieden: vlug en voordelig!

Dit schoonhouden moet trouwens óók na een verkaveling geschieden!

De effectieve werking kan ook worden gezien in de polder Blokker-Zwaag, waar men ook zonder ruilverkaveling de waterbeheersing goed kan regelen, zowel de polder in als uit - en goedkoop!

De voorstelling, dat dit alléén en met subsidie kan geschieden, valt dus geheel weg!!

Op grond van deze en nog meer redenen ontkennen wij pertinent, dat ten aanzien van "De Drieban" beweert moet worden, dat het algemeen belang verkaveling eist; integendeel: ter wille van een beperkt deel wordt de schuldenlast bij de massa op de schouders gelegd!

Wij protesteren tegen de sinistere onzin, dat verkaveling onzer Drieban een algemeen belang genoemd moet worden!

Blijf op 12 april NIET thuis, want dan wordt Ge geacht vóór te stemmen, doch ga in ieder geval heen ... en ... STEM TEGEN !!!!!

HET ANTI-RUILVERKAVELING-COMITÉ

P.S. Tijd van stemmen 10 uur. * Komt allen op tijd!!!

Afb. 39 Een oproep van een groep tuinders om tegen de ruilverkaveling te stemmen.

Hoofdstuk 4

De Bestuurlijke Begeleiding van de Ruilverkaveling.

Na de uitslag van de stemming over de ruilverkaveling was de volgende stap het benoemen van een Plaatselijke Commissie. Deze Commissie werd benoemd door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en was een afspiegeling van de aanwezige agrarische bedrijfstakken.

Voorzitter	C. Roet	tuinder,	Westerkerkweg 53	Venhuizen
Vice-voorz.	R. Burger	veehouder	Zuiderdijk 15	De Weed
Lid	G. Wognum	tuinder	Westerbuurt 5	Venhuizen
Lid	J. J. Boon	tuinder	Westerkerkweg 59	Venhuizen
Lid	G. Ham	fruitweker	B 138	Wijdenes

Afb. 40 Een bericht uit de krant van november 1960, waarin de benoeming van de ruilverkavelingscommissie wordt gemeld.

Een secretaris was nog niet benoemd, later werd hiervoor P.K. Bakker, veehouder te Oosterleek (adres D 88) aangezocht. De heer Bakker was tevens werkzaam bij de Landbouwvoorlichtingsdienst. In deze samenstelling kwam de Commissie op 3 november 1960 bijeen ten huize van de heer Sijm te Hem.

Vanuit andere instanties waren de volgend leden toegevoegd:

Voor de Centrale Cultuurtechnische Commissie uit Utrecht en de Cultuur Technische Dienst uit Haarlem de volgende leden:

Ir. Bontekoe, Ir. C.J.K. van Dam en dhr. E. Hesselink.

Voor de Landmeetkundige Dienst:

Ir. D. van der Wulp.

Voor de Provinciale Waterstaat van Noord-Holland:

Ir. A.M. Cornelissen.

Voor de Landbouwvoorlichtingsdienst:

De heren C. Valentijn en N. Louwe.

Na de opening van de eerste vergadering door de voorzitter nam Ir. Bontekoe het woord en gaf een uiteenzetting over:

- de werkwijze van de Plaatselijke Commissie (PC)
- de verhouding tussen: de Cultuur Technische Dienst te Haarlem
- de Centrale Cultuurtechnische Commissie te Utrecht

Hierna werden de toegevoegde personen voorgesteld aan de PC.

Het volgende agendapunt werd door Ir. D. van der Wulp aangeroerd, n.l. de aankoop van landerijen binnen het gebied van de RVK. Dit was nodig om de te kleine bedrijven te kunnen vergroten en levensvatbaar te maken. Tevens kregen de leden inzage in een lijst van rechthebbenden (eigenaren en huurders van land).

Afb.41

Afb. 41 "Hoog bezoek" bij de tuindersboet.

Omdat min of meer alle gronden binnen de RVK onder beheer van de PC waren gekomen, moest van alle percelen de waarde worden bepaald. Na uitvoering van de ruilverkaveling moesten de eigenaren de waarde van grond in oppervlakte aan grond terug krijgen. Het schatten gebeurde door een Schattingscommissie. Zowel voor als na de uitvoering van de ruilverkaveling vond deze schatting plaats. Om de schatting objectief te kunnen uitvoeren had men hiervoor formulieren opgesteld waarin werd aangegeven:

- de kwaliteit en de dikte van de teelaarde.
- soort ondergrond.
- storende lagen.
- de vlakte van het perceel (golvend of vlak).
- de waterbeheersing.
- de ontsluiting.

Aan de hand van deze gegevens kon men in grote lijnen de waarde van alle percelen ten opzichte van elkaar bepalen.

Verder werd er afgesproken om aankopers van gronden te werven voor de PC.

Ook werd in deze vergadering besloten om het Polderhuis aan het Westeinde als vergaderruimte te gaan huren van het Waterschap De Drieban. Vanwege problemen met de verwarming heeft men deze ruimte eind 1964 verlaten en men betrok een bouwkeet aan de J.W. Heymanszstraat te Venhuizen.

Afb.42

Afb. 42 In dit soort kassen werden voorheen de druiven geteeld. Op de foto was het duidelijk koppiestijd. Dit is in de kas aan het Twijver 30 van Tijmen Laan.

De Plaatselijke Commissie was nu in feite beheerder van alle gronden binnen de grenzen van RVK De Drieban. Vanuit deze positie moest men beslissingen nemen over:

- Het aankopen van grond, eventueel met gebouwen. Voor de prijs was echter de goedkeuring nodig van het S.B.L. (Stichting Beheer Landbouwgronden)
- Het tijdelijk verhuren van deze gronden en opstallen.
- Het toezien op het onderhouden van de aangekochte gronden.
- Het begeleiden van alle bouwplannen binnen het gebied.
- Het toestaan van wijzigingen in het gebruik van landerijen.
- Allerlei bijkomende zaken, zoals niet uitgevoerde schouw, het clandestien in gebruik nemen van land, e.d.
- Het toewijzen van nieuwe percelen aan de eigenaren.
- Het eventueel aanbrengen van wijzigingen in het ontwerpplan.

In de volgende vergaderingen werden als schatters benoemd:

C. van Baar	Meeweg 13a	Hem
P. Bleeker	Westerkerkweg 61	Venhuizen
A. Brouwer	?	Wijdenes
W. Kollis	Molenweg D 8	Wijdenes
J. Sjerps	Kerkweg 99	Venhuizen
K. Visser	Buurt 99	Venhuizen
D. de Wit	?	De Hout ?
G. Zwaan	Noorderuitweg 89	Wijdenes

Deze commissie werd door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland officieel benoemd. De commissie moest voortvarend te werk gaan omdat de uitvoering van het eerste blok mogelijk in 1962/1963 zou plaatsvinden. Tegen die tijd moesten alle gegevens openbaar bekend zijn, zodat mogelijke bezwaren op tijd konden worden afgehandeld. Ook moest een plan van toedeling van nieuwe percelen grond ter inzage hebben gelegen voor het eerste blok.

Als grondverwerwers werden K. Tuinman, tuinder/veehouder te Wijdenes, en C. Boon, de kassier van

de Boerenleenbank te Hem, aangesteld. Ook deze werden door Gedeputeerde Staten benoemd. Omdat na enige tijd K. Tuinman overleed, nam R. Burger van de PC deze functie over. Tijdens de tweede vergadering werd besloten, op aangeven van de technische leden van de PC, de Heidemij de technische leiding van de uit te voeren werken te laten verzorgen.

De verwervers van grond konden voorspoedig hun werkzaamheden uitvoeren, omdat meerdere bedrijven zich aanmeldden om het bedrijf of de grond aan de RVK te willen verkopen.

Afb.43

Afb. 43 Het klaarmaken van kool voor de veiling, in de kas. Dit werk werd tot de winter uitgesteld en meestal uitgevoerd als de prijzen van de kool aanvaardbaar waren. Hier zijn we in de nieuwe kas van de familie Beemster De Hout 55. Van links naar rechts boven Jan van Rootselaar, moeder Beemster, Gert Beemster, Joost Beemster, Tinus de Jong, midden: Dirk Beemster, Clemens Beemster, Jaap van Rootselaar en ?, onder de kinderen Cor en Allard Beemster Gz.

De eerste grondeigenaren, die hun land te koop aanboden, waren Van Paridon uit Wijdenes met een oppervlak van 9 ha, waarvan 2 ha in de polder Schellinkhout lag, en Elders uit de Tuinstraat te Venhuizen met ruim 2 ha. De PC dacht het land te kunnen aankopen voor ongeveer f 5.000, - tot f 6.000, - per ha. De aankoop van gronden moest echter door de CCC (Centrale Cultuurtechnische Commissie) en SBL worden goed gekeurd.

In de volgende vergaderingen kwamen het landschapsplan van SBB en de aanleg van de parallelweg langs De Hout ter sprake, evenals het dempen van de wegsloot van de Molenweg. De gemeente Wijdenes was tegen het dempen van deze sloot. Na een gemeentelijke herindeling die tijdens de ruilverkaveling plaats vond, werd deze sloot alsnog gedempt. In feite was deze sloot min of meer een open riool.

Afb.44

Verkaveling beheerste debat in de Venhuizer raad

De veehouderij in het nadeel?

Stemming op de 12e april

VENHUIZEN — Het ruilverkavelingsplan De Drieban, waarover op 12 april door de ingelanden gestemd zal worden, vormde het belangrijkste punt van discussie in de gisteravond gehouden raadsvergadering. Burgemeester H. M. Honijk schatte het plan van zeer groot belang voor de gehele gemeente. Het plan, zoals het in het rapport is vastgelegd, heeft jaren van voorbereiding gekost en het is alleszins de moeite waard, het te bestuderen. De burgemeester was blij, dat zo veel — meer dan honderd — gemeentenaren belangstelling hebben getoond voor het rapport, dat op de gemeentehuizen te Wijdenes en te Venhuizen te bekomen is. Het plan van wegen- en waterlopen, grondverbetering en verkaveling had zijn volledige instemming. De hoge kosten betekenden eerst wel even een schrikbeeld voor hem, doch het verhoogde hem zeer, dat het rijk 68 pct. van de kosten voor zijn rekening zal nemen, dus vele miljoenen over blijft te hebben voor de ruilverkaveling, welke voor de agrariërs mooie toekomstmogelijkheden opent en hier is tenslotte de hele gemeente mee gebaat.

Mevr. Vis-Leguit vond mede veel goeds in het plan, maar vreesde, dat er ook veel goeds van het momenteel be-

staande teniet zou worden gedaan door de verkaveling. Hierbij dacht zij aan de boerderijen. Over sommige stukken grasland is een weg gepland, andere mooie stukken worden gepland door een vaart. Dit beschouwde zij wel zeker als nadelen.

Wethouder Jac. Laan was het in zoverre met mevr. Vis eens, dat de veehouderij het minste profiteert van de verkaveling. Dat deze er slechter van zou worden, zwoefde hij toch niet. Hij was er van overtuigd, dat degene, die een goede boerderij inbouwde, er ook wel weer een goede uit zal halen. Men gaat bij de ruilverkaveling immers van deze stelling uit, dat niemand van de betrokkenen er slechter van mag worden. Maar ook als men er persoonlijk geen voordeel in ziet, zal men evenwel voor de verkaveling dienen te stemmen omdat het hier een algemeen belang betreft van economische waarde. Het is genoeg bekend, dat vele tuinders het hier op de oude manier niet kunnen volhouden. Een aantal van hen was reeds gedwongen het bedrijf te verlaten. Door de verkaveling breekt er voor de tuinders ongetwijfeld een betere toekomst aan. De heer Laan hoopte, dat ook de veehouders hiervan willen danken en dat men sportief en loyaal tegenover de modernere zal blijven te zijn bij de zo hoogst belangrijke stemming.

De heren C. Visser en C. Roet hoopten eveneens op de uitvoering van het plan, dat zij van buitengewone betekenis achten voor de vooruitgang van de gehele Drieban.

Mevr. Vis-Leguit opperde vervolgens nog, dat de vaste kosten voor de tuinders, die meestal ten hoogste circa 4 hectaren grond bezitten, veel lager zullen zijn dan voor de veehouders, die altijd wel zo'n 20 hectaren land hebben. Zij vreesde tevens, dat de kosten voor de wegen het hoogst voor de mensen met het meeste land zullen worden.

De voorzitter antwoorde, dat dit slechts suggesties zijn en dat ook nog niet bekend is of men individueel sluwel door middel van de gemeente, het waterschap of anderszins in de onderhoudskosten der wegen zal moeten bijdragen.

Wethouder T. Laan tenslotte noemde de 12e april een van de allerbelangrijkste dagen voor de gemeente Venhuizen. Hij was dankbaar voor de prima voorlichting en wees op de ruilverkaveling in het Waardland. Ook daar waren enkele zeer sterk gekant tegen het plan. Zij noemden het echter na de uitvoering een weldaad, wat ook aan het

landchap is te zien. Het rijk stelt nu 7½ miljoen beschikbaar voor de verkaveling van de Drieban en dit betekent, dat iedereen atomiserende — er zijn er 1.000 — in dit eventjes een rijkeusbetide krijgt van 7500 gulden ter verbetering van zijn grond en bestaansmogelijkheden. Hij deed nog de suggestie, met het gemeentebestuur van Wijdenes en met de besturen van tuinders- en boerenorganisaties, de N.F.O. en het waterschap contact op te nemen om gezamenlijk een positieve circulatie op te stellen en deze dan voor 12 april 60 alle ingelanden van de Drieban te bezorgen.

De gehele raad, met uitzondering van de heer Vensik, die bercht van vashindering had gevonden, ging met dit voorstel akkoord. De voorzitter zal als gemachtigde van de gemeente op 12 april de gemeentelijke stem uithangen.

MEER LICHT

Bij de aanvang van de vergadering heeft de voorzitter de heer Jac. Laan D.z. die door ziekte geruime tijd absent was geweest, in het bijzonder welkom. Algemeen was men verheugd, de wethouder weer gezond en wel in de vergadering te zien. Het aanbieden van een grote bos voorjaarsbloemen was hier wel een uiting van.

Een punt van algemeen streude was ook de mededeling, dat er van God. Sisten goedkeuring was ontvangen op de kredietverleningsaanvraag ad f. 0700,— ten behoeve van de straatverlichting op de Hemmebuurt vanaf de zuivelabriek tot aan Elba.

Oké op de kredietaanvraag ad f. 3603 voor de nieuwe natruimverlichting op het kruispunt Westerbuurt—Provincialeweg was gunstig beslist. De benodigde lantaarnpalen zijn reeds besteld en zullen binnen vijf weken arriveren. Het werk zal waarschijnlijk wel een korte onderbreking krijgen, maar binnen afzienbare tijd zal de gehele dorpsweg vanaf de Zuiderdijk tot aan Elba toe toch van nieuwe straatverlichting zijn voorzien, wat geen overbodige woorden is. Er is een toewijzing voor drie woningwetwoningen. Het vorige jaar mochten er maar twee worden gebouwd. „Dus mogen we niet mopperen, we gaan in elk geval vooruit“ aldus de burgemeester.

De heer J. Pit had lef voor de verbetering van de bocht Kerkweg—Westerkerkweg, maar tevens grote bezwaren tegen de daar nog bestaande loo- en laadplaats. Hij stelde een stopverbod voor.

De voorzitter antwoorde, dat dit juridisch gezien onjuist is, omdat het altijd verboden is in bochten te parkeren. Zo lang er nog geen andere locen laadplaats in de buurt is, waar men gemakkelijk met de schuil aan de weg kan komen, is de bestaande achter niet te ombreken. Spr. legde een onderzoek toe.

De heer Pit informeerde verder, of er in de gemeente mogelijk een recreatiegebied is te maken.

De voorzitter onderschreef, dat hieraan steeds meer behoefte komt en beloofde ook deze kwestie te zullen bekijken.

Afb. 44 Een verslag over een discussie in de gemeenteraad van Venhuizen over de RVK.

Verder kregen de schatters instructies voor het invullen van de formulieren waardoor onafhankelijke schattingen zouden ontstaan. Tijdens deze vergaderingen werd de heer N. Louwe van de Landbouwvoorlichtingsdienst vervangen door dhr. Gootjes. Ook Ir. Van der Wulp werd vervangen, vanwege een benoeming elders, door Ir. Beukman.

Afb. 45

Afb. 45 Dit is de Zuiderdijk bij de oprit van de Oostergouw in februari/ maart 1963. De sneeuw was door de hevige wind van het IJsselmeer gewaaid en meters hoog achter de dijk blijven liggen.

In het ontwerpplan was men er van uitgegaan de wegen 3.00 meter breed te maken. De PC wilde echter wegen van 5.00 meter breed. Na veel overleg lukte dit voor een groot gedeelte. Dit vergde extra geld, f 750.000,- maar dit geld was niet direct beschikbaar. Toen dit geld na verloop van tijd wel beschikbaar kwam, was dit voor de Lakemanweg te laat. Vandaar dat deze weg 3.00 meter breed is aangelegd en later tot 4.00 meter is verbreed.

Van groot belang was uiteraard de staat van onderhoud van het gemaal aan de Zuiderdijk. Dit gemaal moest het polderpeil 40-50 centimeter lager bemalen. Hiervoor had men f 70.000,- beschikbaar om noodzakelijke technische aanpassingen te realiseren. De Unie van Waterschappen kreeg opdracht dit te onderzoeken. Later zou blijken dat dit niet was te realiseren, zodat men in 1964 alsnog een nieuw gemaal moest bouwen. De latere bouw van het nieuwe gemaal gaf veel wateroverlast tijdens de uitvoering van de verkaveling.

Na een uiteenzetting van de heer Klinkenberg van de Heidemij over de te volgen werkwijze voor het eerste blok, groot 630 ha, kwam men tot de conclusie dat de werkzaamheden eind 1962 of begin 1963 konden starten. Voor de uitvoering van de werkzaamheden heeft de Heidemij op verschillende plaatsen in De Drieban naar bruikbaar zand voor de aanleg van de wegen gezocht, echter niet gevonden. Het zand heeft men per vrachtwagen aangevoerd.

Verder was men van plan alle niet noodzakelijke sloten te dempen. De beschikbare grond zou men door diepploegen onder de aanwezige teelaarde vandaan halen. Deze ondergrond zou men met bulldozers vervolgens in de sloten schuiven. Op deze wijze zijn de werkzaamheden uitgevoerd. Door het dempen van de sloten kreeg men weer extra oppervlakte beschikbaar, n.l. ongeveer 13 ha.

Afb.46

Verkavelde Drieban krijgt toch nog brede wegen

Venhuizer raad was enthousiast over desbetreffend voorstel

Mevr. D. Honijk herdacht

VENHUIZEN. — Om de bekende droevige reden werd de gemeenteraadsvergadering (welke vanwege een zeer belangrijk agendapunt geen uitstel kon velen) niet door burgemeester H. M. Honijk gepreïsideerd doch door de wethouder C. Roet. Bij de aanvang herdachten de aanwezigen eerbiedig de echtgenote van de burgemeester, mevrouw D. A. Honijk—Reinders die woensdag 3 juli 's middags om vier uur overleden is.

Het betreffende punt behelste die voorstel kredieten beschikbaar te stellen ten behoeve van het breder doen maken van de verharde kavelwegen in de ruilverkaveling „De Drieban“, voor zover deze worden aangelegd in de gemeente Venhuizen. Ver voor, op 6 april 1960, door G.S. de beslissing werd genomen dat de nieuwe wegen in „De Drieban“ een verhard wegdek van drie meter moesten krijgen, was het college van burgemeester en wethouders er van overtuigd dat dit verwerpelijk moest worden geacht en de wegbreedte minstens vijf meter diende te worden. Alle besprekingen hiervoor mochten echter niet baten. De ontwerpers hadden zich te houden aan hetgeen van Rijksweg als subsidiaal werd toegelaten. De begroting werd dan ook opgezet op een wegbreedte van drie meter. Het college van L. en W. heeft het hier niet bij gelaten. Op alle mogelijke manieren trachtte het een oplossing te vinden om toch nog al was het dan niet voor het gehele wegenplan (dat voor de gemeente Venhuizen op ongeveer 25 km lengte reekomt) de belangrijkste wegen op vijf meter te doen uitvoeren. Het ziet er nu naar uit dat dit zal lukken! Vooral ook door de coulante houding van Drechterland, bij welk lichaam in de toekomst de wegen in beheer zullen komen. Drechterland bleek al dadelijk zeer „reïnteresseerd“ in het voorstel. Voorzitter C. Roet kon nu tot zijn vreugde mededelen dat in de deze week gehouden vergadering van Drechterland besloten is een belangrijk deel van het hoge bedrag dat de wegen door de verbreding meer zullen gaan kosten, op zich te nemen. De

raad sprak hier eenstemmig zijn grote erkentelijkheid over uit. De „meerkosten“ bedragen tenminste f 40 de strekkende meter. Alleen voor Venhuizen vergt dit dus alleen 'n totaalbedrag van f 1.000.000. De provincie Noord-Holland is bereid voor bepaalde belangrijke wegen bijdragen te verlenen: 30 pct. van de meerkosten in de aanleg van de Markervaard, 50 pct. voor weer andere wegen die meer in Hem zullen komen, dus in het tweede te verkavelen blok (de wegen vanaf de Prov. weg tot en met Elba en de Hertog Willem en van Elba tot en met de Hertog Willemweg. Voor de gemeente blijft nu over het verlenen van een krediet van f 143.000 vermeerderd met een bedrag van naar schatting f 5000, wat geplaatst wordt op de memoriepost. Het voorstel werd met veel enthousiasme aanvaard. Dat het beschikbaar stellen van een dergelijk enorm krediet, ook al gaan er wel enkele jaren mee heen voor het op tafel moet komen, wel enige consequenties mee zal brengen, zoals 't verhogen van de straatbelasting in de toekomst, werd tevoren duidelijk door de wethouder Jac. Laan uitgelegd, wat in geen geval betekende dat hij niet voor het voorstel zou zijn. Hij achtte het eenvoudig zijn plicht de raadsleden op de gevolgen te wijzen. De geesdrift werd er bij niemand minder door. De heer J. Fit zei er zeker van te zijn dat de gehele gemeente nog graagte om deze reden eventuele hogere belastingen zou betalen, hij noemde het onverantwoord, indien de wegen niet breder dan drie meter zouden worden. Enkele ontsluitingswegen, waar niet meer dan het locale verkeer is te verwachten, zullen op de drie meter breedte worden aangelegd. De heer P. Jongejugd zei dit bijzonder jammer te vinden evenals de heer C. Visser die vooral voor de Meeweg pleitte. De financiële mogelijkheden laten dit echter beslist niet toe. De heer Visser begreep dit ook wel maar wilde toch wel graag dat bij het vernieuwen van de Meeweg (die dan op drie meter komt) zodanig brede bermen komen dat er in de toekomst tenminste royale gelegenheid tot herziening zal bestaan.

De voorzitter gaf de verzekering dat dit zal gebeuren en niet alleen met de Meeweg, ook met de andere wegen, die nog buiten het vijf meter plan moeten blijven. Nog deze week gaat het plan ter goedkeuring naar G.S. er is veel haast bij. Nog is hier al het machine-materiaal aanwezig, men is nog druk met de eerste nieuwe wegen bezig, zodra deze gereed zijn gaat het onmiddellijk extra kosten, als voordien niet de opdracht is gegeven ze op vijf meter te maken. Op een vraag van de heer R. Groot antwoordde de voorzitter geruststellend dat de aanvraag aan G.S. vergezeld zal worden door de verschillende schriftelijke adviezen van deskundigen en indien nodig ook door mondelinge.

De laatste stukken grond die de gemeente nog beschikbaar had aan de Zeger Davidsonweg zijn nu verkocht aan de heren T. Baas en J. Dekker, voor respectievelijk f 2812,50 (een stuk van 15 x 25 à f 7,50) en f 3750 (voor 20 x 25 à f 7,50).

Heden overleed, na een geduldig lijden, mijn lieve vrouw en onze beste zuster, behuwdzuster en tante, mevrouw

D. A. REINDERS
echtgenote van
H. M. HONIKJ
in de leeftijd van 59 jaren.

Venhuizen:
H. M. HONIKJ
Alkmaar:
A. VAN VEGTEN-REINDERS
L. VAN VEGTEN
J. A. VAN VEGTEN

Venhuizen, 3 juli 1963

De overledene is opgebaard in de rouwkamer van de Bosmansichting, J. W. Heijmanszstraat 21 te Venhuizen.

Rouwbeking aldaar op vrijdag 5 juli a.s., van 19.30 tot 21.00 uur.

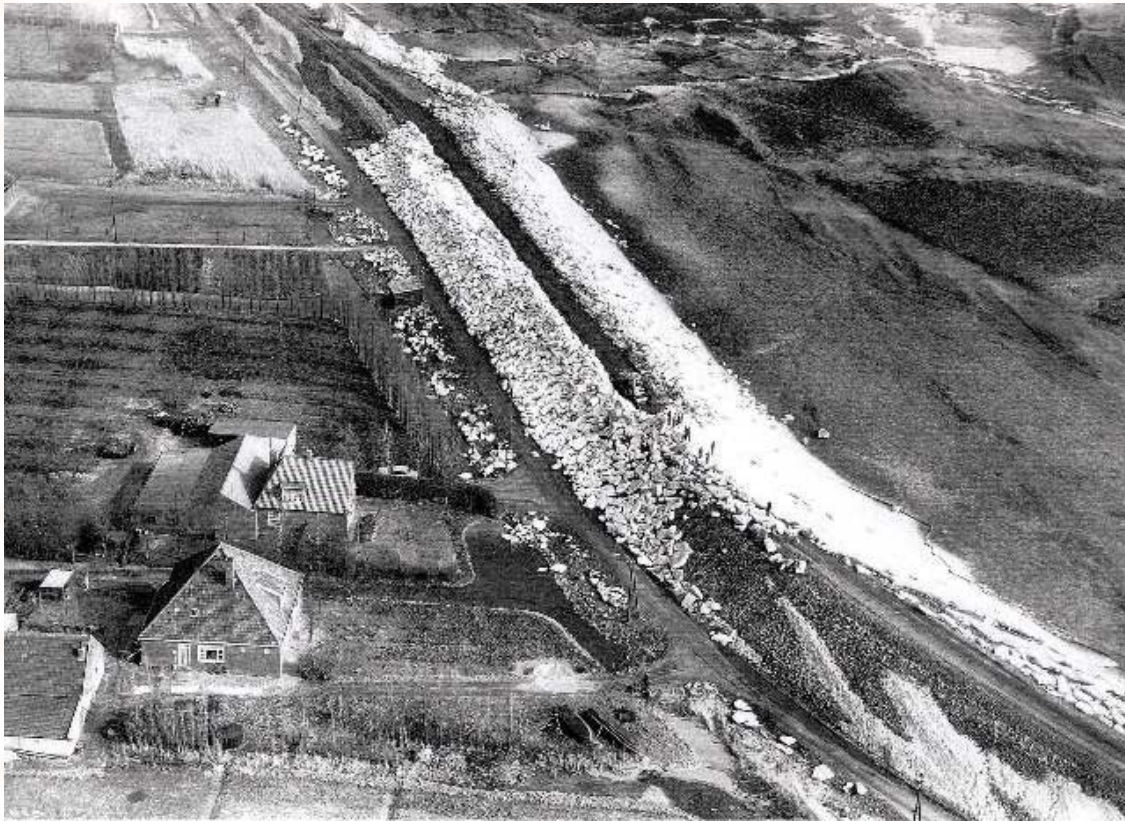
Uitvaartdienst in de Ned. Herv. Kerk te Venhuizen, zaterdag 6 juli 1963 te 13.30 uur. De teraardbestelling zal plaatshebben op de algemene begrafsplaats te Mid-den-Beemster te 15.00 uur.

Afb. 46 Het krantenbericht over het beschikbaar komen van geld voor bredere wegen in de RVK.

Omdat de te verkavelen ondergrond door zijn wadstructuur een grote verscheidenheid aan grondsoorten liet zien, had de Heidemij een rapport op laten stellen voor de toe te passen drainage. Hierin werd besproken de bodemgesteldheid, de waterhuishouding en de drainagebehoefte. Tevens werd de diepte, de onderlinge afstand en het toe te passen materiaal van de drainages bepaald.

In het ontwerp van de RVK zijn verder nog de volgende zaken gewijzigd:

- Het versmallen van de ondergrond van de Middenweg, voorheen de spoorbaan, van de Leekerweg naar de Hertog Willemweg. Deze had men in het Landschapsplan opgenomen met een totale breedte van 18–20 m inclusief een brede beplantingsstrook aan de westzijde. Ondanks veel verzet van SBB is deze breedte terug gebracht naar een normale wegbreedte
- Het verlagen van het toekomstige polderpeil met nog eens 20 cm.
- Het rechtdoor trekken van de Hemweg. Voorheen was in de Hemweg een S-bocht. De weg liep langs het perceel Hemweg 1 en vervolgens naar de Hemmerbuurt en de Hoge Weg (was een dijkje naar de Stofmolen). Door het verwijderen van de S-bocht is de huidige weg ontstaan.
- Het opheffen van de Hoge Weg.

Afb. 47 Een luchtfoto van de ijsoverlast bij De Weed aan het einde van maart 1963. Boven op de dijkweg is een rupsshovel ijsschotsen aan het ruimen om de weg weer berijdbaar te maken. Ijsschotsen inclusief grote stenen van de glooiing werden de dijk over gedrukt door harde zuidelijke winden.

Ter sprake kwam ook de 50 ha onland ofwel de rietputten langs de Zuiderdijk. Enkele leden van de PC vonden dat door de verlaging van de waterstand men hier land van kon maken. Daarvan was SBB een fel tegenstander. SBB wilde deze putten in eigendom en beheer.

Zijdelings kwam ter sprake een mogelijk aan te leggen recreatie park nabij Tersluis. Dit vond men geen taak voor de PC, maar voor de gemeente Venhuizen. Tijdens de 24^e (maandelijkse) vergadering op 6-9-'62 kwam de toedeling van grond in het eerste blok van 630 ha ter sprake. Het eerste blok omvatte het oostelijke gedeelte van de polder en werd begrensd door De Buurt, Kerkweg, Sluissloot(Venhuizen) en Zuiderdijk. Tijdens deze vergadering werd ook geïnformeerd naar het opruimen van de aanwezige windmolentjes van de onderbemalingen en gasbronnen door de heer Burger. De uitvoering van dit blok kon nu beginnen.

Afb.48

Op deze foto is een windmolentje te zien, dat het brongas uit de diepere lagen omhoog pompte met het grondwater mee. Wat verder opvalt is de houten paal van de bovengrondse elektriciteit en het toegangsbruggetje over de dijkssloot.

Tot 13 november 1962 was door de PC met bemiddeling van de aankopers 141.5807 ha grond gekocht. Inclusief de overdrachtkosten van 7% waren de gemiddelde kosten per ha f 7462,- .Dit lag boven de geplande prijs, men was van een prijs van f 5.000,- / f 6.000,- per ha uitgegaan. Het kadastrale eigendom van al deze gronden kwam tijdelijk op naam van het SBL.

Omdat alle bestaande doorgaande wegen binnen de ruilverkaveling in beheer en onderhoud waren bij het "Ambacht Drechterland" (de officiële naam van dit schap was het ambacht van Westfriesland genaamd Drechterland), werd door de PC voorgesteld om het beheer en onderhoud van de nieuwe wegen ook bij dit Ambacht onder te brengen.

Het volgende punt voor de PC was de subsidiering van de nieuwe bedrijven. Hierbij werd zelfs voor de tuinders gedacht aan een bepaald type schuur en hoeveel dat zou gaan kosten. In enkele gevallen is die schuur ook gebouwd. De schuur werd ongeveer 10 bij 10 m, binnen verdeeld in een werkruimte van 5 bij 10 m en de rest verdeeld in 2 koelcellen.

Een ander voorbeeld was de subsidie voor het bouwen van een kas. Men kon f 25.000,- lenen om 1000 m² kas te bouwen.

Verder werd na een langdurige discussie in de PC en in overleg met Rijkslandbouwvoorlichting besloten, dat een fruitbedrijf minimaal 4 ha groot moest zijn.

Tijdens de 26e vergadering van de PC op 8-11-'62 werd het voorlopige plan van toedeling voor het eerste blok vastgesteld.

In de 28^e vergadering van 29-1-'63 kwam een brief ter sprake van het aannemingsbedrijf AVOB uit Vugt, gericht aan CCC te Utrecht om in aanmerking te komen voor het baggeren van sloten in het eerste blok. Ook werd reeds de voorlopige toedeling van gronden voor het 2^e blok door ir. Beukman gepresenteerd. Het 2^e blok omvatte het oppervlak omsloten door De Hout, Westerbuurt, Kerkweg, Sluisloot, Zuiderdijk, Oosterleek, Leekerweg, Hoge Weg, Hemmerbuurt en Meeweg.

Tijdens de volgende vergadering op 21-2-'63 werd de brief van de AVOB ter zijde geschoven. Later bleek de AVOB de uitvoering van het 1^e blok te mogen maken op basis van het verrekenen van eenheidsprijzen. De werkzaamheden werden officieel door burgemeester Honijk begin april 1963 gestart.

Afb. 49 Een weergave van de officiële aanvang van de RVK. Op de foto staan in de kraan Burgemeester Honijk en de machinist Zwagemaker, verder o.a. C.Roet, R. Burger, J. Laan, gem. sec. H. de Jong, raadslid J. Fit.

Tijdens de 31^e vergadering werd de heer Valentijn vervangen door de heer J. Krul. Tevens werd definitief besloten het polderpeil van het laagste gedeelte te verlagen tot 2.40 m – NAP. Aan deze beslissing zat het vervangen van het gemaal aan de Zuiderdijk vast, maar daar stond men toen niet bij stil.

Na de aanbesteding werd, na een zeer lange en strenge winter, begin april 1963 met de uitvoerende werkzaamheden gestart.

Op 27-7-'63 werd de toedeling van grond voor het 2^e blok vast gesteld en daarna ter visie gelegd. Iedere belanghebbende kon dan kennis nemen van de ligging van zijn toekomstige perceel en eventueel daartegen bezwaar inbrengen. In de volgende vergadering werd besloten om voor de werkzaamheden van het 2^e blok de AVOB een prijs te laten maken. Als deze prijs in overeenstemming was met de begroting van de Heidemij kon het werk worden gegund. SBB kwam met een plan voor erfbeplantingen en wilde daar voorlichting over geven aan de belanghebbenden.

Afb.50

Nieuw dieselge maal voor polder De Drieban

VENHUIZEN. — „De Drieban” wordt aanstands verrijkt met een nieuw wafergemaal. Het krijgt een aandrijving van twee dieselmotoren, en zal ten zuiden van het woonhuis van de machinist worden gebouwd. De kosten komen op meer dan een miljoen gulden, ze werden begroot op f 1.060.000, maar lang niet alles komt op de ingelanden te drukken: het Rijk geeft een subsidie van wel f 587.050.

Met het voorstel van het dagelijks bestuur tot het laten bouwen van het dieselgemaal, ter vervanging van het bestaande elektrische gemaal aan de Zuiderdijk in Venhuizen, waren alle op de vergadering in het polderhuis aanwezige hoofdingelanden het onmiddellijk eens. De voorzitter, de heer Jac. Laan Dzn., zei hierover uitermate verheugd te zijn.

In de begroting is ook een belangrijk bedrag voor het in orde maken van de dijk opgenomen. Of de sputter bij De Weed hier ook bij hoorde, wilde de heer P. K. Bakker weten. De voorzitter antwoordde ontkennend, bedoelde gelden worden uitsluitend aangewend voor de afvoerkanalen bij het gemaal. Voor de overige zogenaamde kunstwerken, waaronder ook genoemde sputter valt, is in het kader van de ruilverkaveling een totaalbedrag van f 100.000 uigerokken. De rijksbijdrage in de kosten van het nieuw te bouwen gemaal is een buitengewoon prettig extraatje, aldus de heer Jac. Laan. Waarna hij vervolgens vol dankbaarheid sprak over de geweldige steun die de heren van de Cultuur Technische Dienst aan het Driebanbestuur

verleenden bij het doen verkrijgen van deze belangrijke subsidie. Het besluit tot de bouw noemde de voorzitter van historische betekenis. Blij was hij ook met de akkoordverklaring van het volgende punt, dat behelsde dat het dagelijks bestuur gemachtigd was geldleningen aan te gaan tot een totaalbedrag van f 1.060.000. De verwachting is niet dat dit gehele bedrag geleend behoeft te worden. Op welke datum

het rijkssubsidie ontvangen kan worden is echter niet bekend, daarom wil men zich op deze wijze voorlopig zeker stellen. De heer Kl. Visser vond het jammer, dat als over enkele jaren de heffingen op het land verhoogd moeten worden, de veehouders dezelfde hoge belasting voor elke ha hebben te betalen als de andere ingelanden, de tuinders bijvoorbeeld, die meestal niet meer dan enkele bunders bezitten. De heer Visser hoopte, dat deze regeling nog eens ten gunste van de boeren gewijzigd kon worden, om zodoende een meer gelijke verdeling van de lasten te bereiken. Alle respect had hij voorts voor het dagelijks bestuur om zijn werkzaamheden en de durf initiatieven van vooruitstrevende betekenis te ontwikkelen. De hartelijke wens van de spreker dat de jeugd van nu in de toekomst veel profijt van het aanstaande nieuwe gemaal mag hebben, werd later door de overige hoofdingelanden herhaald in het uurtje na de vergadering, dat feestelijk was omdat het genomen besluit werd gevierd.

Afb. 50 Krantenbericht over het vervangen van het oude gemaal.

Na het gereed komen van de eerste kavels kwamen ook de eerste klachten over de afwerking hiervan. De eerste klacht kwam van K.Laan, Twijver 30. Omdat er al meerdere opmerkingen over de afwerking waren gemaakt, wilde de PC een bespreking met de directie (Heidemij) over andere werkmethoden. Daarnaast wilde de CCC (Utrecht) graag verder met de AVOB. In deze periode werden de toekomstige rooilijnen bepaald voor de nieuwe bedrijven langs de aangelegde wegen. Ook werden de nutsbedrijven benaderd voor het aanleggen van kabels en leidingen. Omdat de winter van 1962/1963 extreem lang en extreem koud was geweest, kwamen de werkzaamheden van het 1^e blok niet op tijd gereed. Om dit kenbaar te maken werd er een voorlichtingsavond georganiseerd.

Tijdens de 39e vergadering op 23-12-'63 werd besloten om de Hoge Weg als openbare weg te laten vervallen. Verder werd besloten om vervangende gronden beschikbaar te stellen aan tuinders vanwege het niet op tijd gereed komen van het 1^e blok.

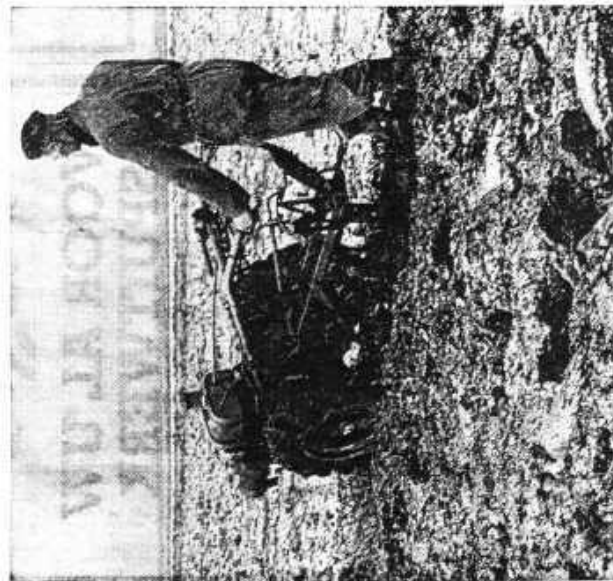
Afb.51

DINSDAG 16 FEBRUARI 1965

SPECIALLE UITGAVE

Westfalese FL

Sommige ingelanden noemen sich gedupeerden

De ploeg door de vette klei van de verkolvelde Drieban.

In de „Drieban“ leeft men tussen hoop en vrees

De ruilverkaveling van de Drieban, die polder die ligt tussen de dorpen Venhuizen en Wippenas, is een omstreekselijke bron van gesprekken, geruchten. En die gesprekken worden over het algemeen genomen bevestigend in een opgevoerde stemming gehouden. Er is hier en daar de vrees dat het niet met grote stukken land nooit meer goed zal komen en van de andere kant koerstert men de hoop, dat het nog wel men zal vullen. Het enthousiasme op die historische dag, die 12e april 1960, toen er over heel al niet verkavelen gesproken moest worden, is nu 5 jaren later niet even sterk terug te vinden. Op die 12e april stonden 744 van de 999 stemgerechtigden voor verkaveling. Zij hadden een gemeentelijke land-inbreng van 1315 ha, de 255 tegenstemmers 909 ha in totaal. De opkomst was toen geweldige. Hoewel men wist, dat men om voor te stemmen ook wel thuis kon blijven, kwam iedereen, om aldus persoonlijk getuige te zijn van „het historisch moment“.

Afb. 51 Een krantenbericht over de bruikbaarheid van het land na de uitvoering van de ruilverkaveling, zie ook de volgende pagina. Achter de Hummel (merk van de tweewielige tractor) loopt de loonwerker Lou Laan.

langs de dijk aangelegd hebben. Uiteraard moest de PC hiermee instemmen, maar het geld hiervoor moest door hogere overheidsinstanties beschikbaar worden gesteld.

Met een opsomming uit de notulen van de eerste drie jaar van de PC is een indruk gekregen hoe deze heeft gefunctioneerd. Om het verslag niet te theoretisch te maken, lijkt het beter om ook de werkelijke uitvoering te bekijken.

Afb.53

Afb. 53 Een dragline is de wegsloot aan het graven van de Bgm. Zijweg. Op de foto is de kraan van Zwagemaker bezig, terwijl twee grondwerkers de insteek aan het maken zijn. Dit was nodig om voor de machinist aan te geven waar de sloot in het maaiveld begon. Links op de achtergrond is het gemaal te zien.

Hoofdstuk 5

De Praktische uitvoering van de ruilverkaveling.

De ruilverkavelingscommissie heeft aan de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij, een ingenieurbureau, opdracht gegeven om een plan tot uitvoering op te stellen aan de hand van het ontwerpplan van de CTD. Dit was mogelijk, omdat deze commissie de tijdelijke beheerder was van de gehele polder De Drieban. Door het rijk en de provincie was dat officieel bevestigd.

Na de uitvoering van de ruilverkavelingswerken zou iedere eigenaar van gronden of eigendommen, deze al of niet aangepast aan de nieuwe inzichten, weer terug krijgen. Deze gronden konden dan echter op een geheel andere plaats liggen. Bij de toewijzing van nieuwe gronden, speelde zowel de kwaliteit van het oude oppervlak als van het nieuwe oppervlak een rol.

Over de oude situatie was nog het volgende op te merken. De polder De Drieban bestond in het verleden uit lange smalle percelen (akkers) grond, gescheiden door sloten. Daarvan waren de akkers meestal bol afgewerkt om het hemelwater langs het maaiveld af te voeren.

Na de ruilverkaveling waren de sloten alleen gewenst om drainagewater af te voeren. Een sloot als afscheiding was voor de tuinbouw niet meer noodzakelijk, dus weg ermee.

De vele overbodige sloten direct met de bovengrond dichtschuiven, kon niet want dan raakte men de bovenste zwarte grond (teelaarde) kwijt. Hierdoor zou de kwaliteit van de grond sterk worden verminderd.

Nu hadden de ontwerpers van de ruilverkaveling de volgende werkwijze bedacht:

Afb.54

Afb. 54 Het baggeren van het Kerkwater, bekeken van de westkant. Links op de foto is het zogenaamde AVOB dorp zichtbaar. Deze plaats is nu een onderdeel van de Burgemeester Honijkstraat. Het gedeelte sloot waar de dragline aan het baggeren is, is nu de Burgemeester Zijpweg ongeveer tegenover de Zeger Davidsonweg.

- De sloten baggeren en de bagger verspreiden en in laten drogen tot teelaarde.
- De aanwezige akkers diepploegen. Hierdoor kwam schone klei en zand uit de ondergrond boven en verdween de teelaarde in de diepere ondergrond.
- Vervolgens de omhoog geploegde steriele ondergrond van klei en zand met behulp van bulldozers in de te dempen sloten schuiven.
- Daarna moest de weer bovengekomen teelaarde met behulp van draglines worden gespuit en afgewerkt. Na deze bewerkingen zou de teelaarde weer gebruiksklaar aan het oppervlak liggen.
- Om de nieuwe percelen te kunnen draineren moest het polderpeil verder omlaag, plaatselijk ongeveer 60 cm. Het laagste peil moest daardoor 2.40 - NAP worden. Om dit te bereiken werd nabij het oude stoomgemaal, dat ook 2 elektrische pompen bezat, een nieuw gemaal gebouwd. Dit gemaal werd voorzien van 3 pompen, aangedreven door dieselmotoren.
- De economische perceelsgrootte voor de tuinbouw was 300/400 meter lang en 100/150 meter breed, waardoor een bedrijfs grootte van 3 tot 6 ha ontstond.
- De economische perceelsgrootte voor de veeteeltbedrijven was van minder belang. Voor deze bedrijven waren percelen van 80/150 meter breed en 600 meter lang de ideale maten. Sloten als afscheidingen waren welkom als drinkplaatsen voor het vee. Deze opzet vindt men vooral in de polders van Hem en Wijdenes veel terug.

Deze eisen hebben er toe geleid dat tijdens de RVK de volgende wegen zijn aangelegd:

- Markerwaardweg. Deze weg is aangelegd als ontsluitingsweg voor het dorp en de polder Venhuizen. Tevens werd deze weg aangelegd om hem door te trekken naar de in te polderen Markerwaard.
- Middenweg. Deze is aangelegd op de onderbaan van de oude spoorbaan.
- Koggeweg. Deze weg is aangelegd in het verlengde van de Middenweg, en om de Hemmerbuurt te

ontlasten.

Afb.55

Afb. 55 De Hoge Weg gezien in de richting van de Hemmerbuurt. Links voor de auto is de kruising van de Hoge Weg met de Hemweg en de Hemmerbuurt. Rechts staat de Elbahoeve.

- Hemweg/ Elbaweg. Deze weg is vanaf de kruising bij perceel Hemweg 1 nieuw aangelegd tot aan de Zuiderdijk bij De Weed. De oude Hemweg vanaf het genoemde perceel tot aan de Hemmerbuurt is opgeruimd. De oude weg lag ongeveer 150 meter zuidelijker dan de huidige weg
- Lakemanweg.
- Tuinstraat
- Hornweg.
- Twuiver. Deze weg was voorheen een groene weg (niet verhard) vanaf de Kerkbuurt naar de Zuiderdijk. Halverwege maakte deze groene weg twee haakse bochten.
- De Molentjes. Door de aanleg van dit stukje weg kon het voetpad vervallen dat van de Zuideruitweg naar het Haventje van Wijdenes liep. Dit haventje was voor 1919 de lozing van polderwater door de watermolens van de polder Wijdenes.
- De wegen die onder langs de Zuiderdijk lopen bij de Burgemeester Zijpweg, Elbaweg en Zuideruitweg. Deze wegen zijn aangelegd ter ontsluiting van de aanwezige bedrijven en woningen langs de Zuiderdijk.
- Wijmers. Deze weg was voorheen doodlopend. In de ruilverkaveling is deze weg van een nieuwe verharding voorzien en doorverbonden met het Jongeweer.
- Jongeweer. Dit was een grasdijk. Tijdens de ruilverkaveling is er een verharding op aangebracht, terwijl de aansluiting met de Wijmers is aangepast met een ruime bocht.
- Meeweg. Deze weg heeft men verbreed en van een nieuwe verharding voorzien.

Afb.56

Afb. 56 Het baggeren van de Weimers langs de Oostergouw. Het baggeren voert men hier uit met een klein zuigertje (is een pomp op een ponton, die zeer vuil water kan wegpompen). De bagger wordt door de buis met water naar een stuk land in de polder afgevoerd. Vanwege de fruitbomen kon men niet met een dragline baggeren.

Tevens is er een waterbeheersingsplan gemaakt met de eis om toch een nieuw gemaal aan de Zuiderdijk te bouwen. Het waterbeheersingsplan is gebaseerd op twee hoofdsloten.

Nabij het gemaal aan de Zuiderdijk is men in westelijke richting een nieuw groot "kanaal" gaan graven. Dit kruist o.a. de Kerkweg, Markerwaardweg en de Torenweg, en loopt dan tot voorbij de Meeweg. Daar waar men dit genoemde "kanaal" begon te graven, n.l. op de kruising van het Kerkwater en de Lakemansloot, gaat ook een andere hoofdsloot in zuidelijke richting. Voor deze hoofdsloot heeft men de Lakemansloot verbreed tot aan de Kadijk. Met de Kadijk, een gedeelte van de Sluissloot en de Waterloozing (Venhuizen) functioneert dit samen als de andere hoofdsloot.

Om al deze plannen te realiseren zijn door de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij bestekken en tekeningen gemaakt. Door een aanbesteding kon men tot uitvoering van het werk komen. De aanbesteding van al deze werken is onderhands gegund aan de AVOB (N.V. Aanneming Verhuur- en Ontginning Maatschappij E. Bouwman).

Afb.57

Afb. 57 De aanleg van de Burgemeester Zijpweg. Het zand wordt door een vrachtwagen van de firma Ooms uit Avenhorn aangevoerd. Deze vrachtwagens hadden een laadvermogen van 5 m³ zand en waren afkomstig uit de legerdump. Voor dit werk waren ze voorzien van een kipperbak. Het voordeel van deze wagens was, dat deze op alle wielen konden worden aangedreven buiten de verharding.

De AVOB heeft de werkzaamheden direct gestart na de strenge winter van 1962/1963. De eerste werkzaamheden bestonden uit het baggeren van sloten van het eerste blok. Om dit werk gemakkelijker te kunnen laten verlopen moest het oude gemaal de waterstand van het te verkavelen blok zover als mogelijk verlagen. Dit was in veel gevallen niet voldoende. Alleen al in het eerste blok

moest 210.000 m3 bagger uit de sloten worden gehaald. Daarnaast moest ongeveer 600 ha worden gediëpplougd, afgeschoven, geëgaliseerd, en gedraineerd. Ook nog moest ongeveer 8 km weg worden aangelegd. Al dat werk moest in een termijn van 6 tot 7 maanden worden gerealiseerd.

Bij de aanleg van nieuwe wegen in de polder Venhuizen en Hem kwam veel grond vrij door het graven van wegsloten. Deze grond is gebruikt om sloten te dempen.

Het transport van de grond werd uitgevoerd met dumpkarren. Dumpkarren waren tractoren, die een kiepkar trokken en 4-6 m3 grond konden vervoeren.

Het benodigde zand voor de aanleg van de wegen werd per schip naar Broekerhaven gevaren en later naar Hoorn. Daar werd het zand gelost en per vrachtwagen naar het werk vervoerd.

De uitvoering van al deze werkzaamheden vond in een tijdsbestek van vier jaar plaats. Hiervoor was de inzet nodig van een groot machinepark, bestaande uit:

Draglines, Bulldozers, Dumpkarren, Waterpompen, Draineermachines, Vrachtwagens en Asfaltermachines.

Afb.58

ENKHUIZER COURANT —

ZATERDAG 5 OKTOBER 1963

Eerste weg in verkavelde Drieban ligt er...

Toch maakt men zich in dit gebied zorgen

VENHUIZEN-WIJDENES — De eerste nieuwe weg in polder „De Drieban” is klaar! Dit betekent nog niet dat men er ook al gebruik van mag maken, wat overigens ook nog niet nodig is, want alle landen in het eerste verkavelde blok moeten nog worden afgevlakt. Of dit werk voor het invallen van de winter gereed zal komen is een vraag waar iedere betrokkene zich op het ogenblik mee bezig zal houden. Als streefdatum van oplevering was de eerste september gesteld doch, door de slechte weersomstandigheden in de afgelopen zomer zijn de werkzaamheden belangrijk gestagneerd.

De thans gereedgekomen weg is een zogenaamde ontsluitingsweg van 3 meter breed, welke van de scheiding, ongeveer, tussen de Oostergouw en De Buurt met een wijde boog het land inloopt, tot enkele tientallen meters voor de Zuiderdijk, in de richting van het boerenhuis genaamd Hommeles.

Met de tweede weg die vanaf de Westerkerkweg naar de dijk gaat en een breedte krijgt van 5 meter, vordert met nu ook. Zodra de verharding er in ligt en te berijden is) wordt de Kerkweg voor het verkeer afgesloten, opdat dan op de Kerkweg de duiker kan worden aangebracht voor 't toekomstige kanaal.

Zijn dit dan wel geluiden die op voortgang wijzen, ze kunnen de donkere wolven niet wegnemen die zich meer en meer boven „De Drieban” samenvakken. Allerwegen, van tuinders- zowel als boeren- en fruitkwekerszijde, had men zich er op ingesteld dat de totale duur van de verkavelingsperiode niet langer dan drie jaar in beslag zou nemen. Alzo was ook, door hogerhand, de voorlichting verstrekt. Nu doet zich opeens de moei-

lijkheid voor dat van rijksweg is beslist dat minder gelden dan voorheen voor de ruilverkavelingen beschikbaar zullen worden gesteld, per jaar. Het gevolg hiervan is dat slechts de helft van het oorspronkelijke plan, wat het gehele zogenaamde tweede blok omvat, in het komende jaar kan worden uitgevoerd. De helft van het plan, dit betekent dat men vanaf de Westerkerkweg, waar het eerste blok” ophoudt, tot ten hoogste de Meeweg zal komen, volgend jaar.

Het stuk tot het Jongveer en de Molenveg in Wijdenes, aanvankelijk gepland in het tweede blok, zal nu voorlopig niet aan bod komen, omdat na 1964 eerst het stuk ter hoogte van „De Zuiderkogge” naar de Hoge weg en de Lekerweg, als urgent aangemerkt, behandeld moet worden. Een en ander brengt nu al ontzaglijk veel moeilijkheden met zich. Vele Drieban-bewoners voelen zich thans terecht gedupeerd, in het bijzonder zij die in Wijdenes wonen, het toch al veelomvattende werk voor de ruilverkavelingscommissie wordt er zo bovendien niet gemakkelijker op, de problemen stapelen zich op.

Afb. 58 Een krantenbericht over de voortgang van de RVK.

De aannemer, AVOB, was gespecialiseerd in groot grondverzet en bracht daarvoor veel eigen personeel mee. Dit personeel kwam voor een gedeelte in de kost in de dorpen en voor een gedeelte van het personeel werd een kamp ingericht, het zogenaamde AVOB dorp.

Dit dorp bestond uit een aantal keten en woonwagens. In deze woonwagens woonde het personeel met hun gezinnen. Het AVOB dorp lag ten oosten van de Ned. Herv. kerk van Venhuizen in het verlengde van de Stationslaan. Na de ruilverkaveling is dit gebied bouwrijp gemaakt en de daar aangelegde straat draagt nu de naam Burgemeester Honijkstraat.

Afb.59

Afb. 59 De afwerkmachine van de firma Ooms uit Avenhorn. Deze firma legde de wegen aan in opdracht van de AVOB.

De uitvoering van de ruilverkaveling vond plaats van de laagst gelegen gronden (nabij het gemaal aan de Zuiderdijk) naar de hoger gelegen gronden (Wijdenes en Hem).

Afb.60

Afb. 60 Een plaatje van het AVOB dorp in het voorjaar van 1964.

In het eerste jaar van de uitvoering van de ruilverkaveling deden zich allerlei problemen voor.

➤ Tijdens de uitvoering van het omvangrijke grondwerk heeft men gelijktijdig het nieuwe

motorgemaal aan de Zuiderdijk gebouwd. In de praktijk betekende dit, dat men voor de uitvoering bloksgewijs diverse onderbemalingen moest maken, tot het nieuwe gemaal in bedrijf kon worden genomen. Met veel motorpompen werd door deze onderbemalingen dan een ideaal waterpeil nagestreefd om het grondwerk te kunnen verrichten. Bij neerslag gaf dit zeer veel extra werk.

Afb.61

Afb. 61 Een van de vele pompen voor het verzorgen van de onderbemalingen. Deze pomp moest de Kadijk op een lager peil brengen.

Tijdens de bouw van de brug over de Kadijk in de Lakemanweg is door de regen veel wateroverlast veroorzaakt. De Kadijk was en is een sloot, die veel water afvoert. Tijdens de uitvoering van het 1^e blok waren in de Kadijk nabij de Sluissloot en de Lakemansloot gronddammen aan gebracht. Om de brug te kunnen bouwen, heeft men de Kadijk ter plaatse gedempt. Op de gronddam nabij de Lakemansloot stond een pomp om het teveel aan water over te slaan. Door de bouw van de brug kon dit water onvoldoende bij de pomp komen. Dit liep in de herfst helemaal fout gedurende een periode met veel neerslag.

Afb.62

Afb. 62 De geheide palen zijn de palen voor de brug over de Kadijk in de Lakemanweg. De palen zijn geheid in een dam die in de Kadijk is aangebracht. Doordat de duiker in de Kerkweg nog niet was geplaatst, gaf dit in het najaar de nodige wateroverlast. Ook het oude gemaal toonde toen zijn gebreken.

Tijdens deze natte periode viel het oude gemaal ook nog buiten werking, omdat de aandrijfriemen van de pompen waren versleten. Hierdoor kwam de polder Hem (zuid) bijna geheel blank te staan. In feite was dit een kleine ramp voor de polder Hem (zuid). Deze polder was voor een deel in gebruik door tuinders als compensatieland voor hun eigen grond. Door deze wateroverlast verzopen de gewassen en moesten er schadevergoedingen worden uitbetaald.

► Structuurbederf van de grond

Iedere grondsoort, en vooral teelaarde, bevat 15 – 20 % lucht. In feite bestaat grond uit een massa van zeer kleine korreltjes. Tussen deze korreltjes bevindt zich lucht. Door de aanwezigheid van lucht tussen de korreltjes is het mogelijk dat in deze massa bodemleven kan bestaan. Dit bodemleven bestaat uit bodemdieren (mollen, wurmen, kevers, torren), schimmels en bacteriën.

Dit complexe geheel van de bodem noemt men de structuur van de grond.

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden is op grote schaal structuurbederf opgetreden. De verhouding van vaste massa en de lucht is verstoord geraakt, waardoor er te kort lucht in de bodem aanwezig was en waardoor het bodemleven zich onvoldoende kon ontplooiën. Een van de oorzaken is dat de uitvoering van het grondverzet tijdens de regen is voortgezet.

Naderhand was deze grond ook machinaal moeizaam te bewerken. De groei van de tuinbouwproducten stagneerde hierdoor.

Structuurbederf kwam ook voor als na het diepploegen van een perceel de teelaarde niet aan de oppervlakte kwam. De teelaarde lag dan te diep of was in een te dempen sloot geschoven.

Het probleem van structuurbederf is echter geen blijvend probleem. Na meerdere jaren herstelt zich dit langzaam maar zeker. Hulp hierbij is strenge vorst, een droge zomer en gewassen met een diepe beworteling.

■ De aangebrachte drainages

De drainage werd door zogenaamde draineermachines aangebracht. Door een dergelijke machine werd met behulp van een kettingfrees een ongeveer 10 cm brede sleuf in de grond gegraven tot de gewenste diepte. In deze sleuf werden in het begin gebakken draineerbuizen aangebracht.

Dit waren ronde buizen met een diameter van 6 cm en 33 cm lang. Het verwerken van deze buizen was arbeidsintensief en dus duur. Een alternatief vond men al gauw in de PVC- buis. Deze buis had een doorsnede van 40 mm, was 4.00 m lang en had een opgetrompt uiteinde. Zo kon men de buizen gemakkelijk in elkaar schuiven. Om het overtollige grondwater af te voeren waren in de buis in de lengte zaagsneden gemaakt. Op zich was dit een goed systeem. Omdat de wanddikte van de buis te dun was en zo te weinig weerstand kon bieden aan de gronddruk, werd deze plaatselijk in elkaar gedrukt.

Hierdoor functioneerde de drainage niet meer. Dit euvel kwam het meest voor in de grond, die het meest te lijden had gehad van structuurbederf.

Afb. 63 Krantenbericht over de actie van een tuinder i.v.m. de (on)bruikbaarheid van de grond.

Afb. 64 Krantenbericht met het commentaar van de voorzitter van de PC op de hiervoor genoemde actie.

Afb.65

Afb. 65 Het draineren met een draineermachine. Het mes aan de achterzijde van de machine liet men in een, door een kettingfrees gegraven, sleuf zakken tot de juiste diepte. Een man, die boven dit mes kon gaan zitten, stak de PVC buizen in elkaar en die verdwenen zo in de sleuf onder de grond. De sleuf werd door de machinist met behulp van zichtborden op de juiste diepte gebracht.

Enkele van de genoemde problemen hebben zich voornamelijk tijdens de eerste jaren van de werkzaamheden voorgedaan. Naderhand heeft men beter rekening gehouden met de soort grond en de werkomstandigheden, terwijl het op grote schaal dempen van sloten veel minder voorkwam. Klachten over structuurbederf en het verdwijnen van de teelaarde bleven daardoor later meestal achterwege.

Om dit hoofdstuk compleet te maken volgt nu een relaas van enkele personen, die hebben meegewerkt aan de uitvoering van de ruilverkaveling.

Als eerste volgt het gesprek met:

De hoofduitvoerder van de AVOB, de heer Van der Steen.

Door hun gezamenlijke liefde voor paarden was Van der Steen zeer goed bevriend met Bouwman, eigenaar van de AVOB

Van der Steen werkte indertijd bij de Heidemij, totdat Bouwman de opdracht kreeg voor de verkavelingsklus in Venhuizen. De AVOB was eigenlijk een bedrijf dat grondverzetmachines verhuurde. Omdat Bouwman ook graag grote verkavelingen wilde uitvoeren om op die wijze zijn materieel aan het werk te houden, had hij iemand nodig die leiding kon geven. In de persoon van Van der Steen zag hij de juiste man voor dergelijke klussen. De heer Bouwman wilde dolgraag dat Van der Steen voor hem ging werken als hoofduitvoerder in Venhuizen. Hierin ging de heer Bouwman zo ver dat hij Van der Steen het dubbele salaris bood, grond kocht voor het bouwen van een bungalow en Van der Steen een nieuwe Mercedes diesel aanbood. Maar Van der Steen had een invalide vrouw en een dochtertje van 7 weken. In Brabant zeiden ze: "Je bent stapelgek om dat te doen", want indertijd was vanuit Brabant naar Venhuizen verhuizen bijna hetzelfde als emigreren. Van der Steen heeft toch doorgezet en is in Venhuizen bedrijfsleider geworden van het hele spul. Van deze stap heeft hij nooit spijt gehad.

Omdat hij hier bedrijfsleider was, moest hij van alles regelen, zoals de inkoop van materialen, het inhuren van mensen en het regelen van onderdak voor deze mensen.

Voor de uitvoering van de verkaveling waren zo'n 150 mensen en 60 machines aan het werk.

Afb.66

Afb. 66 Het maken van een duiker tussen de sloot, die achter de westelijke woningen van de Kerkweg loopt, en de zuidelijke wegsloot van de Stationslaan. Deze verbinding was nodig om de sloten aan de oostkant van dit gedeelte Kerkweg en Kerkeveld van water te kunnen voorzien. Voorheen was op deze plaats een brug.

Toen de eerste kraan in Venhuizen werd aangevoerd, met als machinist Dies Zwagemaker, was er veel bekijks, waaronder ook burgemeester Honijk.

De kraan moest via de Stationslaan naar het toekomstige AVOB dorp en moest over de brug van de Stationslaan. Dit paste niet helemaal, want de brugleuningen stonden voor de kraan te dicht bijeen. Van der Steen gaf Dies toen opdracht om de leuning van de brug af te slaan, want de brug moest toch worden opgeruimd.

De reactie van de burgemeester was toen: " Komen er van die rauwe opdonders uit Brabant en die zeggen sla er maar tegenaan". Hij stond er bij te kijken met tranen in zijn ogen.

Van der Steen moest hier eerst kwartier maken voor zijn personeel, want er moesten zo'n honderd Brabanders worden ondergebracht. Als eerste ging hij naar Jan de Wit, eigenaar van "Landmans Welvaren" aan de Buurt, en vroeg aan hem of hij niet een stuk of 10, 15 kostgangers kon gebruiken. Het antwoord van Jan was: "Man waar moet ik ze laten, ik heb boven maar drie kleine kamertjes". Van der Steen had echter al wat rond gekeken en zag het zaaltje en zei: "Hier kunnen toch wel 20 stapelbedden staan". Daar had Jan nog nooit van gehoord en Van der Steen moest toen het een en ander uitleggen.

Afb.67

Afb. 67 Het baggeren van de Kadijk nabij de Hoge Steg.

Hij zei: "Je krijgt er 25 gulden per persoon voor, de mannen komen dan van maandagavond tot vrijdagmorgen om te slapen en te eten, en vrijdagmorgen geef je ze brood mee." Dat was dus voor 4 nachten slapen en eten. Daar moest Jan over nadenken. De volgende dag kwam Van der Steen terug. Bij binnenkomst van het cafe zag hij de bedden al klaar staan. Hierdoor kon Van der Steen meteen de afspraak maken, dat er de volgende week 20 man zou komen.

Op dezelfde manier kon hij bij het cafe van Sijm (de Roode Leeuw) 10 man, en in Irma La Douce (toen de Klimop) 15 man onderdak bezorgen. Bij particulieren wist hij ook nog voor een vijftal mensen een kosthuis te vinden.

De kraanmachinisten woonden allemaal in een salonwagen. De mannen van de bulldozers, grondkarren en de grondwerkers gingen in het weekend naar huis en waren ergens in de kost.

Zij kwamen maandagochtend om 7 uur hier en gingen vrijdagmiddag om 3 uur weer naar huis. In die tussenliggende tijd werkten zij wel 53 uur. Een stuk of 5 bulldozers draaiden zelfs dag en nacht, met twee machinisten.

Het werk zou in januari 1963 starten, maar het had die winter zo lang en streng gevoren, dat toen zij hier op 1 april 1963 kwamen, bij de Zuiderdijk de sneeuw nog meters hoog lag. Daardoor liep de planning van het werk vier maanden vertraging op. Toch was het de bedoeling om het eerste blok omstreeks 1 november 1963 op te leveren.

Bij veel regenval moest worden gestopt met de werkzaamheden, omdat er anders te veel structuurbederf van de grond zou optreden. Uiteraard moest de verloren tijd weer worden ingehaald. De enige manier om dit regenverlet in te halen, was om dag en nacht te werken.

Bij de PC en de gemeente hadden Heidemij en AVOB de indruk gewekt, dat alles voor elkaar was: "dat het zou gebeuren en moest gebeuren". Omdat dit het eerste jaar was voor de AVOB, moest het worden waargemaakt. Zij moesten het vertrouwen winnen van de PC en daarom werd de PC uitgenodigd naar Vught te komen om het bedrijf te bekijken.

Afb.68

Afb. 68 Een delegatie van de RVK De Drieban op bezoek bij de AVOB te Vught in het voorjaar van 1963. Op de foto staan : de colleges van B en W van Venhuizen en Wijdenes, het polderbestuur van De Drieban, de leden van de PC, en de directie van de AVOB.

De heer Bouwman deed aan de vossenjacht, dus liet hij dit de PC ook zien. Uiteraard werden de werkplaats en het aanwezige materieel eveneens bewonderd. 's Avonds kreeg het gezelschap een diner aangeboden in de Witte van Vught.

Tijdens de uitvoering van het werk ging Van der Steen regelmatig 's avonds met zijn vrouw in de auto het werk langs. Zij maakten bij de mensen, die nog aan het werk waren, een praatje en boden ze een sigaret of een sigaartje aan. Op deze wijze onderhield hij het contact met zijn mensen.

Een van de machinisten, moest op een avond een paar pompen, die dag en nacht door draaiden, bijvullen met gasolie. Dat deed hij met een tractor met daar achter een tankwagen. Op de een of andere manier had hij verkeerd gestuurd met de tractor, en met tractor en al was hij van de dijk af gerold in de sloot. Hij lag zelf half onder de tractor. Gelukkig kwam net Van der Steen er aan met zijn vrouw en een uitvoerder, en zij hoorden iemand schreeuwen. Van der Steen en de uitvoerder zijn snel uit de auto gesprongen en vonden de machinist daar bekneeld onder de tractor. Met een paar grote vloeken hebben zij de tractor omhoog getild, zodat de man er onder vandaan kon komen. Gelukkig had hij slechts een gebroken arm.

Afb.69

DINSDAG 10 DECEMBER 1963

**N.V. AANNEMING, VERHUUR- EN
ONTGINNING MAATSCHAPPIJ
E. BOUWMAN TE VUGHT**

vraagt voor haar werk te VENHUIZEN
een ervaren

DRAGLINE MACHINIST

en een ervaren

BULLDOZER MACHINIST

HOOG LOON. Salonwagen beschikbaar

Sollicitaties te richten aan: **N.V. A.V.O.B.,**
Zeger Davidzonweg 23, Venhuizen, tel. 02284-542

Afb. 69 Een advertentie uit een plaatselijk dagblad..

Afb. 70

Afb. 70 Deze foto geeft een goed beeld van de inzet van bulldozers voor de uitvoering van de RVK.

Een ander ongeval gebeurde bij het draineren.

De drainage werd uitgezet met jalonstokken. Een hulp moest deze stokken vlak voor de draineermachine wegnemen. De machinist van de machine moest de rijrichting en de diepte van de te graven sleuf in de gaten houden, en lette niet of nauwelijks op deze hulp. Op een keer stroffelde deze hulp en viel voor de rupsen van de machine, die zonder meer over hem heen reed. Zo spoedig als mogelijk werd hij naar het ziekenhuis gebracht, maar daar overleed hij helaas de volgende dag.

Nog een ongeluk deed zich voor met het transport van grond.

Op een maandagmorgen om kwart over zes reed een van de jongens, van een jaar of vijftien, met een tractor met een kiepkar te dicht langs een boompje. Dit boompje kwam tussen de tractor en de kiepkar en sloeg in de nek van de jongen. Deze jongen was op slag dood.

Tijdens de uitvoering van de RVK zijn waarschijnlijk vier mensen verongelukt.

Alle wegen zijn door de AVOB gemaakt. Voordien was de polder Venhuizen een groot vaargebied. In de Zuiderdijk was nabij Huisman een inlaat. Het gebied rond de boerderij van Huisman lag

ongeveer een meter hoger en zonder vaarsloten. Dit gebied strekte zich uit tot de Elbaweg. Er is een inlaat door de Zuiderdijk bij gemaakt tussen Wijdenes en Schellinkhout nabij de Appelhoek.

Afb. 71

Afb. 71 De "energiepomp" van de AVOB. Deze grote olietanks waren gevuld met brandstof voor de vele machines. De tanks lagen op de oude spoorbrug van het Kerkwater. Tegenwoordig is dit absoluut ondenkbaar!

Een gat in de Zuiderdijk graven, dat mocht uiteraard niet zomaar van dijkbeheerder Hoogheemraadschap Noord-Hollands Noorderkwartier. Bij het opruimen van de uitlaat van het oude gemaal, en het maken van de lozingspijp van het nieuwe gemaal, was er al ervaring opgedaan met het graven door de dijk. Hierbij was een machinist van de dragline, J. Blom, aan het werk geweest. Tijdens het uitvoeren van de klus bij het gemaal waren vele technische mensen van het Hoogheemraadschap en van de Provinciale Waterstaat komen kijken. Machinist J. Blom had tijdens het werk veel vertrouwen verworven van deze mensen en hij moest dan ook de klus klaren bij de inlaat van de Appelhoek. Vanwege een mogelijke dijkdoorbraak moest ook Van der Steen op het werk aanwezig zijn.

Afb. 72

Afb. 72 Een foto van de aanleg van de inlaat bij de Appelhoek. Op de foto is de dragline van Blom bezig een heigording te verwijderen. Tussen twee van dergelijke gordingen was in het gegraven gat een betonnen damwand geheid met een uitsparing voor de inlaat. De damwand is nodig om lekkages langs de buis te voorkomen.

Afb.73

Afb. 73 Het "dorpsnaambord" van het AVOB dorp, geschilderd door Brugman van de Buurt.

Het aanbrengen van de inlaatduiker moest in drie fasen worden uitgevoerd. Eerst moest aan de buitenkant van de dijk een gedeelte worden gemaakt, waarna de dijk moest worden hersteld. Daarna bracht men midden in de dijk een deel aan en vulde dit op. De laatste stap was het compleet maken van de duiker aan de binnenzijde van de dijk. Van der Steen weet zich hiervan nog te herinneren, dat in het verleden de oude dijk met allerlei rotzooi is opgehoogd, zoals zeewier met palen, maar ook veen en uiteraard klei en zwarte grond.

Na vier jaar was de klus van de ruilverkaveling klaar. Daarna ging Van der Steen verder met de ruilverkaveling Geestmerambacht. Hij is in Venhuizen blijven wonen.

Afb.74

Afb. 74 Een bericht uit de krant over het heien van de palen voor het nieuwe gemaal. Het heien gebeurde met een Hollandse heistelling, een stoommachine met een valblok.

Na de belevenissen en herinneringen van de bedrijfsleider, zijn er ook nog de herinneringen van de machinist die als eerste met zijn dragline arriveerde, Dies Zwagemaker. Zoals vermeld, was Dies met zijn kraan vanuit Brabant naar Venhuizen gekomen. Met hem mee kwam zijn salonwagen, waarin hij met zijn vrouw, Bella, en hun zoontje ging wonen. Vanwege de salonwagen kreeg Dies de bijnaam Pipo. Op de plek waar zijn wagen was neergezet, kwamen al gauw meerdere salonwagens en keten. In de volksmond werd dit park dan ook al snel tot AVOB dorp gedoopt. Dit dorp lag in het verlengde van de Stationslaan en heet nu Burgemeester Honijkstraat. Om dit dorp aan te geven, had Van der Steen schilder Brugman een naambord laten maken, en het daar laten plaatsen. Tussen de salonwagens en keten waren twee straatjes, de ene heette de Bouwmanstraat, en de andere de Magdalenalaan (vernoemd naar de vrouw van Bouwman). De wagens, die daar stonden, waren gemiddeld 15 meter lang. Op dit park was ook een loods geplaatst waarin monteur Jan van Berkel reparaties aan de machines kon verrichten.

Afb. 75

Afb. 75 Dies Zwagemaker met zijn dragline bezig met het afdammen van de Sluissloot. Op de achtergrond is de brug nog aanwezig in de Westerkerkweg. Deze vormde een historische grens in de gemeenschap Venhuizen.

Het feest van de officiële start van de werkzaamheden is door Dies meegemaakt, want burgemeester Honijk heeft met zijn dragline de eerste bagger uit een vaarsloot gehaald.

Dies heeft in eerste instantie ongeveer een jaar hier gewerkt en is toen naar een ander werk in Elst gegaan, compleet met salonwagen en familie. Na twee jaar kwam hij hier weer terug. In die tussentijd was hij vijf maal verkast. In deze periode was het gezin uitgebreid met een dochter. Tijdens haar geboorte woonden ze in Friesland.

In 1967 heeft de familie de salonwagen verlaten en kon men een huis betrekken in de Pastoor Suidgeeststraat. Hier zijn nog twee kinderen, jongens, geboren en daar wonen Dies en zijn vrouw nog steeds.

Van oorsprong kwam Dies met zijn vrouw Bella uit St. Maartensdijk in Zeeland.

Van het personeel dat indertijd aan de ruilverkaveling meewerkte, zijn meerdere mensen hier blijven wonen zoals:

Van der Steen – uit Brabant, was bedrijfsleider en woont in Venhuizen.

J. Blom – uit Stompvoren, machinist, woont in Blokker.

J. Dingemans – uit Brabant, machinist, woonde in Venhuizen, is inmiddels overleden.

J. Adriaanse - uit Brabant, uitvoerder, heeft gewoond in Venhuizen, is enige jaren geleden naar Brabant teruggekeerd.

M. Dekker – uit Oostwoud, uitvoerder, woont nu in Venhuizen.

Uitvoerders van de AVOB waren J. Adriaanse, Blok, Pettinga, Vosje, en M. Dekker.

Aan deze rij van personeel kan men ook nog de machinist C. Oole toevoegen. Deze heeft op de Zeger Davidsonweg gewoond en woont nu in Hoogkarspel.

Volgens Dies werkten op de klus tijdens de ruilverkaveling in polder De Drieban de volgende machines: 3 D4 bulldozers, 4 D6 bulldozers en 5 D7 bulldozers. Deze laatste 2 soorten waren voornamelijk voor het diepploegen. Verder waren permanent 8 tot 10 draglines/ kranen aanwezig, waarbij twee nieuwe, die hydraulisch waren.

Afb.76

Afb. 76 Op de foto is een hydraulische kraan aan het baggeren. Dit was toen een nieuw type graafmachine en hij werd hier voor het eerst gebruikt. Dit type graafmachine is men verder gaan ontwerpen en hieruit zijn de huidige hydraulische graafmachines voortgekomen. Bij de afvoer van een van de machines van dit type heeft deze met zijn giek het viaduct van de spoorlijn geramd en is daarbij van de dieplader afgedrukt.

Op dit werk gebruikte men verder nog tractoren met kiepkarren en diverse pompen. Om een indruk te geven van de grootte van de AVOB; het bedrijf bezat 45 Link Belt draglines, 45 bulldozers, 7 motorscrapers, 4 zandzuigers en uiteraard diverse tractoren, pompen en dergelijke. Men kan gerust stellen dat de AVOB naar de normen van toen een groot bedrijf was. Na bovenstaande uitleg over de uitvoering, is het interessant om nu de volgende stap te nemen naar de tuinder, die het verkavelde land moest gaan gebruiken.

Afb. 77

Afb. 77 Hier is men bezig met het aanbrengen van de duiker bij Zuiderdijk 31. Dit was het veeteeltbedrijf van de familie Roos. Enige tijd geleden is het woonhuis gesloopt.

Afb. 78

Afb. 78 Met de uitvoering ging het niet altijd van een leien dakje. Hier is de een bulldozer behoorlijk verzakt. Hij wordt geholpen door een dragline en een andere bulldozer, die hem uit zijn benarde positie bevrijden.

Hoofdstuk 6

De agrariër na de ruilverkaveling.

Na de uitvoering van de ruilverkaveling werd de grond door de ruilverkavelingcommissie in nieuwe percelen opgedeeld. Deze nieuwe percelen werden aan eigenaren toegedeeld, die recht hadden op een perceel grond. Recht op een perceel grond had men, als men voor de ruilverkaveling grond in bezit had of huurde, en aan de in hoofdstuk 3 genoemde eisen voldeed.

Eind 1963 was het eerste blok grotendeels gereed. Dit was ongeveer 630 ha groot en betrof het gedeelte van de zuidelijke Venhuizer polder, gelegen ten westen van de Kerkweg, de Sluisloot en de Zuiderdijk.

Door de ingrijpende werkzaamheden en door de geforceerde uitvoering, omdat de winter van 1962/1963 het tijdschema danig in de war had geschopt, was de kwaliteit van het uitgevoerde werk sterk wisselend. Van invloed was ook de gesteldheid van de bodem. De bodem hier heeft een sterk wisselende samenstelling van fijn zand tot zeer zware klei. Deze verschillen kunnen daarbij ook nog zeer plaatselijk voor komen.

Er zijn een aantal gesprekken gevoerd met mensen die in dit blok hun oude grond hadden liggen en er nieuwe grond kregen toegewezen.

Afb. 79

Afb. 79 Het graven van de noordelijke wegsloot van de Burgemeester Zijpweg. Op de foto is het Kerkwater nog te zien. Het is gebaggerd en ligt klaar om te worden gedempt. Aan het eind van het Kerkwater is de schoorsteen van het stoomgemaal te zien.

Een van deze mensen waarmee een gesprek is aangegaan is:
Mevr. R. Timmer- Sjerps, Koggeweg 18 te Venhuizen. Zij heeft in oktober 2003 het volgende verteld. Als dochter van tuinder Cor Sjerps, Westerkerkweg 43, was zij nauw betrokken bij het bedrijf van haar vader. Als oudste kind "mocht" zij 's morgens vroeg (vijf uur) met vader mee naar de bouw.

Afb.80

HAAKJE

HET haakje waar de kan aanhangt" is een uitdrukking welke door poldervoorzitter Jac. Laan Dzn. nogal eens wordt gebezigd nogal eens gebezigd als hij het over het gemaal heeft in De Drieban. Over het oude, dat op het punt van verdwijnen staat, even zo goed als over het nieuwe, dat n sedert augustus 1964 in wording is. De bemaling is naar zijn mening altijd van primaire betekenis geweest: „het haakje waar de kan aan hangt" en dat zal het altijd blijven, ook als alles verkaveld is.

De oppervlakte aan land neemt door de ruilverkaveling toe, de meeste oude sloten zullen aanstonds in De Drieban verzuimen zijn, een inkringing dus van de oppervlakte aan water, al worden (of zijn) er ook weer nieuwe gegraven, een machting kanaal onder meer dat vanuit het westen recht naar het hart van het bemalingsterrein voert. Men zou als leek geneigd kunnen zijn te menen, dat de zo radicale wijziging in het waterschapspatroon een vermindering van de bemalingswerkzaamheden inhoudt, het tegendeel is eerder waar. Want het algemene grondwaterpeil komt vele centimeters lager te liggen dan voor de verkaveling, in het langste gedeelte wel 65 cm lager. Dit is altijd het laagste stuk van de hele polder geweest, de meest geneigende plek om het overloofte water, uit de polder af te voeren, door de zijkant. IJde meer in te loodsen. Eerst waren het drie windmolens die op deze plek een plaatsje kregen, toen in 1916 werd er een stoomgemaal neergezet. Vlak er naast, alleen de woning van de machinist ligt er

naast, komt nu het nieuwe dieselmemaal. Er zal meer kracht dan vroeger uit de machines moeten komen om de hogere opzuiging van 65 cm mogelijk te maken. Met de oude zou

dat op den duur niet gaan. „Toch is het wel een beetje jammer", zegt de voorzitter, „dat de stoommachine en de elektrische pomp straks voor schroot de deur uit zullen gaan, want beide zijn nog zo goed als wat."

Langzaam maar zeker komt het nieuwe gemaal van de Drieban uit de grond. (Foto Studio Fiebo)

of worden er andere noodlottige dingen vermeld. Wanneer ze worden gebouwd is niet bekend. Gesloopt werden zij in de twintiger jaren. Oudmachinist Jan Silver, die ruim veertig jaar lang het bemalingsbeleid uitvoerde, is in een der molens — „De smalle Anna" — begonnen. Tot voor kort was hij bij nood de huidige machinist Jan Valentijn behulpzaam, alle facetten, verandering, vernieuwing in de polderbemaling heeft Jan Silver (73) dus van heel nabij meegemaakt. Het moet vooral voor hem, maar ook voor alle andere bejaarde Verhuizers een merkwuurde ervaring zijn om nu het dresgemaal van de grond te zien komen. Het machtige ruim 1 miljoen gulden kostende project tekent zich nog niet tegen de hemel af, maar in de laagte en diepte vordert het werk. Reeds worden er bijna 100 betonnen palen van elf tot veertien meter lang, de grond ingeheid, tonnenware ijeren damwanden baltendijks aangebracht en tot nog meerdere bevestiging ook enkele binnendijks.

Ook met de betonnen vloeren en wanden schiet het op — elke dag brengt de voltooiing dichterbij.

De dagen van het oude gebouw zijn geteld evenals de... houten palen waarop het gemaal rust en die nu door de verlaging van het grondwaterpeil bloot zijn komen te staan, tot verrotten gedoemd.

ARGUS

JAN SILVERS PIJP

EVENEENS onder de slopershamer komt het oude gebouw. Ontluisterd is het al; steen voor steen werd onlangs de 23 meter hoge schoorsteen weggenomen. Wederom rakte Venhuizen een stukje van zijn zichtbare geschiedenis kwijt. Dit klinkt wat overdreven misschien, maar toen, van het stoomgemaal, zoals nog vele Venhuizen het, allang op voornamelijk elektrische kracht werkend gemaal noemen, ging altijd iets vertrouwd uit. Hier had in belangrijke mate ook de schoorsteen mee te maken die in het hele dorp te zien was, als het maar even wat nat was op het land kon men de rook de lucht in zien gaan en de bouwers en de boeren, iedereen wist het dan wel, dat het weer goed zat. Een geveugeld woord uit die tijd, toen Jan Silver de machinist was en als

het hard regende: „Geen nood, Jan Silver rookt zijn pijp".

Een zilveren plateau, waarop minutieus het gebouw staat afgebeeld, erfstuk van wijlen burgemeester J. Zijp en door zijn zoon aan het Driebanbestuur ten geschenke gegeven, zal een tastbare herinnering blijven. Het plateau hangt in het polderhuis en zal nu binnenkort gezelschap krijgen van een schildertunje waarop de drie eerdere bemalingsapparaten „vereeuwigd" zullen zijn. De windmolens, het wordt iets unieks, op het ogenblik bestaat er nog alleen een foto van uit de tijd toen zij al van hun grootste glorie, de wielken, waren ontdaan, maar de schilder aan wie de opdracht werd verstrekt, heeft beloofd de molens weer compleet te maken. . .

MOLENS

WIL jaren lang hebben de drie molens voor de regeling van het water gezorgd en hun krachten waren zeker igerekeerd, want nergens in de oude annalen stuit men op overstromingen,

Afb. 80 Een krantenbericht omtrent de vordering van de bouw van het nieuwe gemaal, zie vorige pagina.

Op twintigjarige leeftijd kreeg zij verkering met tuinderszoon Piet Timmer, met wie zij is getrouwd. Samen hebben zij in 1959 het woonhuis Kerkweg 43 gekocht voor f 9000,-.

Afb.81

Afb. 81 Op deze kaart is de te varen route van P. Timmer aangegeven (kloeten).

Hun woning was varend met een schuit niet te bereiken. Aan de westzijde van de Kerkweg liep toen wel een vaarsloot. Van deze sloot maakten zij gebruik. Ideaal was het niet, want de bakken met tulpenbollen, die naar het huis moesten, werden over een steile wolkant naar de overzijde van de weg en in het schuurtje achter het woonhuis gesjouwd. Daar werden de bollen gedroogd, gepeld en gesorteerd.

Hun land hadden zij in eigendom. Het lag aan de noordkant van de Waterloozing(Venh.) en de Uitgang (zie bijgaande kaart). Ook hadden zij een perceel land tussen de Lakemansloot, de Zuiderdijk, en het Kerkwater. Dit eiland had Piet van zijn vader gekregen toen hij met Riet trouwde.

Afb.82

Afb. 82 Hier ziet u een zgn. scraper aan het werk. Achter de bulldozer was een voertuig bevestigd, dat tijdens het rijden zijn bak met grond kon voltrekken. De inhoud van deze bakken kon variëren van 15 tot 25 kubieke meter grond; al met al zeer zware machines.

Voor het vervoer van hun tuinbouwgewassen hadden Piet en Riet een schuit zonder motor. Met de schuit moesten zij kloetend via de westelijke wegsloot van de Kerkweg naar de brug in de Westerkerkweg. Vervolgens voeren zij via het Kerkwater, de Uitgang en de Waterlooizing naar de bouw. Kloetend was dit een half uur tot drie kwartier varen. Het perceel nabij de Zuiderdijk-Oostergouw bereikten zij varend via het Kerkwater en enige tussenslootjes. Omdat de afstand van het laatste perceel naar de veiling in Hem groot was, hebben zij dit perceel na enige jaren verkocht.

Op beide percelen land hadden zij een bouwersboetje getimmerd. Dit boetje diende om wat tuindersgereedschap op te bergen, bij slecht weer te kunnen schuilen en de konkeltijd te kunnen doorbrengen.

Het varen was tijdrovend en vooral tijdens de herfst en winter een koude klus voor de handen. Om dit te voorkomen gingen zij lopend naar de bouw als er geen vracht mee hoefde. Om naar de bouw te lopen maakten zij gebruik van het Landpad, vanaf het Kerkeveld naar De Weed. De kleine tussenslootjes werden met de polsstok overgesprongen, later maakten zij gebruik van planken over deze slootjes. Indertijd werd de bouw 's winters geheel met de hand gespitt. Per dag kon men ongeveer 800 m² spitten. Tuinbouwproducten die zij teelden waren voornamelijk: tulpenbollen, aardappelen, bloem-, spruit- en groene kool, uien en witlof.

Zoals genoemd, gingen de tulpenbollen naar de Kerkweg. De andere producten werden met de schuit naar veiling De Zuiderkogge gebracht en daar geveild. Deze veiling stond aan de Marktweg in Hem. Het varen van de bouw nabij het Kerkwater-Lakemansloot naar de veiling duurde een dik uur. Het varen vanaf de bouw aan de Waterlooizing naar de veiling duurde 30- 45 minuten.

De witlof, die zij teelden werd in de winter getrokken in een keet bij de veiling.

Tijdens drukke perioden hielp Riet altijd mee, zoals bollenpellen, bloemkool snijden, enz.

Zo vertelde zij een apart verhaal over het varen. Het kloetend varen met een geladen schuit ging langzaam. Een andere en snellere manier van varen was de schuit met een lange lijn vanaf het land te trekken. De werkwijze was als volgt: Piet trok de schuit met de lijn vanaf de kant en Riet moest lopend op de wal de schuit in de juiste richting houden met de kloet op het gangboord (zijkant van de schuit). Hierbij werd de ijzeren punt van de kloet tegen het gangboord geplaatst. Laat nu een keer de ijzeren punt van de kloet over het boord wegschieten. Het gevolg was dat Riet van de wal af voorover in de sloot rolde. In de herfst en midden in de polder was dit geen pretje.

Na het gereed komen van hun blok van de verkaveling kreeg de familie Timmer het perceel Koggeweg 18 toegewezen met een oppervlakte van 4 ha. Hier werd het nieuwe bedrijf gestart met het bouwen van een huis en een schuur. Deze beide konden met subsidie van de overheid worden gebouwd. Na het gereed komen van de nieuwe opstallen aan de Koggeweg werd het huis aan de Kerkweg voor f 11.000,- verkocht.

Afb.83

Afb. 83 Op deze kaart is het nieuwe perceel aangegeven van de familie Timmer.

Om kosten te sparen heeft Piet tijdens de winter van 1966/1967 de bouwputten met de schop en kruitwagen zelf ontgraven, verkruide en de grond verspreid. Na enkele jaren van werken op het nieuwe bedrijf was de teleurstelling groot, omdat de gewassen op veel plaatsen van het nieuwe perceel niet wilden groeien. Uit informatie bleek dat over hun perceel een zogenaamd bulldozerpad had gelopen. Dit pad werd iedere dag door de bulldozers gebruikt om van en naar hun werk te rijden, dat verderop in de polder lag. In de Kadijk nabij de Sluisloot had een gronddam gelegen waarover de bulldozers naar het dorp reden. Door dit transport was de grond dusdanig verdicht dat de wortels van de planten niet of onvoldoende in de grond konden komen. De grondmassa bevatte te weinig lucht om het biologisch leven in de grond een kans te geven. Het gevolg was dat al bij weinig neerslag de gewassen verzopen. Tijdens droogte trad er direct schade op vanwege verdroging. Machines om de bodemstructuur te verbeteren waren toen nog niet ontwikkeld.

Afb.84

Afb. 84 Dit soort machines reden iedere dag van het werk naar het dorp om te tanken. Hierbij werd een pad gevolgd langs de Sluissloot naar een gronddam in de Kadijk. Deze dam had men aangebracht om een stuk Kadijk te kunnen onderbemalen. Op afb. 61 staat de pomp die deze bemaling verzorgde.

Om de producten van de bouw naar de veiling te kunnen brengen werd een 12 P.K. Holder, een tweewielige tractor, gekocht met geleend geld. Dit geld moest binnen twee jaar worden terugbetaald.

Omdat het eigen perceel onvoldoende opbracht, werd onder andere langs de Raadhuislaan op de grens van Grootebroek en Lutjebroek een perceel land gehuurd. Hierop werd bloemkool verbouwd. Dit land was wel goed van structuur, zodat de bloemkool prima groeide. Daarnaast waren de prijzen op de veiling dusdanig hoog, dat het geleende geld van de Holder op tijd kon worden terugbetaald. Voor de tulpenbollen hebben zij uit nood wel land in de Wieringermeer gehuurd.

De opbrengsten van het perceel aan de Koggeweg bleven slecht en dus bleef Piet zijn beklag doen bij de PC. Deze was niet blij met zijn klachten. Na veel touwtrekken is de slechte uitvoering van het verkavelingswerk afgekocht met een schadeloosstelling van f 4000,-.

Om bezig te zijn in de winter teelde Piet witlof in een keet bij de veiling, waar men in de winter gebruik van kon maken. Om het inkomen van het ondeugdelijk stuk grond wat op te vijzelen, werd bij het huis aan de Koggeweg een kas van 500 m² gebouwd. Hierin is men van zelf geteelde pennen, witlof gaan trekken.

Na een tiental jaren van wroeten op de verknoeide grond hebben zij in 1980-1985 de grond verkocht. Bij de verkoop van de grond werd wel de beperking door de overheid opgelegd, dat de koper uit ruilverkaveling De Drieban moest komen.

De nieuwe eigenaar is de grond als grasland gaan gebruiken. Gras is veel minder gevoelig voor structuurbederf.

Veertig jaar na de uitvoering van de ruilverkaveling is het perceel opnieuw in gebruik als tuinbouwgrond. Men heeft het echter wel opnieuw gedraineerd, geëgaliseerd en het land 60 tot 70 cm diep gespit m.b.v. een 4-wiel aangedreven tractor met spitmachine.

Na deze behandeling van het perceel groeit de bloemkool zoals het hoort.

Afb.85

Mechanische kroosrekinstallatie

Bouw nieuw gemaal in Drieban vordert goed

VENHUIZEN — Er komt een nieuwe mechanische kroosrekiningsinstallatie ten behoeve van de kroosreiniging nabij het nieuwe gemaal. Alle hoofdingelanden in de openbare vergadering van het waterschap De Drieban waren het er gistermiddag over eens dat tot de aanschaffing moest worden overgegaan. De grote medewerking van de Centrale Cultuurtechnische Dienst maakt de conditie gunstig. De kosten van deze elektrische installatie, die met een twee rails systeem is uitgerust, zullen worden voldaan uit het fonds ter verbetering van de bemalingscapaciteit.

Het dagelijks bestuur verkreeg de machtiging een vaste lening van f 100.000 aan te gaan, ter financiering van de bouw van het nieuwe gemaal.

TEVREDEN

Alle hoofdingelanden hadden 's middags voor de vergadering begon, een kijkje genomen bij de bouwwerkzaamheden. De algemene indruk was dat men tevreden over de vorderingen kon zijn. Gesuggereerd werd dat er voor het opbergen van schotbalken, damhout, gereedschap en dergelijke een nieuwe schuur nodig zal zijn. De oude moet gesloopt en men zou voor de meterslange schotbalken die maar zelden worden gebruikt, maar toch beslist voor noodgevallen aanwezig moeten zijn — toch geen ruimte genoeg hebben. De schuur dient uit hetzelfde steen als het gemaal te worden gebouwd en voor het overige ook met het geheel in harmonie te zijn. Een voorstel in dezen zal op een volgende vergadering volgen.

MEEVALLER

De rekening over het dienstjaar 1964 die zonder commentaar werd goedgekeurd, sloot met een voordelig saldo van f 1.629,02. Aan het onderhoud van dijken en beschoeiingen was geen cent uitgegeven, aan bruggen, duikers en sluisen slechts f 64,- en aan stuwen f 17,50, terwijl hiervoor op de begroting tesamen f 1.450,- stond geraamd. De ruilverkaveling spreekt in deze meevaller een danig woordje mee, wat wil zeggen dat men in de paaste toekomst op wel veel grote uitgaven moet rekenen. Wel een echte meevaller was het bedrag aan elektrische stroom dat voor f 10.000,- stond genoteerd en slechts even ruim f 5000,- vergde.

De bezoldiging van het personeel en de wedden der bestuursleden werden enigszins verhoogd. Ook de presentiegelden voor de hoofdingelanden werden op bescheiden schaal opgetrokken.

In de nieuwe verkavelingssloten blijkt zich een weelderige plantengroei te ontwikkelen. Besloten werd de ingelanden op te wekken de sloten schoon te maken voor de schouw op maandag 14 juni.

Afb. 85 Een krantenbericht over de vordering van de bouw van het gemaal van 4 juni 1965.

Afb. 86 Voor iedere tuinder was het kantoor van veiling De Zuiderkogge enorm belangrijk. Op de foto staan van links naar rechts Jac. Hoogland, Piet Commandeur, Alie Meyer, Annie Bruinenberg, Arie Haakman, Joost Appelman, Tinie Valentijn, Kees Kok, Annie Laan en Jacob de Hart.

De volgende met wie is gesproken, is de familie Rinkel.

De familie Rinkel anno 2003 bestaat uit Jaap en Vroon Rinkel. Zij wonen in Venhuizen in de St. Lucasstraat.

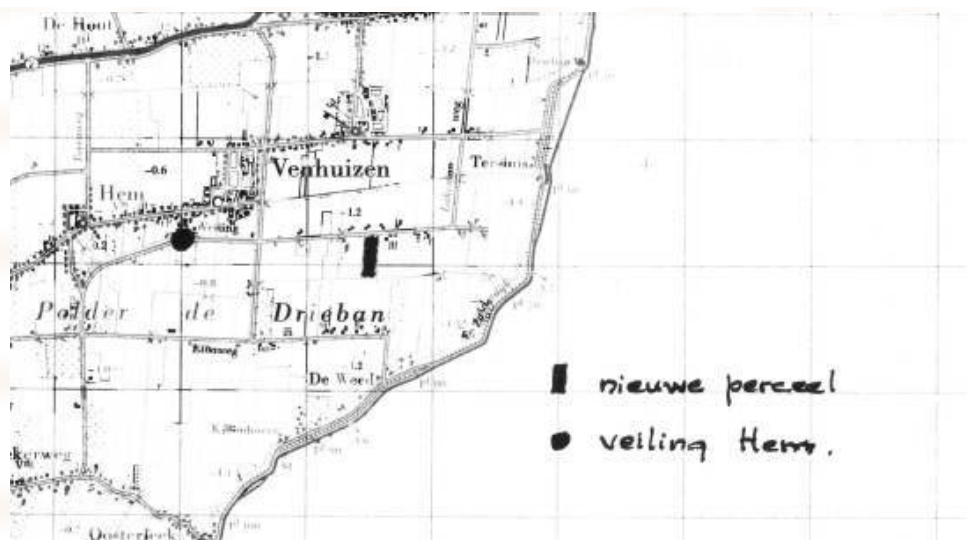
Voor de ruilverkaveling woonden zij aan het Twijver 49. De familie bestond toen uit vader, moeder, zoon en dochter. Zoals toen gebruikelijk, waren allen nauw betrokken bij het bedrijf. Het huis waarin zij woonden, huurden zij van de gemeente. In de achtertuin nabij de achterliggende vaarsloot hadden zij zelf een schuur laten bouwen. Dit was hun bedrijfsruimte.

Aan de achterzijde van de woningen van het Twijver liep vanaf de St. Lucasstraat tot aan de Nieuwstraat een bevaarbare sloot. Vanaf hier liep een sloot naar de Heijmanszstraat en naar de zogenaamde Tollesloot. Deze Tollesloot liep van achter de woningen aan de Westerkerkweg naar de Kadijk (hoofdstuk 2). Al deze sloten waren van een dusdanige breedte en diepte dat ze met een schuit goed waren te bevaren. Het baggeren van sloten was toen geen probleem. Baggeren deden de tuinders in de winter want dit was een goedkope bemesting voor het land.

Het land wat de familie in de polder gebruikte, lag op de hoek van de Uitgang en de Waterlozing. De Uitgang was een sloot waarvan de bodem uit fijn zand bestond. Ook kwamen er in deze sloot wellen voor. Via diepere zandlagen welde IJsselmeerwater omhoog. Hier had men veel extra werk aan de slootkanten, want deze zakten uit door het welwater. Afdoende waren alleen beschoeiingen met takkenbossen, die haaks op de wal werden gelegd.

Het land dat de familie Rinkel gebruikte, werd gehuurd. Door de geldende pachtwet, waren zij later instaat om dit perceel land te kopen, echter pas na de ruilverkaveling.

Afb.87

Afb. 89 De kaart waar het nieuwe land van de familie Rinkel is op aangegeven.

Na het gereed komen van het eerste blok in de Venhuizer polder kregen zij het perceel Koggeweg 15 toegewezen.

Omdat de familie Rinkel aan het Twijver als enig eigendom de zelf gebouwde schuur bezat, konden zij op het nieuwe perceel met subsidie alleen een nieuwe schuur bouwen. Deze schuur werd uiteraard veel groter dan de oude aan het Twijver. Aan de achterzijde van de schuur kwam een ruimte met een latten afschutting om de gerooide bollen te drogen.

Een andere stap voorwaarts was de aanschaf van een tractor. Er werd een 28 PK Massey Ferguson gekocht. Met deze tractor konden de geteelde producten naar de veiling worden gebracht. Dit was slechts 10 minuten rijden. Verder werd een tweewielige 12 PK Holder aangeschaft. Bij de Holder werden nog een freesbak en een een-schaar ploeg aangeschaft. Deze laatste was voornamelijk om de bollen uit te ploegen. Hiermee was de mechanisatie voor die tijd compleet.

Omdat het hun toegewezen land gedraineerd was met gebakken potten, herstelde de structuur van de grond zich hier vrij snel. Deze drainage bleef nog jarenlang goed werken. De familie Rinkel heeft altijd een goede opbrengst gehad van hun geteelde producten en zij zijn dik tevreden geweest met de uitvoering van de ruilverkaveling.

Afb.90

Afb. 90 Een krantenbericht van maart 1965 over de ruilverkaveling en de problemen met de werking van de drainage. Zoals uit de foto blijkt is deze genomen aan de Koggeweg (huis op de achtergrond is Koggeweg 12). Door het bedoelde land, nu van C. Koopman, liep voorheen de Uitgang. In deze sloot zaten wellen, waardoor IJsselmeerwater in de polder omhoog kwam. Tijdens het aanbrengen van de drainage verzakte de machine op dit perceel regelmatig.

Een gesprek met tuinder Jan Ruijter leverde het volgende op.

Voor de ruilverkaveling werkte Jan Ruijter samen met zijn vader op een perceel land direct gelegen achter het perceel Westerkerkweg 37 (ongeveer 2 ha). Hij was toen een jonge man van 23 jaar. Zij werkten nauw samen met een broer van Jan zijn vader, die zijn land direct naast hun perceel had. Op hun land hadden zij een poterhut staan. In deze poterhut konden zij de poot aardappelen bewaren, maar ook uien en kool, om deze pas in de winter als de prijzen hoger waren, te veilen. Een poterhut is een schuur die vroeger vorstvrij werd gebouwd door de wanden te bekleden met grond, zodat de vorst er moeilijk in kon doordringen. Men hoefde niet te stoken om de poterhut vorstvrij te houden.

Zoals toen gebruikelijk, waren hun percelen grond gescheiden door kleine tussenslootjes. In de winter werden deze tussenslootjes gebaggerd. In het voorjaar werd de bagger over het land gekruidd en gebruikt als bemesting voor grondverbetering. Voor de opslag van de bagger werden langs de kant van de sloot een paar steken grond op de kant van de sloot opgezet. Dit was als het ware een dijkje waarachter de bagger kon worden opgeslagen. Dit deden zij om de laag teelaarde van hun land te verbeteren, omdat die slechts 25 cm dik was. Daarnaast bezat de teelaarde een hoge afslibbaarheid, terwijl zich onder de teelaarde kiekklei bevond. Om het kort te zeggen: het was zware kleigrond. Om te bewerken was het moeilijke grond en onder natte omstandigheden moest je er gewoon van af blijven, want anders verknoeide je de structuur van de grond.

Afb.91

Afb. 91 Op deze wijze werd vroeger de kool bewaard en klaar gemaakt voor de veiling.
Van links naar rechts ziet U: Clemens Beemster, Gerrit Beemster, Josef Beemster, Jaap van Rootselaar en Tinus de Jong.

Producten die de familie Ruijter teelde, waren bloembollen, gladiolen, aardappelen, uien, bloemkool en rode kool. Voor de teelt van gladiolen huurden zij land in de richting van De Weed. Dit was grasland, dat gescheurd werd. Dit noemde men fris land. Op dit land kon de gladiool ongestoord groeien. Dichter bij het dorp was de grond besmet met aaltjes. Omdat Jan de bloemen van de gladiolen wist te snijden, zonder het blad van de plant te beschadigen, kon hij de bloemen van de planten verkopen, wat hem zijn eerste spaargeld opleverde.

Een ander punt wat Jan ter sprake bracht, was het poten van aardappelen. Voordat zij de aardappelen gingen poten, verzamelden zij eendenkroos uit de sloten. Vervolgens werden de gaten gepriemd. Deze gaten werden met wat kroos opgevuld, waarna de poter in het priemgat verdween. Vervolgens werd het gat gedicht. Het voordeel van deze werkwijze was, dat de poter wat vocht en voeding om zich heen kreeg, waardoor de poter wat sneller kiemde. Kroos bevat een hoeveelheid stikstof en fosfaat, die de basisvoedingstoffen zijn voor de groei van de plant. Uiteindelijk resulteerde dat in een snellere groei van de vroege aardappelen, wat weer gunstig was voor de te maken prijs op de veiling.

Bij de start van de werkzaamheden op het land van de gebroeders Ruijter is het een en ander voorgevallen. Er moest worden gediëpploegd om de grijze onderklei aan de oppervlakte te krijgen en deze vervolgens in de te dempen sloten te schuiven. Het ploegen gebeurde met een hele grote bulldozer D7 (een rupsvoertuig van 6 m lang, 3 m breed en 2.5 m hoog) met daar achter een ploeg, die de grond 60 tot 70 cm diep kon omkeren. Het doen en laten van dit geweld op "hun bouwte" kon de oom van Jan niet aan zien en hij ging uit pure wanhoop voor de bulldozer liggen. De werkzaamheden moesten worden gestopt want praten hielp niet. Men heeft uiteindelijk de politie laten komen om de oom af te voeren. Het resultaat van het werk was niet geweldig want alle teelaarde was vertrokken. Gelukkig kreeg Jan deze oppervlakte niet toegewezen, maar een ander perceel.

Afb.92

Afb. 92 Hier is men aan het diepploegen op het voormalige land van Jan Ruijter. Voor deze ploeg ging de oom van Jan liggen om het werk tegen te houden.

Tijdens de uitvoering van de verkaveling kreeg Jan een stuk land aan de Zuideruitweg als compensatieland. Zijn vader en oom waren met het bedrijf gestopt.

De toewijzing van een nieuw perceel heeft voor Jan heel lang geduurd. Waarschijnlijk voldeed Jan met zijn bedrijfsvoering niet aan de gestelde eisen. Uiteindelijk kreeg hij door de PC een stuk grond aan de Elbaweg toegewezen. Het was toen inmiddels al 1968. De akker aan de Elbaweg was omgeven door sloten. Deze akker heeft hij opnieuw enigszins bol laten afwerken. Daarna werd er een huis gebouwd en, wat toen weinig voorkwam, verrijdbare kassen. Op zijn bedrijf heeft hij zich voornamelijk bezig gehouden met het telen van bloemen, zoals hortensia's, pioenrozen, nerines enz. Vooral de veredeling van nerines en pioenrozen heeft hem bezig gehouden en hem later goede inkomsten gegeven.

Tot 2004 heeft Jan zijn sporen verdiend aan de Elbaweg.

Afb.93

Ruilverkaveling Drieban vordert goed

Sloten moeten schoon blijven

VENHUIZEN. — Met de werkzaamheden in het derde ruilverkavelingsblok van De Drieban vordert het goed. De moeilijkheden als gevolg van de langdurige regenval waardoor het werk van begin april tot medio mei moest worden stilgelegd, zijn overwonnen. Het ligt in de bedoeling met het vierde (en voorlaatste) blok in november 1965 te beginnen. Dit blok, waarin ongeveer 150 ingelanden wonen en dat 580 à 600 ha meet, ligt voor het grootste gedeelte in Wijdenes; alleen de Hemmerhorn — een klein stukje is dat maar — behoort bij de gemeente Venhuizen. Blijft dan nog over het vijfde blok, dit beslaat een oppervlakte van circa 360 ha en ligt geheel in Wijdenes.

Een bijzonder puntje van zorg voor de hoofdingelanden van het waterschap De Drieban vormt nog de kleine waterplas „De Kom” genaamd. Deze is precies in het midden van het dorp Oosterleek gelegen en er komen verschillende rioleringen in uit. De geur die er af komt is op zijn zachtst gesproken onwelriekend. De heer P. K. Bakker

vertelde in de vergadering van het waterschap De Drieban, dat hij De Kom zeer graag gedempt zou zien met grond of zand, welke door de verkaveling (die hier nog in de buurt aan het werk is) vrij komen. Als niet al te lang gewacht wordt is deze grond wellicht op een voordelige manier te verkrijgen. In ieder geval spaart men er de vervoerskosten mee uit. Maar Venhuizen, zo verklaarde de voorzitter Jac. Laan Dzn., heeft hier niets over te zeggen, want De Kom valt onder de gemeente Wijdenes. Waarna besloten werd spoedig over deze kwestie met burgemeester Mol, in beraad te treden.

Zorgen, maar van heel andere orde, geven ook de nieuwe verkavelingsloten omdat het groen er zo welig in tiert en de ingelanden over het algemeen nog maar weinig werk van het toch verplichte schoonhouden maken. Hoewel het toch vooral ook in hun eigen belang is, al moet het water dan ook niet meer voor het varen met de schuit worden gebruikt. Bij ongehinderd doorgroeien van de waterplanten slijpt op den duur de drainage dicht.

Ten behoeve van de kroosreiniging nabij het nieuwe gemaal zal het waterschap, met medewerking van de Centrale Cultuurtechnische Dienst, een nieuwe mechanische kroosreinigingsinstallatie aanschaffen. De kosten worden voldaan uit het fonds ter verbetering van de bemalingscapaciteit.

Afb. 93 Een krantenbericht over de vorderingen van de RVK.

Een geheel andere bedrijfsvoering is die van een veehouder geweest. In een gesprek met de veehouder Cor Vis komt dit heel duidelijk naar voren.

Hij werkte voor de uitvoering van de ruilverkaveling nauw samen met zijn broer.

Cor Vis woonde op de stolp Westerkerkweg 7. In deze stolp konden zij 15 koeien stallen. In polder De Drieban waren zij de enige veeboeren, die land gebruikten dat alleen varend te bereiken was. Direct grenzend aan de boerderij hadden zij enkele stukken land, bijna 3 ha. In de polder hadden zij nog meer eilanden in gebruik, samen ongeveer 20 ha. Om meer inkomsten te hebben, ploegde een van de gebroeders land bij andere tuinders. Dit ploegen werd met een paard gedaan. Het transport van ploeg en paard ging per praam.

De andere veeboeren konden hun landerijen via bruggen over de vaarsloten bereiken. Deze boerderijen lagen dan ook langs de Buurt en de Zuiderdijk (Tersluis en De Weed).

Voor het transport over water hadden zij een praam, waarin men 4 tot 5 ton kon laden. Met behulp van deze praam werden de koeien van en naar het land gebracht, werd het hooi naar huis, en de mest naar het land gevaren.

In de winter stonden de koeien op een rij vast gebonden op stal. De mest van de koeien werd verzameld in een groep (goot achter de koeien). Deze mest werd iedere dag vanuit de groep in de praam gekruidd. De praam moest regelmatig (2 of 3 maal per week) worden geleegd. De mest uit de praam werd op een hoop aan de kant van een sloot op een stuk land gegooid. In het voorjaar of de zomer werd de mest met de greep in een mesttrog (soort slee) gepikt. De mesttrog, die 1.50 m lang en 0.60 m breed was, werd door een paard getrokken. Op de plaats van bestemming werd de trog omgekeerd en de mest met behulp van een greep verspreid.

Als de koeien naar het land werden gebracht, moesten deze in de praam. Om ze in de praam te

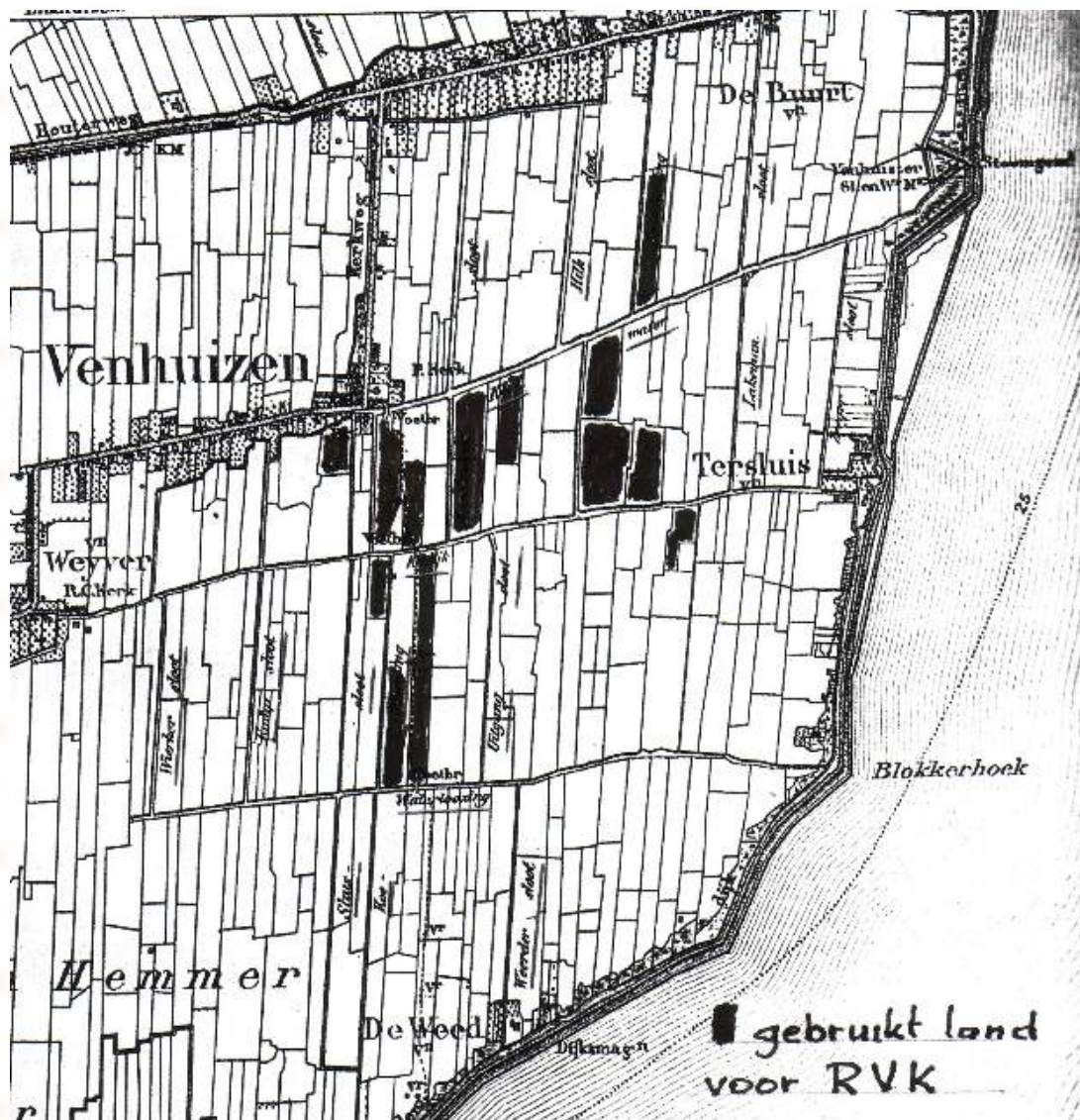
krijgen, werd tussen de wal en de praam een beun of post gelegd, waarover de koeien konden lopen. De beun, 1.75 m bij 1.75 m, werd met haken aan de kant van de schuit vast gemaakt. Na het inladen van de koeien was het kloeten geblazen naar het land waar ze naar toe moesten. Over de beun of post gingen de koeien bij het land weer uit de schuit. Tijdens het varen stonden de koeien met een touw om de horens, om en om, en overdwers, vast gebonden aan de zijkant van de praam. Met 4 of 5 koeien was de praam vol. Ook de paarden die men gebruikte, werden op deze wijze in de praam vervoerd. Later gebruikte men een motorbootje om de praam te trekken.

Afb.94

Afb. 94 Een prachtig voorbeeld op welke wijze men zich door de polder verplaatste. Hier kloet Janie Vis-Dekker op het Kerkwater na het melken naar huis.

Afb.95

Afb. 95 Op deze kaart zijn de percelen aangegeven, die de gebroeders Vis in gebruik hadden voor de RVK.

Het oogsten van het hooi was weer een heel ander verhaal. Het maaien van het gras gebeurde met een paard dat voor een maaimachine op twee wielen werd ingespannen. Via een overbrenging op de wielen, werd een maimes in een vingerbalk heen en weer bewogen. Na het maaien volgde het schudden of keren van het gras, waardoor het sneller kon drogen. Ook hierbij werd de schudmachine getrokken door het paard. Was het gras voldoende droog dan werd het hooi met een harkkeerder, getrokken door het paard, op een wier gebracht. Met de hooischuif, ook getrokken door het paard, werd de wier op meerdere hopen geschoven, die daarna met de vork netjes werden afgewerkt. Hierdoor was het hooi minder vatbaar voor weersinvloeden. Als men het hooi naar huis wilde halen, dan werd een dik touw om de hoop gelegd, waaraan het paard de hoop tot naast de praam trok. Vervolgens werd de hoop hooi met de vork op de praam gepikt. Met ongeveer 8 – 10 hopen hooi was de praam vol en voer men er mee naar huis. Het varen met een volle praam met hooi, met veel wind, was indertijd een belevens op zich want dan moest men de schuit met een lijn door de sloten trekken. Bij dwarssloten werd het melkschuitje gebruikt om de trekkers (mensen) met de lijn naar het volgende stuk land over te zetten. Op deze wijze ging men varend naar huis. Thuis gekomen werd de schuit afgemeerd en met behulp van een ander paard werd het hooi in de berg van de stolp gebracht. Boven in de berg zat daarvoor een groot katrol, waardoor een lang en dik touw liep. Aan het ene einde van het touw werd het paard vast gemaakt en aan het andere einde was een net, waarop het hooi werd gebundeld. Het touw liep via een geleiderol in de berg en een schamppaal buiten de boerderij richting de praam. De geleiderol zorgde er voor dat het hooi van de schuit af eerst horizontaal ging en daarna naar boven. Door het paard te laten lopen, trok dit het net met hooi de berg in. Al met al was het hooien een bewerkelijk en zwaar karwei.

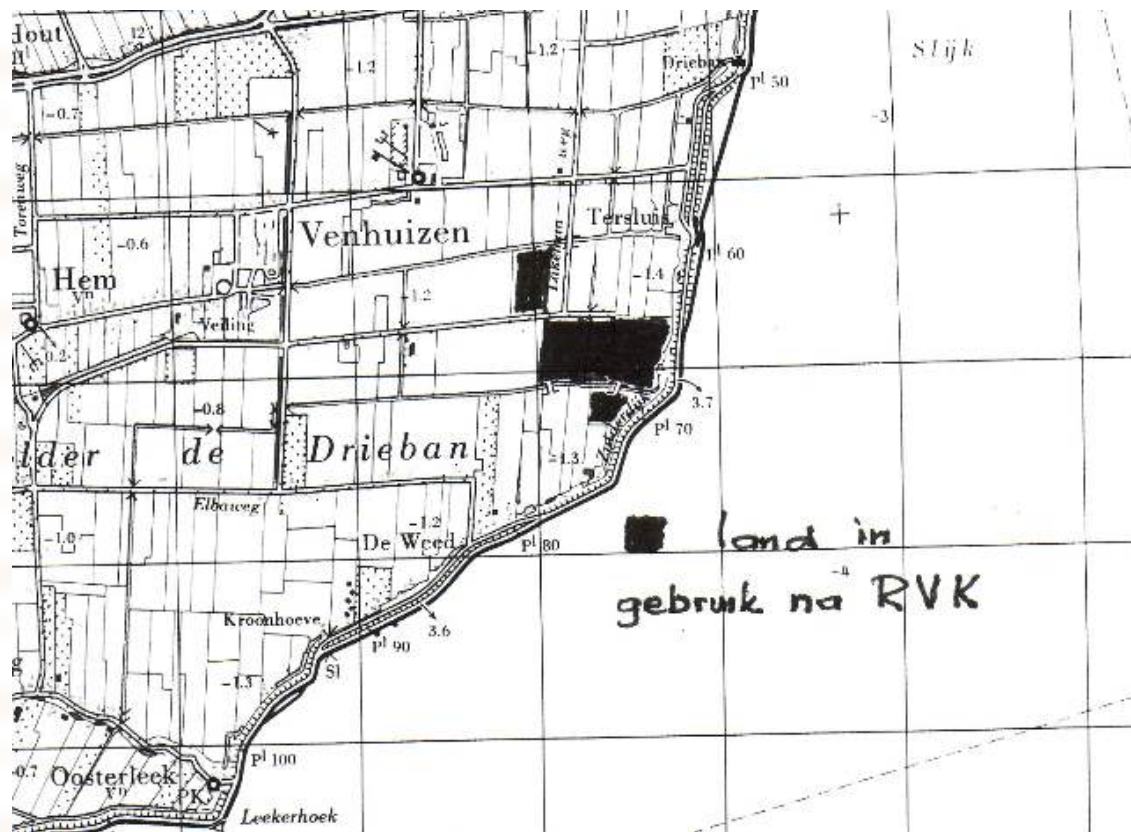

Afb. 96 Dit was het Kerkwater bekeken vanaf de brug van het Padland. Hier kloette Janie Vis- Dekker vele malen langs. Op de achtergrond is men het Kerkwater al aan het dempen.

Het melken van de koeien ging in de jaren 50 van de vorige eeuw met de hand. Met een klein houten- en later een ijzeren bootje, ging men in de zomer kloetend naar de koeien. In het bootje konden enkele melkbussen van 40 liter staan. Vanwege de komst van de melkmachine en weidewagen, werd er een motorschuitje gekocht, waardoor men op het land machinaal kon melken. Dit was al een hele verbetering.

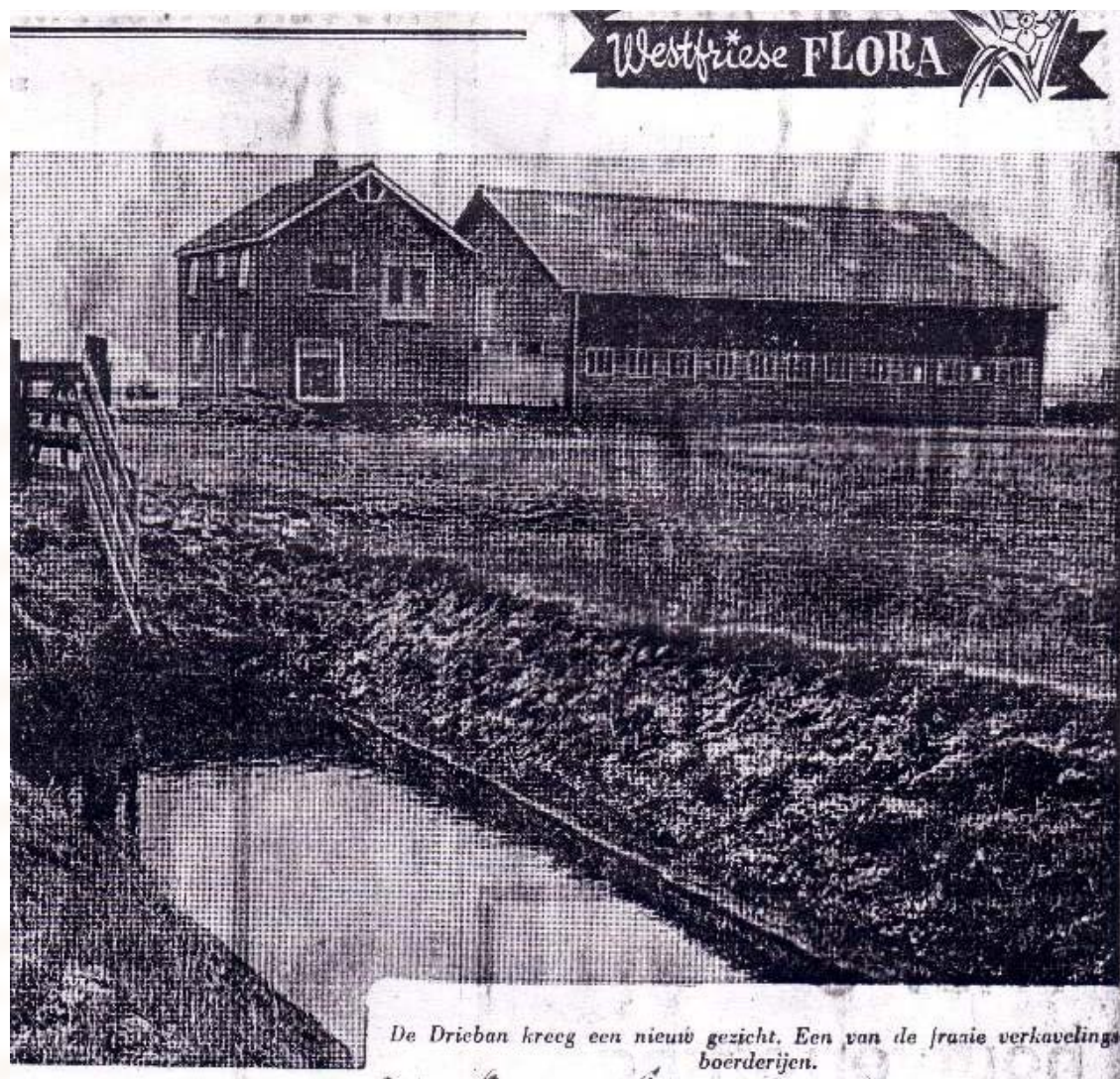
Om een indruk te geven van het bedrijf van de gebroeders Vis: zij hadden 20 melkkoeien en beschikten doorgaans over 20 tot 25 ha land. Hiervan lag 3 ha nabij de boerderij aan de Westerkerkweg.

Afb.97

Afb. 97 De kaart waarop de aan de familie Vis toegewezen landerijen staan.

Afb.98

Afb 98 De nieuwe boerderij van de familie C. Vis aan de Koggeweg. De foto is een krantenbericht uit 1967.

Door de PC werd aan de gebroeders Vis ieder een eigen perceel grond aan de Koggeweg toegewezen. Hierop werd een woonhuis en een stal gebouwd naar de nieuwste inzichten van die tijd. Dit type stal was ook gebouwd in het gebied van de Zeevang, wat enkele jaren eerder was verkaveld.

In de nieuwe stallen werd het vee in twee rijen op stal gezet met de koppen naar elkaar toe en met een brede gang er tussen. Over deze gang kon men het voer voor de koeien aanvoeren. Boven de koeien, op de zolder, werd het hooi opgeslagen. Door gaten in de vloer van de hooizolder kon men het hooi op de middengang laten vallen. Achter de koeien liep een smalle gang voor het melken, en een groep voor afvoer van de mest. In de groep liep een rondgaande mestketting, aangedreven door een elektramotor, die de mest automatisch afvoerde naar de mestplaat. Hooien en mestverwerking kon men met een tractor en ander gemechaniseerd gereedschap uitvoeren.

Tot op heden (2004) wordt deze stal nog steeds door de familie Vis gebruikt.

Afb.99

Ruilverkaveling Drieban vordert goed

Sloten moeten schoon blijven

VENHUIZEN. — Met de werkzaamheden in het derde ruilverkavelingsblok van De Drieban vordert het goed. De moeilijkheden als gevolg van de langdurige regenval waardoor het werk van begin april tot medio mei moest worden stilgelegd, zijn overwonnen. Het ligt in de bedoeling met het vierde (en voorlaatste) blok in november 1965 te beginnen. Dit blok, waarin ongeveer 150 ingelanden wonen en dat 580 à 600 ha meet, ligt voor het grootste gedeelte in Wijdenes; alleen de Hemmerhorn — een klein stukje is dat maar — behoort bij de gemeente Venhuizen. Blijft dan nog over het vijfde blok, dit beslaat een oppervlakte van circa 360 ha en ligt geheel in Wijdenes.

Een bijzonder puntje van zorg voor de hoofdgingelanden van het waterschap De Drieban vormt nog de kleine waterplas „De Kom” genaamd. Deze is precies in het midden van het dorp Oosterleek gelegen en er komen verschillende rioeringen in uit. De geur die er af komt is op zijn zachtst gesproken onwelriekend. De heer P. K. Bakker

vertelde in de vergadering van het waterschap De Drieban, dat hij De Kom zeer graag gedempt zou zien met grond of zand, welke door de verkaveling (die hier nog in de buurt aan het werk is) vrij komen. Als niet al te lang gewacht wordt is deze grond wellicht op een voordelige manier te verkrijgen. In ieder geval spaart men er de vervoerskosten mee uit. Maar Venhuizen, zo verklaarde de voorzitter Jac. Laan Dzn., heeft hier niets over te zeggen, want De Kom valt onder de gemeente Wijdenes. Waarna besloten werd spoedig over deze kwestie met burgemeester Mol. in beraad te treden.

Zorgen, maar van heel andere orde, geven ook de nieuwe verkavelingsloten omdat het groen er zo welig in tiert en de ingelanden over het algemeen nog maar weinig werk van het toch verplichte schoonhouden maken. Hoewel het toch vooral ook in hun eigen belang is, al moet het water dan ook niet meer voor het varen met de schuit worden gebruikt. Bij ongehinderd doorgroeiën van de waterplanten slijpt op den duur de drainage dicht.

Ten behoeve van de kroosreiniging nabij het nieuwe gemaal zal het waterschap, met medewerking van de Centrale Cultuurtechnische Dienst, een nieuwe mechanische kroosreinigingsinstallatie aanschaffen. De kosten worden voldaan uit het fonds ter verbetering van de bemalingscapaciteit.

Afb. 99 Een krantenbericht over de vorderingen van de RVK.

Het volgende verhaal is van Jan Koopman, Pastoor Suidgeeststraat 69 in Venhuizen.

Jan Koopman was tijdens de uitvoering van de ruilverkaveling ongeveer 40 jaar oud. Hij werkte als zaadveredelaar bij de Coop. Zaaizaad Vereniging in Wijdenes. Door zijn werk kwam hij bij vele tuinders op de bouw om hun planten te bekijken i.v.m. de kwaliteit van het zaad.

Jan Koopman vertelde over zijn leven het volgende.

Jan Koopman is in 1920 geboren te Venhuizen, Westerkerkweg 48.

Zijn vader was tuinder, deze is echter op jonge leeftijd gestorven. Zodoende werd het bedrijf door zijn moeder en zijn oudste broer geleid. De familie woonde op een stolpboerderij aan de Westerkerkweg, waarbij ongeveer 8 ha land hoorde. Uiteraard waren dat verschillende stukken land omgeven door sloten. Zoals gebruikelijk, had ieder stuk land zijn eigen naam. Hierdoor was het makkelijk om aan te geven over welk stuk land men sprak. Namen van deze landerijen waren: de Tuin (naast de boerderij), de Voorbouw, de Westerbon (op dit stuk land werden vroeger de koeien gemolken) en de Molenbouw (dit stuk land liep in de richting van de voormalige meelmolen aan de Westebuurt).

Als jonge jongen was Jan al bezig met het kweken van nieuwe zaden (bonen). Meerdere soorten bonen zaaide hij bij elkaar in bedden omgeven door maïsplanten. Op deze manier hoopte hij op een kruisbestuiving van de bonensoorten om op deze wijze een nieuw en beter ras te kweken..

Op de leeftijd van 17-18 jaar mocht hij het transport van de tuinbouwproducten naar de veiling in Hem verzorgen. Dat betekende dat hij met de schuit vanaf huis via de Houtervaart, de Sluissloot (Venhuizen west), de Kadijk en de Waterloozing, anderhalf uur naar de veiling moest kloeten. Als hij het slecht trof bij de veiling en er geen belangstelling voor zijn producten was, kon hij deze weer mee naar huis kloeten.

Afb. 100 De zaadteelt, dat interesseerde Jan Koopman het meest. Hier een perceel bloemenzaad ten noorden van de Stofmolen. Een stukje van de Hoge Weg is nog te zien.

Op de leeftijd van 18/19 jaar begon hij te beseffen, dat een eigen tuinderij voor hem niets was. In overleg met zijn moeder en oudste broer mocht hij naar de wintertuinbouwschool in Beverwijk. Dit was een internaat, waar men tijdens de wintermaanden onderwijs kreeg in voor de tuinbouw gespecialiseerde vakken. Dit onderwijs heeft hij twee jaar kunnen volgen.

In 1946 kreeg hij het verzoek van de Coop. Zaaizaad Vereniging in Wijdenes om bij hen te solliciteren. Bij deze firma heeft hij de zaadselectie geleid. In 1976 is de Coop. Zaaizaad Vereniging opgeheven en kreeg Jan Koopman een nieuwe functie bij Sluis en Groot te Enkhuizen. Tot zijn pensioen heeft hij zich daar bezig gehouden met de zaadveredeling.

Vanwege deze functies kwam hij door de gehele streek op de bouw bij de vele tuinders, die zaden teelden voor de genoemde firma's. Op deze wijze heeft hij polder De Drieban zeer goed leren kennen, ook wat betreft de structuur van de grond en het gebruik ervan.

Zijn opmerkingen over de uitvoering zijn de volgende:

- Er zijn te veel sloten gedempt, waardoor het bergend vermogen van het oppervlaktewater te klein is geworden, vooral voor het gedeelte wat het laagst ligt, de voormalige polder Venhuizen. Dit was ook van invloed op het beregenen van de gewassen in de zomer. Men kwam dan water te kort.
- Door het dempen van de vele sloten en het sterk verlagen van het polderpeil, raakte de opdrachtigheid van de grond weg. Deze opdrachtigheid was juist van belang tijdens periodes met weinig neerslag.
- Door het dempen van veel sloten liep de kwaliteit van het oppervlaktewater sterk terug.
- Het dempen van de oude sloten met de blauwe klei gaf veel structuurbederf. Het was de bedoeling dat na het diepploegen de bovengekomen blauwe klei door de bulldozers in de sloten zou worden geschoven. Door deze werkzaamheden ook tijdens natte periodes uit te voeren trad veel structuurbederf op. Door deze werkzaamheden is ook veel teelaarde verdwenen.
- De uitvoering van de werkzaamheden is slordig geweest door de inzet van jong en onervaren personeel.

Afb.101

Afb. 101 De Familie Koopman aan het bonen schonen.

Het volgende verhaal gaat over Jacob Koolhaas.

Door het lezen van krantenknipsels en de notulen van de PC, en door met oudere inwoners over de ruilverkaveling te praten, krijgen we een beeld van deze tuinder en zijn bedrijf.

Jacob Koolhaas woonde indertijd aan de Oostergouw 22, dus aan de noordzijde van de weg. Hierdoor kon hij niet met zijn schuit bij zijn woning komen. Hij moet de loswal aan de Oostergouw hebben gebruikt, om zijn schuit nabij zijn woning te kunnen aanleggen. Het land wat hij gebruikte, huurde hij van de Diaconie van de Hervormde Kerk van Venhuizen. Dit land, ongeveer 3 ha, lag op de hoek van de Lakemansloot en de Waterloozing (Venhuizen). Tegenwoordig staat de boerderij van de familie Koopman op dit stuk land.

Dit stuk land deelde hij eerst met twee andere tuinders. Deze kwamen van de Kerkweg en de Westerbuurt. Omdat zij nog verder moesten varen (kloeten) dan Koolhaas, kon Koolhaas op den duur het hele stuk land huren. Waarschijnlijk was dit zeer welkom, omdat zijn twee zonen ook in het bedrijf gingen meewerken.

In 1954 beleefde Koolhaas een prachtig avontuur bij veiling De Zuiderkogge. Zie hiervoor het onderstaande krantenartikel.

Afb.102

Koe zwemt en vangt een

SNOEK

(Van een onzer verslaggevers)

Bij Hem (N.H.) heeft gisteren een koe geen (Kool-) haas maar een snoek gevangen.

De tuinder Koolhaas uit Venhuizen legde juist zijn schuit met 2500 kg aardappelen vast bij de veiling Zuiderkogge, toen hij vlakbij een hevig geplons hoorde. Hij keek om en zag dat er in de diepe Kolkaloet een koe op hem af kwam zwemmen. «En erger nog: de koe wilde op zijn schuit klimmen!

De boot zou direct zinken als dat gebeurde, zodat de tuinder bliksemsnel de tros weer los gooide en zijn schuit naar het midden van de sloot begon te duwen.

Maar een dikbevrachte schuit is niet makkelijk hanteerbaar en de koe zwom als een vis. Het water sloeg al over. De tuinder riep hulp.

Assistentie kwam aanrennen, de boot werd ontzet, de koe op het droge geholpen. De wint van het avontuur was: een dikke snoek, die de koe in de boot gezwiept had.

Daarmee kon ieder tevreden zijn, maar even later dook de koe weer de sloot in. Wat het dier mankeerde?

De avond te voren had ze gekalfd zonder dat de boer er erg in had gehad. De hele nacht had ze het kalfje bij zich gehouden, maar 's morgens was het weggehaald. Misschien is die scheiding de zwemlustige koe wat te hard gevallen.

Ze is nu maar op stal gezet.

147611 54

Afb. 102 Een krantenbericht over Jacob Koolhaas en op welke wijze hij een snoek rijker werd.

Een volgend krantenbericht over Jacob Koolhaas betreft de aanschaf van een motorschuit. Hierin werd vermeld dat hij een motor in zijn schuit had gekocht, zodat hij niet meer hoefde te kloeten. Als hij naar zijn land moest kloeten was hij een uur of meer tijd kwijt, een en ander afhankelijk van de wind

en het draaien van het gemaal. Diezelfde tijd had hij ook nodig om van zijn land naar de veiling te varen. Door de aanschaf van een motor in zijn schuit werd het varen met de helft van de tijd terug gebracht. Omdat hij van die lange stukken moest varen had hij ook een zeil op zijn schuit. In hetzelfde krantenartikel werd ook vermeld dat inmiddels zijn twee zonen Arie en Wouter in het bedrijf werkten. Daarom huurden zij er in de omgeving van de eerder genoemde 3 ha land nog meer land bij.

Afb.103

Op de scheiding

(O)p de scheiding van oud en nieuw, nu de ruilverkaveling van De Drieban aanstaande is, ben ik eens een praatje gaan maken met een van de oudere tuinders uit dit gebied: Jacob Koolhaas van de Oostergouw in Venhuizen. Deze nog bijzonder actieve bouwer, van 68 jaar kent de sloten in De Drieban op zijn duimpje. Hij is een van de weinigen in deze streek die nog zelf, met de schuit, al zijn producten naar de veiling vervoert. Hij doet dit nu al meer dan 43 jaar, al dan niet — vanaf vorige zomer — met de hulp van Wouter of Arie, zijn beide zonen, met wie hij al jaren samen werkt. Hun land ligt langs de Zuiderdijk, in Ter Sluis en De Weed. De tocht er heen en weer terug gaat met de motorschuit tamelijk vlug. Een jaar of vijf geleden moesten ze alies nog „kloesten“ of ze gingen op de fiets over de dijk tot aan Ter Sluis; hier moesten ze dan nog een kwartiertje over grasland lopen voor ze op hun eerste bouwland waren. Even verder, over nog enkele weiden en sloten heen, hebben ze nog wat akkers liggen en nog wat dieper het land in weer een stuk, dat zijzelf „de verre bouw“ noemen te noemen en dit zegt voor de Koolhaas, voor wie een afstandje meer of minder er nooit zoveel op aankomt, heel wat. Ze hebben zich zelfs een ranke roeiboel aangeschaft waarmee ze snel van het ene stuk land op het andere kunnen komen.

De polder is wijd, de verkaveling zal aan de wijdheid niets veranderen, maar de sloten die de groene en zwarte stukken verdeelen, zullen onherroepelijk verdwijnen — de meeste althans.

„Als ze er maar voor zorgen, dat er voldoende water overblijft“, zegt Koolhaas senior, „en op verschillende plaatsen niet zo ver van elkaar, zodat er geen tuinder overhaast aan het graven moet als hij in droge zomers natigheid nodig heeft voor zijn koolplanten of andere gewassen...“

Van de Zuiderdijk naar de veiling is een behoorlijk eind. Koolhaas heeft er kloetend met een zwaar beladen schuit altijd wel een uur voor nodig gehad, met tegenwind werd het gauw vijf kwartier. De motorschuit doet er toch ook nog wel een goed half uurtje over. Veel plezier heeft Koolhaas altijd aan het varen (toeteld, het kon wel eens verschrikkelijk weer zijn en stormen, het wauwde hem nooit te hard, hij vond het juist wel spannend als de sloten wild waren en de golven op het kantje af net nog niet over de boorden sloegen. Graag zette hij er ook nog een zeil bij op. Maar nuat de veiling ging dat niet. Er waren de steggen over de Kadijk die net niet hoog genoeg waren voor de naast-ig

VRIDAG 23 SEPTEMBER 1960

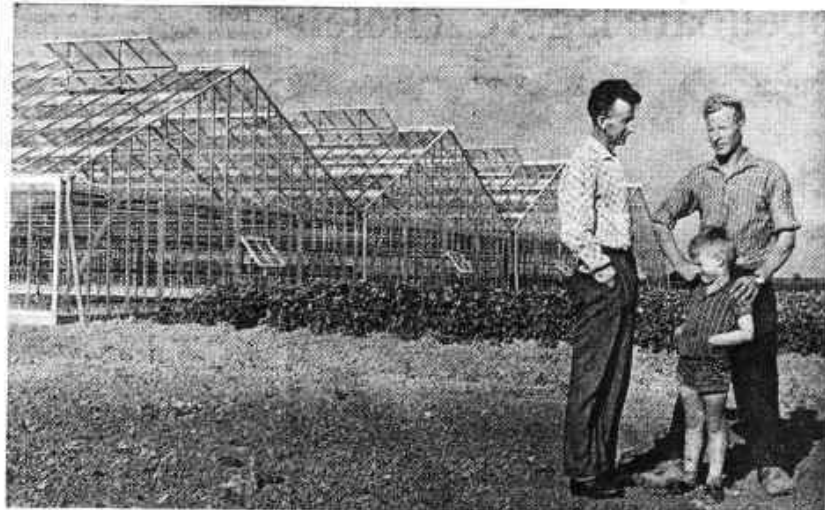
Afb. 103 Het krantenbericht over Jacob Koolhaas, die een motor in zijn schuit had laten plaatsen.

Met de ruilverkaveling viel de familie Koolhaas in het eerste blok. Zij kregen een perceel toegewezen aan de Lakemanweg op de hoek van de Kolkweg.

In oktober 1963 was het perceel naar wens van de familie geëgaliseerd. Het land moest echter nog gedraineerd worden. In de vergadering van de PC van begin november wordt er op aangedrongen deze werkzaamheden vooral snel uit te voeren, desnoods met een draineermachine met verbrede rupsen. Dit was nodig vanwege het extreem natte weer. Volgens afspraak is de drainage die herfst aangebracht. Hierna kon de familie het nieuwe land gaan gebruiken.

Afb.104

Glazen paleis in De Drieban

De „Koolhazen“ bij hun kas.

IN HET eerste verkavelde blok van De Drieban is een glazen paleisje verrezen: een vierdeetig kas van de Venhuizer firma Koolhaas. De velden links en rechts zijn nog der en maal. Door ernstige stagnatie bij het ruilverkavelingswerk vorige zomer, zijn ze een produktiezone achtergebleven op het overige deel van het eerste blok. Alleen de akkers aan de zuidzijde van de kas komen met aardappelen worden geplant. Het is een aase in de kleiwoestijn.

Dat is mede te danken aan het bouwen van de kas. De bouw daarvan kon niet wachten; anders verliep de — al enkele malen verlengde — huwvergunning en kwam men ook in moeilijkheden met de financieringsregelingen. De uitvoerders bleken hiervoor uiteindelijk begrip te hebben en toen de machines en machines er eenmaal waren, werd het overige deel van het „Koolhazenland“ er maar meteen bij gedaan. De kas verpelt dus al vruchten af nog voor het eerste plantje erin is neergezet. Als dit geen gunstig voorteken is...

HET glazen paleis. Men kan het, gaande over de nieuwe kavelswegen, al van verre zien schitteren. Een wereldje in wending. Het laatste grote onderdeel, de vaste regelininstallatie, werd er vorige week in gemonteerd. Nog deze maand plant men de eerste chrysanten en de Euphorbia Fulgens. Deze laatste, in West-Friesland nog onbekende, bloemensoort komt er op aandrang van de Streekontwikkeling en de Rijkslandbouwvoorlichtingsdienst. Het glasbedrijf, dat als eerste in ruilverkavelingsverband werd opgezet, zal voor De Drieban en wijde omgeving een „voorbeeldbedrijf“ worden.

De jonge tuinders Wouter en Arie Koolhaas, die samen de firma Koolhaas vormen, zijn stralend gelukkig met hun nieuwe bedrijf. Vader Jacobus Koolhaas trouwens ook, of-

schoon hij vanwege zijn leeftijd (72) er nauwelijks officieel uit is gestapt. Hij leeft nog zeer sterk mee met dit bedrijf, waarvan hij een halve eeuw geleden de grondlegger was. Een vader die was het aanvankelijk. Koolhaas senior heeft de gehele ontwikkeling in de tuinderwereld meegemaakt, beginnende bij dorsknuppel en groep, kloeten of zellen door de polderloten. Later: ook in zijn bedrijf machines en de komst van een motorstuur. Het arbeidsterrein groeide tot tien hectare: aanvankelijk zeer verspreid land, maar nu, dank zij de ruilverkaveling, één groot geheel achter het huis van de jonste der firmanten. Geen uren varen of fietsen meer. Een wensdroom van jaren verwezenlijkt, met daarbij dan als extra mooi puntje: de kas.

Het verlangen naar een eigen glasbedrijf dateert bij de gebroeders al vanaf 1947. Toen maakten Wouter en Arie als tuinbouwscholieren een rondgang met hun klasse door het Westland. Er over praten deden ze overigens niet veel, want hoe kom je aan het kapitaal voor zo'n kostbaar object? Maar toch, je kon nooit weten. En had de leraar niet gezegd dat West-Friesland eens het tweede Westland zou worden?

Mitsdien, dat juist dit ons hoop gaf“, zegt Arie peinzend, „ik heb het nooit meer kunnen vergeten.“ In de loop der volgende jaren hebben de broers steeds vol belangstelling aan alle mogelijke tuinbouwcuransen meegedaan, waarelden tussen haakjes uitzonderlijk hoge cijfers behaalden.

Het aan de orde komen van de ruilverkaveling in 1959 sloeg aanvankelijk de plooieling opgeleide hoop de boden in: voor het projecteren van kassen zou men pas op steun kunnen rekenen indien men alle land zou inleveren. Dit was de firma te kras, temeer ook omdat de mogelijkheid er nu was het land bij huis te krijgen. Maar in mei 1962 kreeg Arie een stencil van de verkavelingscommissie onder het oog, hij zat een minuut later al op de fiets om met de commissie over... „de kas“ te gaan praten. De betreffende

regeeling, zo was uit het stencil gebleken, was sterk gewijzigd. Men zou nu maar een klein deel van het eigen land behoeven af te staan. Ook de financieringsvoorwaarden kwamen Arie zeer gunstig voor. Hij gaf zich nog diezelfde avond op als „kassenbouw-kandidaat“, de eerste in De Drieban. Er is een lange periode van spanning en drukte op gevolgd, met vele reizen. Want tenslotte krijg je maar een keer de kans zoiets te bouwen, dus moet je van tevoren goed weten hoe het proces worden moet. Het is een zgn. Raptokas geworden: de onderbouw van staal, houten dek, groot glas. Zo weinig mogelijk palen om de minste schaduw te krijgen. Niet al te duur, toch goed. Een stevige constructie.

23 ton glas

IN oktober 1963 lag er al 23000 kilo glas op het land, wat later ook het ijzer: 23.000 kilo en 14.000 kilo hout. Begin februari kon uiteindelijk met het bouwen worden begonnen. De eerste april werd het laatste glas neergezet. Daarna kwam de verwarming, het leggen van de vele buizen, het plaatsen en lassen van de opletank. De ruimte is ruw: 2200 vierkante meter. Wouter is de man die over de teelten de „baas“ zal zijn, Arie is meer technisch aangelegd: de man voor de machines. „We lijken het een tweeling, zijn altijd bij mekaar. Maar gelukkig zijn we toch erg verschillend. Wat de één niet weet of doet, valt altijd de ander aan“.

„Maar Arie“, zegt Wouter dan nog, „al nu toch alleen naar de Wieringermeer moeten met de bollentrappers, want in de rootheid komt ook met het kassenwerk aan. Als de planten eenmaal staan kun je geen dagen meer wag“. „We hopen er het beste van te maken“, zegt Arie tot besluit, wat zijn iets oudere broer onderschrijft. Het klinkt bescheiden van al te twee en tegelijk ook bijzonder opgewekt!

Afb. 104 Het krantenbericht over de nieuwe kas van de familie Koolhaas, zie vorige pagina.

De herfst van 1963 was zeer nat. Dit komt ook naar voren in de vergadering van november 1963 van de PC. In deze vergadering werd besproken dat het aanbrengen van het asfalt op de aan te leggen wegen niet voldoende snel ging. De ondergrond van zand was dusdanig met water doordrenkt, dat de vrachtwagens en asfaltmachines er in weg zakten. Daardoor was het aanbrengen van asfalt onmogelijk.

In de vergadering van de PC van juni 1964 doet Koolhaas aan de PC het verzoek om een noodkabel aan te leggen voor de elektriciteit naar zijn (te bouwen of gebouwde) kas aan de Lakemanweg.

Enige tijd later, tijdens de vergadering van de PC van 20-8-1964 vraagt de familie Koolhaas om een schadevergoeding. Het land aan de Lakemanweg had een misoogst opgeleverd en de oorzaak hier van was structuurbederf van de grond. Hiervoor kregen zij f 700,- per ha schadevergoeding.

Verder kwam in deze vergadering van de PC nog ter sprake dat de familie Koolhaas het land had gekocht van de Diaconie van de Ned. Hervormde Kerk. Dit gebeurde n.a.v. de bouw van de kas.

In de kas is de familie Koolhaas kamerplanten gaan kweken, welke zij ook aan particulieren verkochten.

Middels dit korte overzicht is duidelijk gemaakt op welke wijze een tuinder zich moest aanpassen aan de nieuwe omstandigheden.

Afb.105

Afb. 105 Een foto van de opening van het nieuwe gemeaal. Op de foto staan van links naar rechts:

Klaas Ham uit Wijdenes, Jacob Sjerps uit Hem, Nico Dijkman uit Wijdenes, Nico Redeker uit Wijdenes, Kerst Boomsma uit Venhuizen, Wim Zwaan uit Venhuizen, Sjake de Wolf uit Venhuizen, Jacob Balk uit Hem, Jacobus van Baar uit Hem, J. Koopman uit Hem, Jacob Laan uit Venhuizen, P. K. Bakker uit Oosterleek, Kees Visser uit Hem en het echtpaar J. Valentijn.

Hoofdstuk 7

Opmerkingen en conclusies.

Met een terug blik op de stemming over de ruilverkaveling kan men de volgende opmerking maken. Een van de regels was dat alle eigenaren van een perceel grond een stem konden uitbrengen. Zij die niet stemden, werden geacht voor te stemmen. Indien men de uitslag van de stemming alsnog bekijkt en ziet dat er 999 stemgerechtigden waren, waarvan 255 tegen hadden gestemd, kan men zich afvragen hoeveel echte stemmers er voor zijn geweest. De 744 voorstemmers hebben namelijk lang niet allemaal persoonlijk hun stem uit gebracht.

Als genoemde bepaling niet van toepassing was geweest, kan men zich terecht afvragen, in welke mate dit de uitslag van de stemming heeft beïnvloed.

Afb.106

Afb. 106 Het uitzicht na de uitvoering van de verkaveling op de Burgemeester Zijpweg. Op de foto zijn de bedrijven van de families Vriend en Wijnker te zien. Het eerste is geen bedrijf meer en bij de familie Wijnker is het bedrijfsgebouw gesloopt.

Tijdens de uitvoering van de ruilverkaveling is de huidige gemeente Venhuizen ontstaan uit een samengaan van de gemeenten Venhuizen, Wijdenes en Schellinkhout.

Tijdens de uitvoering van ruilverkaveling De Drieban is geprobeerd de polder Schellinkhout bij deze ruilverkaveling te betrekken. De grondeigenaren hebben dit echter afgestemd. Later heeft men de polder Schellinkhout opgenomen in de ruilverkaveling Westwoud. De polder is toen alsnog aangepast.

De opzet van de ruilverkaveling was polder De Drieban voor de land- en tuinbouw zo economisch mogelijk in te richten. Alles was gericht op het produceren van voedsel ten behoeve van de bevolking van Nederland. Vooral de polder van Venhuizen, en in mindere mate de polder van Hem, is dusdanig veranderd dat van de oude opzet van 1000 jaar geleden alleen de kavelrichting bewaard is gebleven. Zeer vele sloten zijn verdwenen.

Zoals is aan gegeven, was de opzet van de ruilverkaveling om de landerijen zo economisch mogelijk in te richten. De aanleg van riolering en de verbetering van de dorpsstraten viel niet onder de ruilverkaveling. Dit was de taak van de gemeente Venhuizen en de wegbeheerder, het toenmalig ambacht van Westfriesland genaamd Drechterland.

Deze problemen hebben de gemeenschap in polder De Drieban nog vele jaren parten gespeeld. De gemeente Venhuizen was door de bijkomende werkzaamheden na de ruilverkaveling in feite failliet en kwam daardoor onder direct financieel toezicht van het Provinciaal Bestuur.

De wegen door de dorpen in polder De Drieban waren voor de ruilverkaveling van geringe kwaliteit. Omdat veel vrachtverkeer varend ging, was er toen geen behoefte aan betere wegen. Na de ruilverkaveling ging juist alles per as, zodat alle wegen moesten worden verzwaaard en verbreed.

Afb.107

Ligging bedrijven veel verbeterd

Kritiek op verkaveling van polder De Drieban

FRANCOZAN — De hoop op de bedrijven in De Drieban is enorm verbeterd door de nu bijna voorreeds uitgevoerde verkaveling. De meeste zijn nu gelijkerwijs en geschikt voor de oog of voor de bereiding. Men zou nu een taale instand houder spreken als in bepaalde delen van de polder de kwaliteit van de maatschappij niet zo schrikbarend was teruggegaan, zei de voorzitter Rijk Verhulzen tijdens de raadsvergadering van de Hollandse IJL, een Landbouw-afdeling van de Landbouw Welzijn. Een maar moeilijke te herkennen zaken stellen en zeker voor hen die er de zure van zijn. Er werd veel kritiek op de verkaveling uitgesproken. Aanvankelijk sprak men kritiek op een „structuurbeleid”, dat betrekking zou zijn door het verloop van de zure bodem en onder afwisselend water toestanden en in het bijzonder op het „eerste blok”. Nu moet men wel zeggen dat het alles heel even is, onverschillig of welk blok eerst kan men grote stukken land maatschappij en „blokken” waar niet over de pling dooreen is te komen, maar vaak met de schijn. Dergelijke „blokken” studeert bijeen — gefunctie — lang met altijd voor de zure van de polder maatschappij te zijn — maar het krijgt men te er uit? Het enige redmiddel is er „over in te gaan”, of „ruil”.

De voorzitter was van mening dat aan het feit dat de IJL een aansprekende kringgebied is, onvoldoende is gedacht. Althans kan tijd van de werkzaamheden. Hij was zich nog goed herinneren dat er in de voorbereidingsbijeenkomsten over gesproken werd. De teekening ligt in het kringgebied nu, overal even die, maar met centimeters verschil in „verside” gelven. Nu het eerste dieplagen werden de slaten dichtgeschoven met een deel van de naar boven gehaalde ondergrond — in plaats van met het eerst toch wel behaalde sand. Theoretisch gezien was dit misschien nog geen fout, voor het golvende Driekantgebied was de weggeschoven grond eigenlijk niet te missen, omdat er bij het tweede dieplagen al zoveel van de oorspronkelijke toelag in of soms ook boven de kiel was blijven steken — goed

en slecht dus realiserd door elkaar werd gemengd. Alleen als men elke meter grond van tevoren apart had onderzocht was het drama van nu mogelijk te voorkomen geweest, jammer genoeg, zei de voorzitter, is dit nu niet dat geen positieve resultaten voor De Drieban geeft. De schade is groot. Met de besturen van de zusterorganisaties uit Wijdenes en de IJL Hier Venhuizen werd een en ander onlangs besproken; er zijn nu een aantal formulieren onder de ingelanden verspreid, maar het verzoek deze ingevuld voor de 15de maart bij een der bestuursleden in te leveren. Op 20 maart komen genoemde besturen opnieuw bijeen. In de toekomst formulieren moet men nog globaal overzicht van de schade te krijgen. Het Venhuizer bestuur — en wellicht ook de anderen — zal persoonlijk bij de geseperde lands gaan. Gevraagd werd in de vergadering of het niet mogelijk is te trachten het totale schadebedrag door middel van een aparte regeling door het rijk betaald te krijgen, als dit uit de algemene verkavelingspot of door de tuinders gezamenlijk moet worden gedragen naar de toekomst er donker uit.

Met droevige rease had op de goede stemming in de vergadering geen invloed evenmin als de algemene constatering dat het verleden jaar maar weer zo-zo met de tuindersinkomsten is geweest. Wel funtioneerde men tel tegen de vaak gehoorde stelling uit overmatige en ambtelijke kringen dat voor het bereiken van betere bedrijfsinkomsten men efficiënter, harder en rendabeler werken moet. De tuinder zit wat dit betreft al lang aan de „pot”. De secretaris W. Koolhaas eindigde zijn jaarverslag met de conclusie dat blijkbaar nog te veel vergeten wordt, dat men in de tuinbouw — een van de meest wettelijke beroepen — afhankelijk is van nooit vooruit te bepalen factoren: het weer, de smaak van de consumenten, de stilte weer wassende exportkansen.

Door opheffing van het bedrijf lag het incident met twee terug. Penningmeester C. Blokdijk kwam met een butig saldo. De vraag of het nog zin heeft de organisatie voor Venhuizen in stand te houden, werd met een ja beantwoord.

Afb. 107 Een krantenbericht over de RVK en het gebruik van de gronden.

De uitvoering van deze verbeteringen hebben geleid tot het huidige aanzien van de dorpen. Vooral van het dorp Venhuizen is het aanzien sterk veranderd. Minder rigoureuze zijn deze verbeteringen toegepast in de dorpen Hem, Wijdenes en Oosterleek, die nog een landelijker aanzien hebben.

De tuinders zelf, die na de ruilverkaveling de draad weer oppakten, moesten hun bedrijfsvoering rigoureuze wijzigen. Met financiële steun van de overheid bouwden ze op hun nieuwe toegewezen perceel meestal een woonhuis en een schuur, en sommigen een kas. Ook kochten zij voor de mechanisatie op het land een 2e hands tractor, waarmee zij hun land konden bewerken en hun producten konden vervoeren.

Door deze bouwactiviteiten veranderde het uitzicht. Hier deed ook SBB aan mee door het uitvoeren van hun beplantingsplan en het beschikbaar stellen van erfbeplanting.

Afb. 108

Afb. 108 Dit was polder De Drieban na de uitvoering van de RVK in 1970. Nieuwe bedrijven in een nog kaal landschap. Deze foto laat een beeld zien van de Elbaweg. De fotograaf stond aan de zuidzijde van de weg nabij de percelen Elbaweg 2 en 4.

Een grote verandering is, dat het open Westfriese landschap in de polder Venhuizen totaal is verdwenen en er een algemeen Nederlands landschap voor in de plaats is gekomen.

Voor de gebruikers van de nieuw ingerichte percelen is het goed geweest dat er een ruilverkaveling is uitgevoerd. Als er geen ruilverkaveling was geweest, waren de vaarpolders gedoemd geweest langzaam maar zeker te veranderen in een wildernis. Het was dan niet langer economisch haalbaar geweest de vele eilanden te bewerken. Als reactie hierop had men elders ander werk moeten gaan zoeken.

Veel percelen grond, die na de ruilverkaveling aan nieuwe eigenaren werden toegewezen, voldeden niet aan de verwachtingen, die men aan tuinbouwgrond kan stellen. Dit leverde veel klachten op. Over de RVK zijn 588 klachten ingediend. Hierbij waren ook de Hollandsche Maatschappij van Landbouw en de Katholieke Tuinders Bond betrokken. Deze hadden alle klachten verzameld en opnieuw ingediend, waardoor er veel dubbele klachten waren. Het eerste blok leverde ongeveer 75 klachten op, zelfs van bestuursleden van de PC.

Afb.109

Afb. 110 Dit is een kassenbedrijf aan de Elbaweg. De kas wordt met een oliekachel gestookt, zie de olieketel en de schoorsteen.

Als gevolg van de vele klachten, is de hele financiële afwikkeling en verrekening van RVK De Drieban vele jaren uitgesteld. Om aan al deze klachten tegemoet te komen, heeft men vanuit de overheid de lasten van de ruilverkaveling met een miljoen gulden verminderd. Voor de nieuwe grondeigenaren in de ruilverkaveling was dit uiteraard een welkome financiële tegemoetkoming. Het tijdstip waarop men de lasten begon te verreken was een meevaller, het was inmiddels 1973. Dit was een pleister op de wonde. Voor enkelen kwam dit echter te laat, zij hadden hun bedrijf reeds beëindigd en het land verkocht.

Samenvatting.

Zoals is aangegeven heeft de ruilverkaveling het aanzien van de dorpen veranderd, het sterkst het dorp Venhuizen. Een aantal gezichtsbepalende elementen is, ten gevolge van de ruilverkaveling, compleet verdwenen zoals:

- De vele vaar- en scheidingsloten.
- De vele bouwersboetjes in de polder.
- Het oude stoomgemaal aan de Zuiderdijk met zijn 23 meter hoge schoorsteen.
- De voetpaden: Venhuizen-De Weed met zijn bruggen, het pad vanaf de Marktweg naar de dijk ten westen van Oosterleek, en het pad van de Molentjes naar de Zuideruitweg.
- De bruggen in de dorpsstraten van Venhuizen, Hem, Wijdenes, ongeveer 17 stuks.
- De vele bruggetjes naar de huizen langs de Kerkweg, Westerkerkweg, enz.
- De Hoge Weg, een dijkje dat de Hemmerbuurt met de Leekerweg verbond.
- De oude spoorbaan.

Na de uitvoering van de ruilverkaveling was van de eigen identiteit van het dorp Venhuizen in feite niets meer over. De enkele sloten, die nog tussen de huizen door liepen, waren min of meer open riolen. Ze waren van belang om het grondwaterpeil te beheersen in verband met de funderingen van de gebouwen.

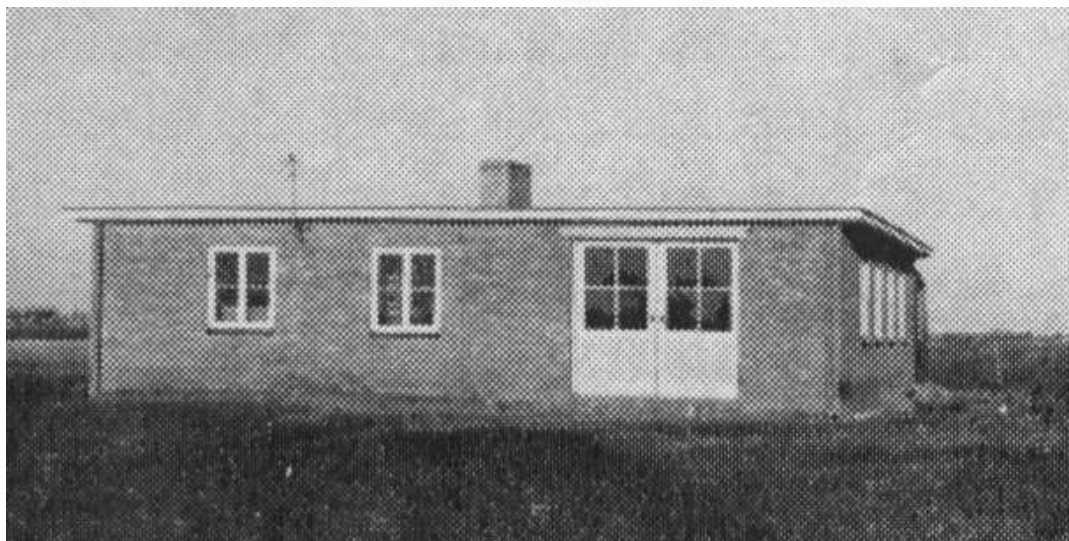
Voor de ruilverkaveling had men vanaf de Westerkerkweg en de Buurt in zuidelijke richting een weids uitzicht tot aan de Zuiderdijk. Het enige, wat men verstrooid door het landschap aantrof, waren de

bouwersboetjes en een enkele windmolen voor een onderbemaling.

Hiervoor is ons huidige landschap in de plaats gekomen met wegen en langs deze wegen de nieuwe woningen, bedrijven, beplantingen en tuinen.

Als gebied voor de grove tuinbouw is polder De Drieban momenteel op zijn retour, omdat de bedrijven te klein zijn voor de nog steeds voortschrijdende mechanisatie.

Afb.111

Afb. 111 Een moderne schuur, zoals door de PC werd aanbevolen. Van dit type zijn er meerdere gebouwd.

Afb.112

BEZWAREN EN KRITIEK TEN SPIJT

Drieban tevreden over de ruilverkaveling

Geen bereidheid tot betalen voor fouten

HOORN — n de afgelopen herfst heeft het Sociaal-Wetenschappelijk Bureau van het Samenwerkingsorgaan West-Friesland een onderzoek ingesteld in de herverkavelde polder „De Drieban“ met als doel een inzicht te krijgen in het oordeel van de bevolking over de nieuwe situatie, die na de herverkaveling in de polder ontstond. Bij deze gelegenheid werden 44 gezinnen bezocht, die ook enkele jaren geleden hun medewerking aan een dergelijk onderzoek hadden verleend. Vrijwel zonder uitzondering bleven zij positief staan tegenover ruilverkavelingen.

Voorkeur voor dichter bijeen wonen

Van de 44 ondervraagde gezinnen was het hoofdberoep van het gezinshoofd in 23 gevallen bloembollenkweker. Van 9 gezinnen was het gezinshoofd in hoofdzaak glastuinder. Van 4 gezinnen volle grondtuinder, van 3 gezinnen fruitkweker en van 4 gezinnen veehouder. Eén van de ondervraagden had een niet agrarisch hoofdberoep.

De ondervraagden waren bepsaid niet zonder kritiek op de ruilverkaveling, soms meer en soms minder gerechtvaardigd. De ondervraagde tuinders en veehouders bleven evenwel positief staan tegenover ruilverkavelingen. De voordelen ervan wogen duidelijk zwaarder dan de nadelen, zowel uit bedrijfs-economisch oogpunt als waar het wonen betrof.

Bijna niemand van de ondervraagden verlangde terug naar de situatie van voor de verkaveling.

Bij het onderzoek, dat vóór de verkaveling werd ingesteld, waren 40 van de ondervraagden er voorstander van, terwijl 4 ondervraagden zich tegen de verkaveling uitspraken.

Die getallen bleken ongewijzigd te zijn gebleven, echter met een restrictie. Van de 40 voorstanders van destijds bleken er twee tot tegenstanders te zijn geworden. Van de vier, die zich destijds tegen de verkaveling uitspraken, werden er twee voorstander.

Als belangrijkste economische voordelen werden gezien de betere bereikbaarheid van land en bedrijfsgebouwen door het nieuwe wegenpatroon, het beter bij elkaar liggen van de kavels zodat men economischer

Nadelen

Als belangrijkste bedrijfseconomische nadeel ondervond men de te hoge verkavelingskosten die niet uitkwamen op het begrote bedrag van nog geen 11 miljoen gulden doch oplopen tot ruim 17,5 miljoen. De ondervraagden hadden sterk de indruk dat zij de extra kosten sullen moeten betalen, te wegggebracht door fouten, die tijdens de verkaveling zijn gemaakt.

In 13 gevallen werd de kwaliteitsvermindering van de grond als een van de belangrijkste economische nadelen genoemd. De overige 31 ondervraagden hadden de indruk dat de grond verbeterde op bedrijven, waar kwaliteitsvermindering werd geconstateerd, zij het dat dit langzaam gebeurt en dan nog alleen als men er zelf iets aan doet.

Er waren 21 ondervraagden die meenden, dat de verkaveling gunstiger was voor de grotere als voor de kleinere bedrijven. Vijf ondervraagden meenden juist het tegendeel, terwijl er 15 waren die meenden dat dit in het geheel geen verschil maakte. Drie ondervraagden hadden hieromtrent in het geheel geen mening. Het overgrote deel van de bedrijfshoofden achtte zijn bedrijf op dit moment groot genoeg voor een rendabele bedrijfsvoering. In 25 gevallen werden nu reeds betere bedrijfsresultaten geboekt, terwijl in de overige gevallen nog geen vergelijking mogelijk was dan wel geen verbetering was ingetreden.

Het wonen

De meeste ondervraagde gezinnen waardeerden de nieuwe woonstuctuur positief en namen daarbij de nadelen, die de nieuwe situatie met zich bracht voor lief. Tot die nadelen werden de grotere eenzaamheid, vooral 's winters, de grotere afstand tot alle mogelijke voorzieningen en de eenzame wegen naar het dorp gerekend.

Vrijwel geen enkel ondervraagd gezin zou terug willen naar de dorpskern. In de formele en informele contacten van de gezinnen kwam na de ruilverkaveling geen verandering.

Van de ondervraagde gezinnen wonen er thans 21 in een min of meer alleenstaande woning in de polder. Achtien gezinnen wonen op 50 tot 100 meter van elkaar en 5 nabij de dorpskern. Wanneer ieder naar zijn persoonlijke voorkeur zou kunnen wonen zou de situatie er anders hebben uitgezien. Slechts 5 gezinnen gaven de voorkeur aan alleen wonen in de polder, terwijl 27 gezinnen liever in groepen van 5 tot 10 woningen op 50 tot 100 meter van elkaar gelegen had willen wonen. Elf gezinnen zouden graag in of nabij de dorpskern willen wonen en in één geval bleek men geen enkele voorkeur te hebben.

Toekomst

De toekomstmogelijkheden van de bedrijven werden in 14 gevallen optimistisch bezien, terwijl 21 ondervraagden de toekomst een nog al onzekere zaak vonden. De overigen zagen vooral voor de nabije toekomst nog een aantal moeilijke jaren tegemoet.

Tekend is wel de reactie op de bij deze enquête ook gestelde vraag omtrent het advies, dat men de bewoners van het Grootslag zou willen geven in verband met de stemming over de ruilverkaveling aldaar. Dit advies zou in 37 gevallen vóór hebben geluid en in 6 gevallen tegen. Eén ondervraagde had in deze geen mening.

Naar het oordeel van de Driebanbewoners stemde men dus in het Grootslag goed.

ENKHOUIZER COURANT

Afb. 112 Een krantenbericht over de ruilverkaveling en de voor- en nadelen ervan, zie de vorige pagina

Lijst van afkortingen.

PC

PC betekent Plaatselijke Commissie.

CCC

CCC betekent Centrale Cultuurtechnische Commissie.

Deze organisatie was gezeteld in Utrecht en had als taak de ruilverkavelingen in Nederland te coördineren.

CTD

CTD betekent Cultuur Technische Dienst.

De CTD was gezeteld in Haarlem en had als taak het begeleiden van de ruilverkavelingen in uitvoering in Noord-Holland.

Heidemij.

Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij.

Dit was een ingenieursbureau dat veel ruilverkavelingen voorbereidde. Het had o.a. kantoren in Haarlem en Alkmaar.

AVOB

AVOB betekent N.V. Aanneming, Verhuur- en Ontginning Maatschappij E. Bouwman

SBB

SBB betekent Staats Bos Beheer.

SBL

SBL betekent Stichting Beheer Landbouwgronden.

Index van de afbeeldingen.

- Afb. 1 De overhaal aan de Westerbuurt anno 1947. [Klik hier](#)
- Afb. 2 De Kadijk met de Hoge Steg vanaf de spoorbrug. [Klik hier](#)
- Afb. 3 De Kerkweg vanaf de toren van de N.H. kerk anno 1962 [Klik hier](#)
- Afb. 4 De kaart van polder De Drieban anno 1970 [Klik hier](#)
- Afb. 5 Het Kerkwater vanachter het Kerkeveld in westelijke richting anno 1963 [Klik hier](#)
- Afb. 6 Het Kerkwater vanaf de spoorbrug in de richting van het gemaal. [Klik hier](#)
- Afb. 7 Het Kerkwater met de spoorbrug. [Klik hier](#)
- Afb. 8 Het gemaal aan de Zuiderdijk. [Klik hier](#)
- Afb. 9 De molens aan de Zuiderdijk bij Wijdenes. [Klik hier](#)
- Afb. 10 De veilingkolk anno 1946. [Klik hier](#)
- Afb. 11 Het Kerkwater in oostelijke richting met Tersluis op de achtergrond. [Klik hier](#)
- Afb. 12 De overhaal bij veiling De Zuiderkogge. [Klik hier](#)
- Afb. 13 De kaart met vaarsloten. [Klik hier](#)
- Afb. 14 De Hoge Steg met vrouwen en kinderen. [Klik hier](#)
- Afb. 15 Krantenbericht over het verplaatsen van de overhaal op de Westerbuurt. [Klik hier](#)
- Afb. 16 De melkfabriek in Hem. [Klik hier](#)
- Afb. 17 De loswal aan de Tuinstraat. [Klik hier](#)
- Afb. 18 De Hoge Steg met de N.H. kerk op de achtergrond. [Klik hier](#)
- Afb. 19 De poort van het Landpadje op de brug van het Kerkwater. [Klik hier](#)
- Afb. 20 Bollenpellers. [Klik hier](#)
- Afb. 21 Het gebouw van de Zaaizaad te Wijdenes. [Klik hier](#)
- Afb. 22 De Woltersloot met op de achtergrond de N.H. kerk. [Klik hier](#)
- Afb. 23 De kadastrale kaart anno 1910. [Klik hier](#)
- Afb. 24 De bodemkaart. [Klik hier](#)
- Afb. 25 De hoogtekaart. [Klik hier](#)
- Afb. 26 De ontwerpkaart. [Klik hier](#)
- Afb. 27 Krantenbericht over een toekomstige voorlichting. [Klik hier](#)
- Afb. 28 De gebruikerskaart. [Klik hier](#)
- Afb. 29 Baggeren bij de Hoge Steg. [Klik hier](#)
- Afb. 30 De Hoge Steg van uit het oosten. [Klik hier](#)
- Afb. 31 Vanaf het Kerkeveld in zuidelijke richting de polder bekeken [Klik hier](#)
- Afb. 32 De Houtervaart. [Klik hier](#)
- Afb. 33 Krantenbericht over de voorlichting van het voorlopige plan. [Klik hier](#)
- Afb. 34 Krantenbericht over de voorlichting van het definitieve plan. [Klik hier](#)
- Afb. 35 De loswal bij de Tuinstraat, gezien richting De Steert. [Klik hier](#)
- Afb. 36 Druiven laden aan De Hout. [Klik hier](#)
- Afb. 37 De Meeweg anno 1960. [Klik hier](#)
- Afb. 38 Krantenbericht over de stemming. [Klik hier](#)
- Afb. 39 Het protest. [Klik hier](#)
- Afb. 40 Krantenbericht over de benoeming van de PC. [Klik hier](#)
- Afb. 41 Tuindersboet in de polder. [Klik hier](#)
- Afb. 42 In de druivenkas. [Klik hier](#)

- Afb. 43 Kool bewaren in de kas. [Klik hier](#)
- Afb. 44 Krantenbericht over een discussie in de gemeenteraad Venhuizen. [Klik hier](#)
- Afb. 45 Sneeuwpret aan de Oostergouw. [Klik hier](#)
- Afb. 46 Krantenbericht over de aanleg van bredere wegen. [Klik hier](#)
- Afb. 47 IJs over de dijk bij De Weed. [Klik hier](#)
- Afb. 48 Een molen bij De Weed. [Klik hier](#)
- Afb. 49 De start van de RVK. [Klik hier](#)
- Afb. 50 Krantenbericht over de bouw van een nieuw gemaal. [Klik hier](#)
- Afb. 51 Krantenbericht over het gebruik van het verkavelde land. [Klik hier](#)
- Afb. 52 Uitzicht over de polder vanaf Kerkeveld met de Bgm. Zijpweg [Klik hier](#)
- Afb. 53 Het graven van de noordelijke wegsloot van de Bgm. Zijpweg. [Klik hier](#)
- Afb. 54 Het baggeren van het Kerkwater. [Klik hier](#)
- Afb. 55 De Hoge Weg. [Klik hier](#)
- Afb. 56 Het baggeren van de Weimers. [Klik hier](#)
- Afb. 57 Zand aanvoer voor de Bgm. Zijpweg. [Klik hier](#)
- Afb. 58 Krantenbericht over de voortgang van de RVK. [Klik hier](#)
- Afb. 59 Een afwerkmachine voor het aanbrengen van het asfalt. [Klik hier](#)
- Afb. 60 Het AVOB dorp. [Klik hier](#)
- Afb. 61 Een waterpomp aan de Kadijk. [Klik hier](#)
- Afb. 62 De heipalen van de brug in de Lakemanweg. [Klik hier](#)
- Afb. 63 Krantenbericht over de actie van een tuinder. [Klik hier](#)
- Afb. 64 Krantenbericht met het weerwoord voorzitter PC. [Klik hier](#)
- Afb. 65 Het draineren met PVC buizen. [Klik hier](#)
- Afb. 66 Het aanbrengen van een duiker door de Kerkweg. [Klik hier](#)
- Afb. 67 Het baggeren van de Kadijk nabij de Hoge Steg. [Klik hier](#)
- Afb. 68 Op bezoek bij de AVOB in Vught. [Klik hier](#)
- Afb. 69 Advertentie voor machinisten. [Klik hier](#)
- Afb. 70 Bulldozers in het gelid. [Klik hier](#)
- Afb. 71 Olie tanks op de spoorbrug van het Kerkwater. [Klik hier](#)
- Afb. 72 Waterinlaat bij de Appelhoek. [Klik hier](#)
- Afb. 73 Bord AVOB dorp. [Klik hier](#)
- Afb. 74 Krantenbericht over het heien van de palen voor het nieuwe gemaal. [Klik hier](#)
- Afb. 75 Het afdammen van de Sluissloot. [Klik hier](#)
- Afb. 76 Een hydraulische kraan aan het baggeren. [Klik hier](#)
- Afb. 77 Het aanbrengen van de duiker voor Zuiderdijk [Klik hier](#)
- Afb. 78 Het dempen van een sloot bij een perceel aan de Zuiderdijk. [Klik hier](#)
- Afb. 79 Het graven van de wegsloot en het dempen van het Kerkwater. [Klik hier](#)
- Afb. 80 Krantenbericht over de bouw van het gemaal. [Klik hier](#)
- Afb. 81 Kaart van P. Timmer, oud. [Klik hier](#)
- Afb. 82 Een scraper aan het werk. [Klik hier](#)
- Afb. 83 Kaart van P. Timmer, nieuw. [Klik hier](#)
- Afb. 84 Bulldozer aan het egaliseren. [Klik hier](#)
- Afb. 85 Krantenbericht over de vordering van het gemaal. [Klik hier](#)
- Afb. 86 Het veilingkantoor. [Klik hier](#)
- Afb. 87 Kaart familie Rinkel, oud. [Klik hier](#)
- Afb. 88 Draineren met gebakken buizen. [Klik hier](#)
- Afb. 89 Kaart familie Rinkel, nieuw. [Klik hier](#)
- Afb. 90 Krantenbericht over de werking van de drainage. [Klik hier](#)
- Afb. 91 Kool bewaren in de schuur. [Klik hier](#)
- Afb. 92 Diepploegen achter Westerkerkweg 37 [Klik hier](#)
- Afb. 93 Krantenbericht over vordering van de RVK. [Klik hier](#)

- Afb. 94 Janie Vis-Dekker aan het kloeten. [Klik hier](#)
- Afb. 95 Kaart van de gebroeders Vis, oud. [Klik hier](#)
- Afb. 96 Kerkwater vanaf de Padlandbrug. [Klik hier](#)
- Afb. 97 Kaart van de gebroeders Vis, nieuw. [Klik hier](#)
- Afb. 98 Krantenfoto van de nieuwe boerderij van Cor Vis. [Klik hier](#)
- Afb. 99 Krantenbericht over de vordering van de RVK. [Klik hier](#)
- Afb. 100 Bloemenzaad aan de Leekerweg. [Klik hier](#)
- Afb. 101 De familie Koopman aan het bonen schonen. [Klik hier](#)
- Afb. 102 Koolhaas vangt een snoek. [Klik hier](#)
- Afb. 103 Koolhaas heeft een motor in zijn schuit. [Klik hier](#)
- Afb. 104 Koolhaas en zijn kas. [Klik hier](#)
- Afb. 105 Oplevering van het gemaal. [Klik hier](#)
- Afb. 106 Bouwen van nieuwe bedrijven aan de Bgm. Zijpweg. [Klik hier](#)
- Afb. 107 Krantenbericht over de bruikbaarheid van de gronden. [Klik hier](#)
- Afb. 108 De Elbaweg bij perceel no. 2 en 4. [Klik hier](#)
- Afb. 109 Krantenbericht over de voor- en nadelen van de RVK. [Klik hier](#)
- Afb. 110 De Elbaweg vanuit het westen. [Klik hier](#)
- Afb. 111 Een nieuwe schuur. [Klik hier](#)
- Afb. 112 Krantenbericht De Drieban tevreden over RVK. [Klik hier](#)